

Elaborat de: INTREPRINDERE INDIVIDUALA CSÁK LÁSZLÓ

CUI 25100668 F19/298/2009

punct de lucru Miercurea Ciuc
Kossuth Lajos nr. 28/1
www.planificatio.com

Proiectant sef: Csák László, PhD, PgDip, FeRSA

Colaboratori: Veres Valér, PhD; Kiss Dénes PhD; Dániel Botond PhD
Toma Stefánia, Csizmás Ákos, Makó Tünde (stagiar)

semnatura pr. sef.

L.S.

29.06.2015

1

Coduri SIRUTA:

Comuna Cozmeni, judetul Harghita 86446

satele componente:

Cozmeni (res.com.) 85813

Lăzărești 85822

TARTALOMJEGYZÉK

I.	VÉZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
II.	HUMÁN TŐKE, SZOCIÁLIS HELYZET	6
	A népesség száma és összetétele	6
	A népesség természetes népmozgalma és vándormozgása	9
	A születések és halálozások számának alakulása	9
	A népesség vándormozgásának alakulása	12
	A népesség számának és összetételének prognóza	12
	A népesség egészségügyi helyzete	13
	Az egészségügyi ellátás helyzete és mutatói	13
	Egészségügyi szolgáltatásokkal való elégedettség	15
	Oktatás és továbbképzés	18
	Az oktatási intézmények helyzete, felszereltsége	18
	Oktatással, tanulással szembeni attitűdök	20
	Felnőttképzés, továbbképzés	22
	Szabadidő, kultúra, sport	25
	A népesség szabadidő töltési formái	25
	A népesség sportolási szokásai	27
	Szociális szolgáltatások	30
	A község lakóinak szociális problémái	30
	A község lakóinak erőforrásai, elérhető szolgáltatások	32
	Hajlandóság az önkéntességre és karitatív segítségnyújtásra	33
	A beteggondozás helyzete a településen	34
	Társadalmi inklúzió	35
III.	ELÉRHETŐSÉG ÉS TELEPÜLÉSHÁLÓZAT	39
	Településhálózat	39
	Közlekedési elérhetőség	41
	Repterek	41
	Autópályák	42
	Ingázás	42
	Alapszolgáltatások és szolgáltatások elérhetősége	42
	Oktatás	42
	Egészségügyi ellátás	42
	Építésügy	43

Vállalkozói és mezőgazdasági szaktanácsadás	44
Okmányiroda.....	44
Kulturális intézmények	44
Bank, pénzügy.....	45
Úthálózat.....	45
Ivóvíz és szennyvíz	49
Földgáz-szolgáltatás	49
IV. GAZDASÁGSZERKEZET.....	50
Területhasználat, gazdálkodás.....	50
Vállalkozások.....	58
Foglalkoztatás.....	59
Gazdaságszerkezet.....	64
Munkanélküliség.....	66
Turizmus	66
V. SWOT	69
VI. CÉLRENDSZER, PRIORITÁSOK	74
VII. PROGRAMOK	75
VIII. FINANSZÍROZÁS, INDIKÁTOROK	79

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Csikkozmas jelen fejlesztési stratégiáját a Planificatio és a kolozsvári Max Weber Társadalomkutatásért Alapítvány szakemberei a helyi véleményformálókkal közösen készítették el 2015 tavaszán. A stratégiai tervezést dr. Csák László területi tervező irányította, a szociológiai elemzésekre és a kérdőíves felmérésre vonatkozó feladatokat dr. Veres Valér egyetemi docens koordinálta.

A fejlesztési stratégia kidolgozásához további fontos adalékokkal szolgált a Hargita Megyei Tanács, különösen Becze István, Szabó Barna és Zonda Erika – a megye vezetése nyitott volt a stratégiákkal kapcsolatos intézményi egyeztetésre. A most folyó tervezések szakmai megalapozásához nagyban hozzájárult a Magyar Urbanisztikai Tudásközponttal folytatott egyeztetés is, ahol magyarországi vezető szakértőkkel tekintettük át a fejlesztési lehetőségeket.

A stratégia tehát az alábbi elemekből építhető fel:

- hivatalos statisztikai adatok idősoros és összehasonlító elemzése,
- reprezentatív kérdőíves felmérés a lakosság körében,
- helyi egyeztetések sorozata,
- általános településfejlesztési jó gyakorlatok,
- intézményei egyeztetés,
- szakmai egyeztetés.

Csikkozmas és Csiklázárfalva Hargita megyén belül kimagaslóan jó adottságokkal rendelkezik:

- 1) igen jók a szántóföldek,
- 2) itt található a Szent Anna tó.

Ugyanakkor számos problémát is beazonosíthatunk: beszélhetünk az elöregedésről, a közösség egy részének elszegényedéséről, de kiemelt figyelmet igényel a roma közösség tarthatatlan helyzete is.

A fejlesztési stratégia megvalósulása esetén sem tud minden kérdést rendezni 2020-ig, de az az álláspontunk, hogy amennyiben az itt részletezett programok megvalósulnak, úgy a község sikeresen megteheti a szükséges lépéseket a társadalmi béke és a megfelelő életminőség irányába.

2015. június

II. HUMÁN TŐKE, SZOCIÁLIS HELYZET

A népesség száma és összetétele

Csíkkozmás népességszáma a 2011. évi népszámlálás szerint 2115 fő, ebből 1490 fő él a községközpontban, a többi 625 Lázárfalván.

A népesség száma településenként

CSÍKKOZMÁS ¹	2.115
CSÍKKOZMÁS	1.490
LÁZÁRFALVA	625

Népsűrűség: 30,22 fő/ km²

A népesség száma az elmúlt évtizedben jelentős növekedett, 2003 és 2013 között mintegy 10 százalékkal. Az országos vagy megyei tendenciákhoz képest a község népességszáma nagyobb növekedést mutat.

A népességszám alakulását részletesen megvizsgáltuk a 2003-2013 közötti időszakban, és azt figyelhetjük meg, Csíkkozmás község népessége a szomszédos csíki községekhez képest jobban növekedett. Csíkkozmás népessége a 2011. évi népszámlálás óta is kismértékű, 1-2 százalékos növekedést mutatott.

A nemzetiségi összetétel a 2011. évi népszámlálás szerint a következő: a népesség 94 százaléka magyar, 0,6 százaléka román és 2,9 százaléka roma nemzetiségűnek vallotta magát. A község területének népsűrűsége 30,22 fő/ km².

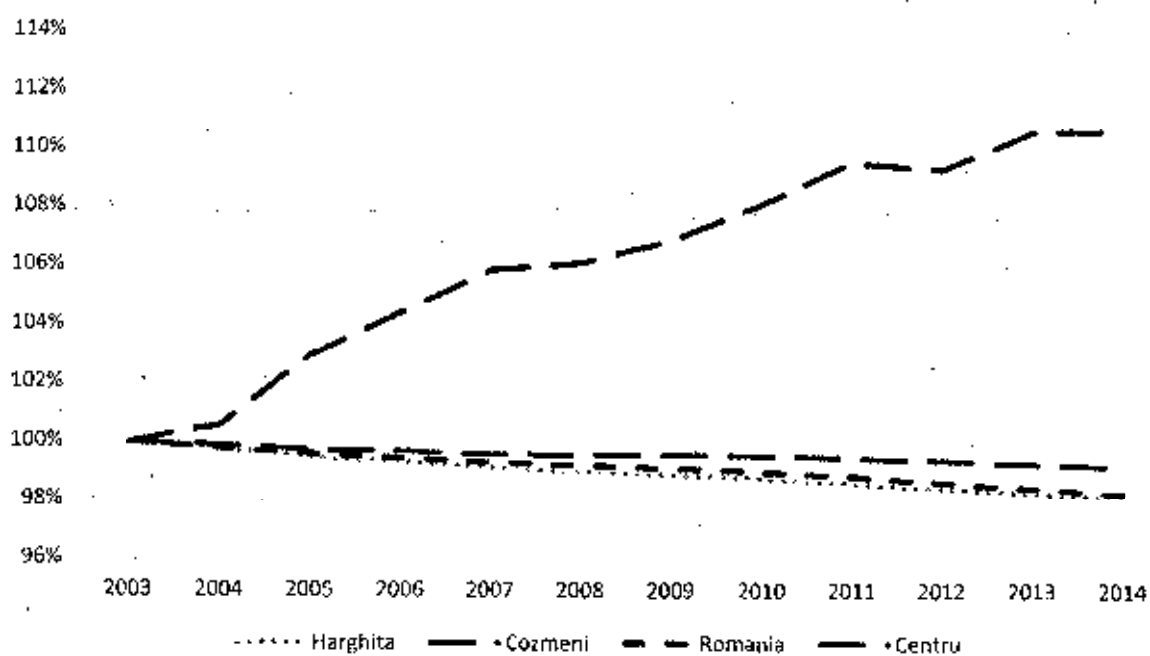
A népesség korösszetételét vizsgálva megfigyelhetjük, hogy 2011-ben a 65 éves és idősebb népesség aránya viszonylag alacsony, átlagosan 13,5 százalék, a nők körében 15 a férfiaknál pedig 11,8 százalék. A 0-14 éves kiskorú népesség aránya magasabb, 22,9 százalék, és 15-39 éves fiatal népesség aránya 36, az érett, 40-64 éves felnőtt korú népesség aránya pedig 27 százalékot képez.

A népesség korösszetételét országos és megyei összehasonlításban megfigyelhetjük, hogy a már 1992-ben is a község népessége fiatalabb volt, 65 éves és idősebb népesség aránya megyei és országos viszonylatban alacsonyabb. 2014-ben is a községben ugyanúgy 13 százalék körüli az 65 éves és idősebb népesség aránya, mostanra már az országos és megyei arányok is 15 százalékra emelkedtek. Hasonlóképpen a 0-4 éves kiskorú népesség 8 százalékos aránya 2014-re magasabb, mint országos és megyei szinten. Azt mondhatjuk, hogy a községe fiatal, amely stabilan tartja a demográfiai mutatóit.

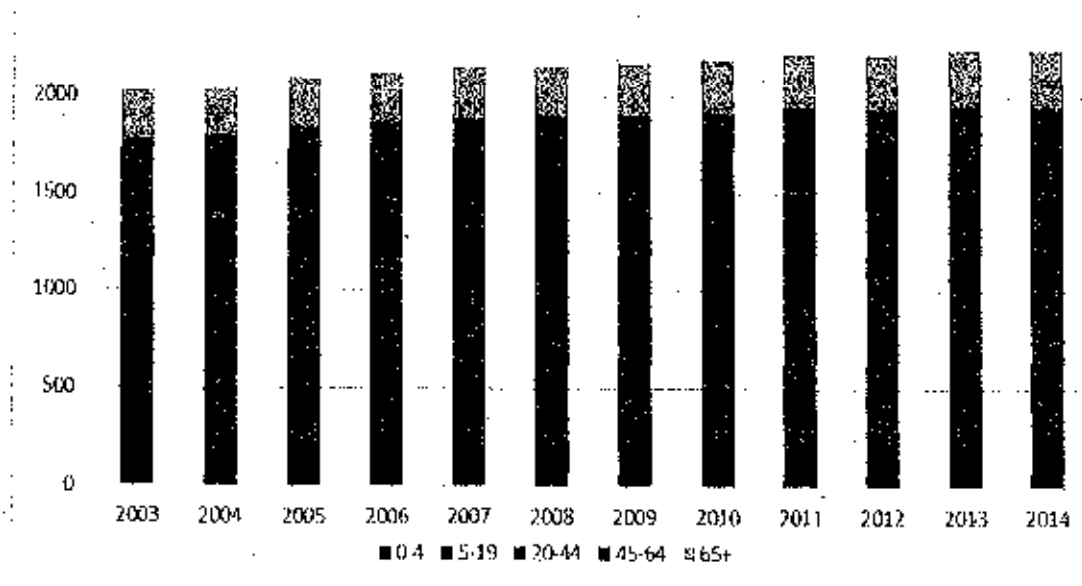
Az előregedési index megmutatja, hogy mennyi idős személy jut 100 fős 15 évesnél fiatalabb kiskorú népességre. Az előregedési indexek alapján megfigyelhetjük, hogy a község indexértéke 59, amely egy a Harghita megyei 90,1 százalékos átlaghoz a romániai 101,9 százalékhöz képest egy nagyon fiatal népességet jelent. A megyei viszonylatban is a legfiatalabb község Csíkkozmás, más községek közül több is 80 és 100 közötti öregedési indexszel rendelkezik, de jóval magasabb az öregedési érték Csíkdánfalván, 139,8 százalék, Csíkkarcfalván 127,2 százalék és Kányádon 121,8 százalék.

¹ Recensământ 2011, INS

A népesség számának alakulása 2002-2013

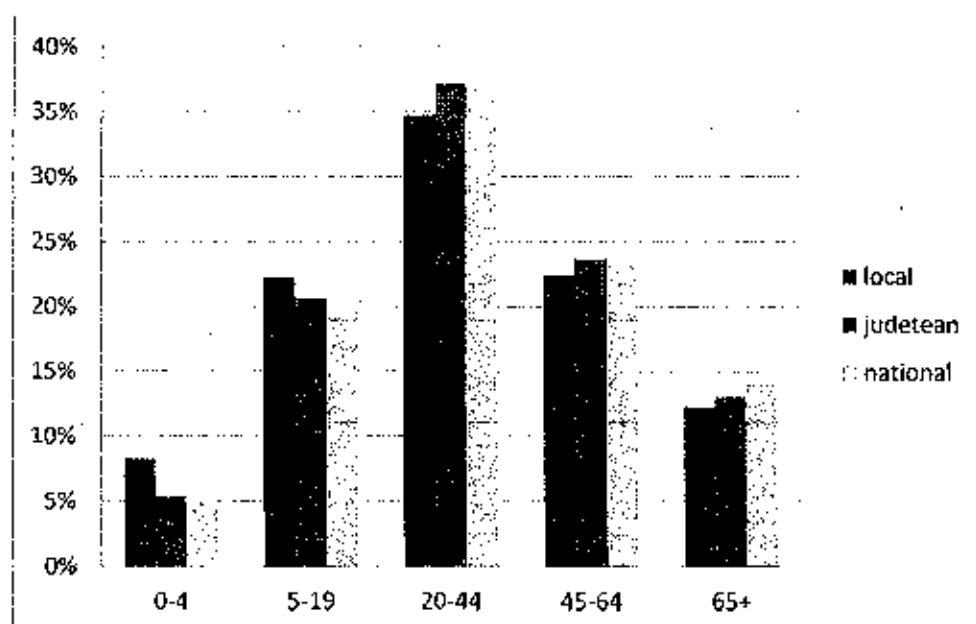

A népesség korösszetétele 1990-2013

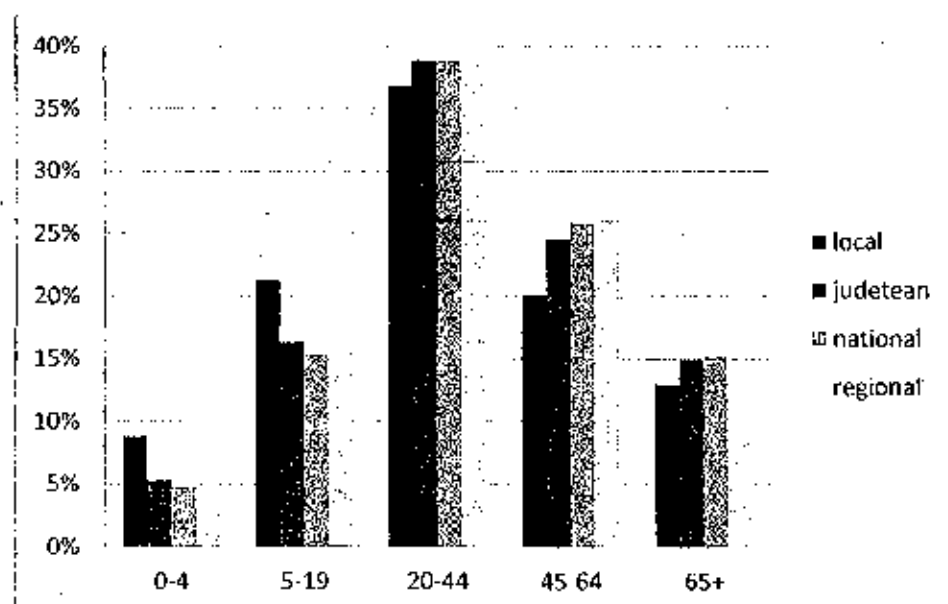
2011. évi népszámlálás	Korcsopottok				Total
	0-14	15-39	40-64	65 +	
Csikkozmás	22.9	36	27.5	13.5	100
Férfi	24.1	36.5	27.7	11.8	100
Nő	21.8	35.6	27.4	15.3	100

A népesség korösszetétele a községben, megyei és országos összehasonlításban 2003

8

A népesség korösszetétele a községben, megyei és országos összehasonlításban 2014

Öregedési index és eltartottsági ráták

	Öregedési index	Idősek el-tartottsági rátája	Gyermekek el-tartottsági rátája	Eltartottsági ráta
Csikkarcfalva	127.2	28.8	22.6	51.4
Csikszentgyörgy	83.0	27.0	32.5	59.4
Csikkozmas	59.0	21.3	36.1	57.4
Csikdánfalva	139.8	31.0	22.2	53.2
Oroszhegy	75.4	21.5	28.5	50.0
Gyimesfelsőlok	78.9	21.7	27.5	49.3
Csikszentmihály	109.7	29.2	26.7	55.9
Hargita megye	90.1	22.7	25.3	48.0
Románia	101.9	23.6	23.2	46.8
Románia magyar kisebbsége	143.7	28.9	20.1	49.0

Forrás: 2011. évi népszámlálás INS 2013

A népesség természetes népmozgalma és vándormozgása

A születések és halálozások számának alakulása

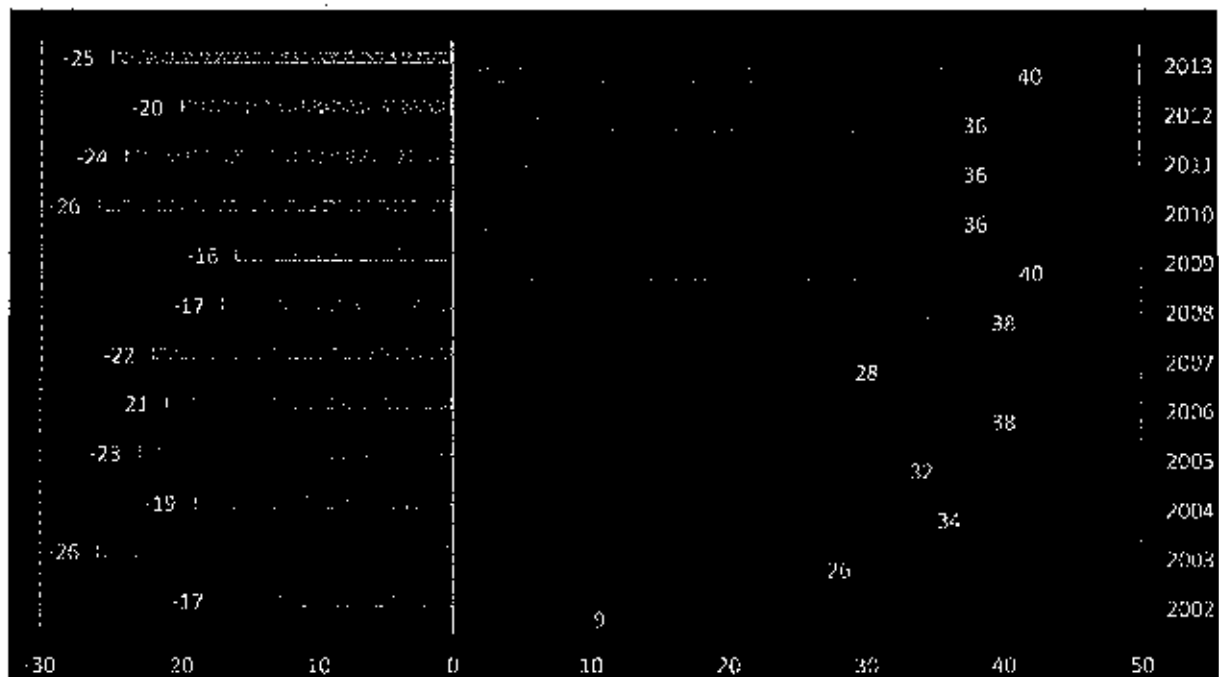
Csikkozmas községben a népességszám alakulásának feltárásához megvizsgáltuk a természetes népmozgalmat, ami a születések és halálozások számának alakulását jelenti. A demográfiai események községszintű vizsgálatában tudni kell, hogy az adatokban jelentős ingadozás figyelhető meg az alacsony esetszámok miatt. Így 2003 és 2013 között a születések száma 26 és 40, a halálozások száma 17 és 26 között mozgott évente.

A születéseket vizsgálva, a községben az ezer lakosra jutó születésszám 1992-től 2005-ig 12-18 között mozgott, így átlagban meghaladta az országos és megyei szintet, 1000 lakosra számítva, de a megye más községeinél is magasabb volt. 2006-tól a születésszámok bár ingadoznak, de magasabbak lettek, 16 és 18 között mozogtak átlagosan, jóval a megyei és az országos átlag fölött.

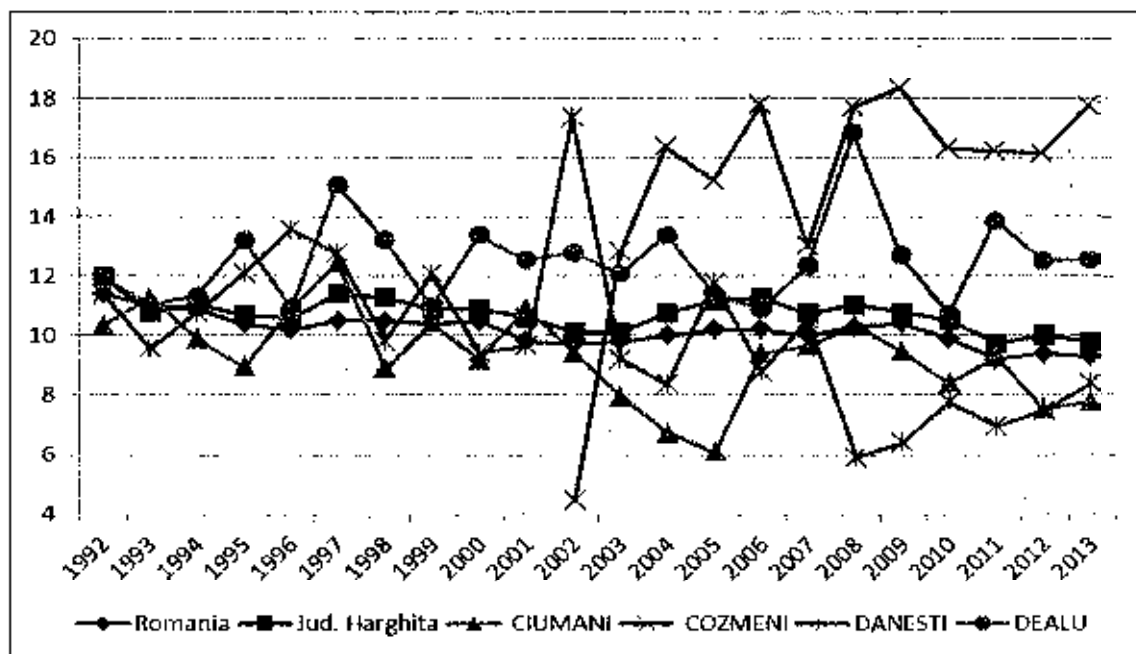
A halálozásokat illetően viszont a helyzet rosszabb mind az országos, mind pedig a megyei szinten. 1992 és 2013 között az ezer főre eső halálozások értéke 16 és 26 között mozgott, és 2010 és 2013 között sem csökkent, továbbra is 20 és 26 között mozog. Ebben az időszakban a romániai és a Hargita megyei átlagértékek jóval alacsonyabbak, 11-12 körül mozogtak.

A természetes szaporulat arányszámát az ezer főre eső születések és halálozások számának kivonásával kapjuk meg. A községben a természetes szaporulat arányszáma 1992 és 2006 között pozitív, tehát a népesség száma természetes okokból növekedik, mégpedig 2004 és 2013 között a természetes szaporodás arányszáma egy évre pozitív előjelűvé válik, 2 és 9 között mozgott.

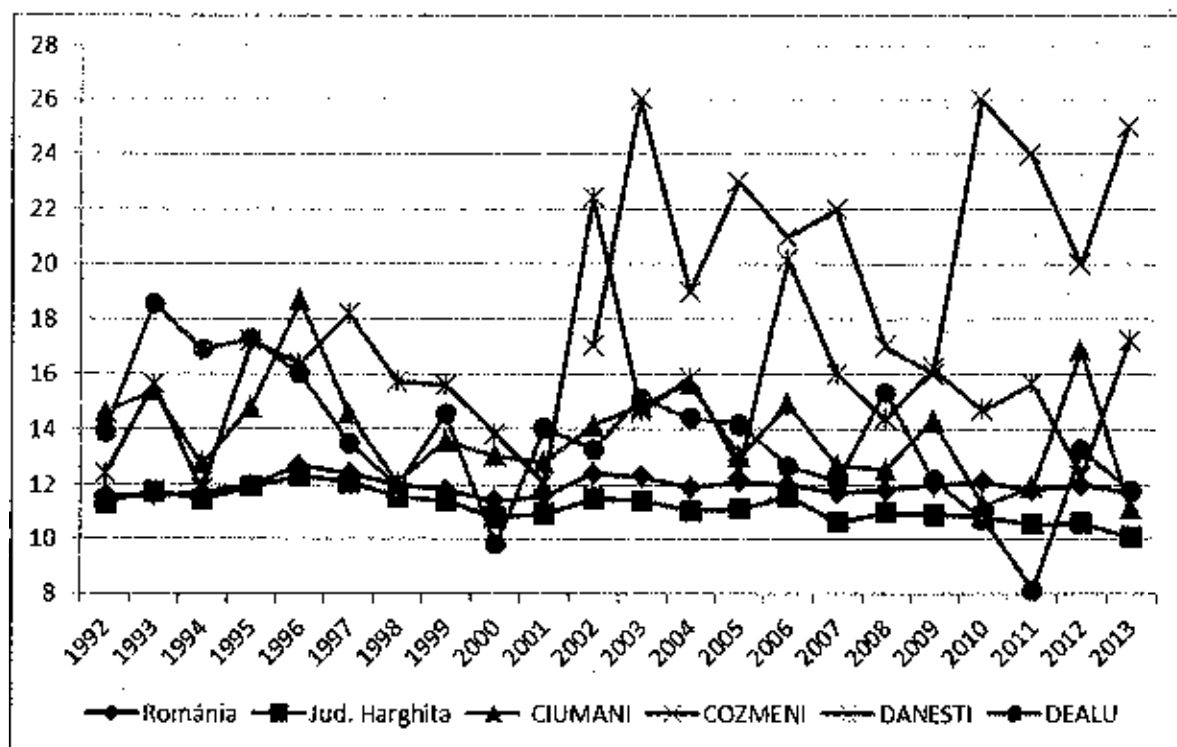
A születések és halálozások száma, 1990-2013

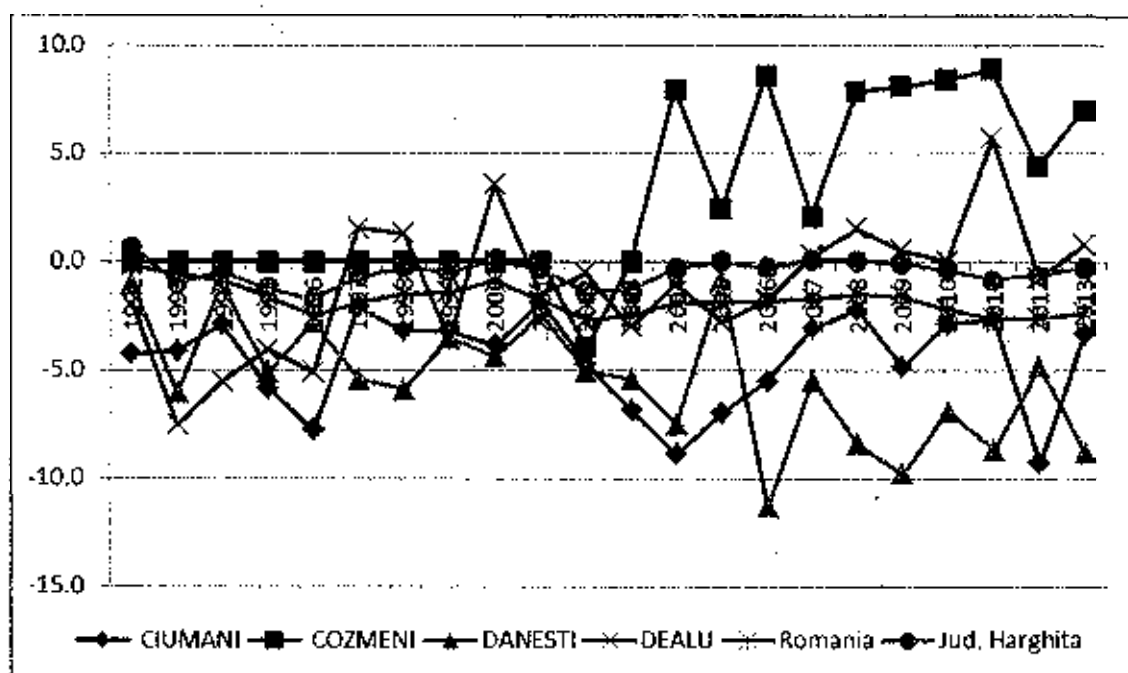
Élveszületések arányszáma 1000 főre 1992-2013

Halálozások arányszáma 1000 főre 1992-2013

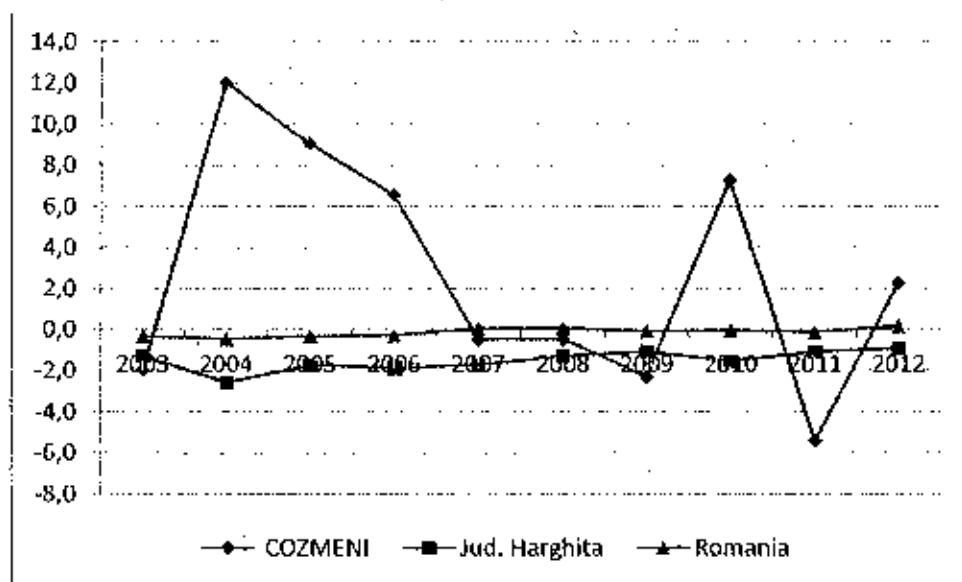
A természetes szaporodás arányszáma 1000 főre, 1992-2013

A népesség vándormozgásának alakulása

A község népességének vándorlási egyenlege 2003 és 2006 között pozitív, a nettó migrációs arányszám értéke 0 és 12 között mozgott, 2007 és 2009 között kissé negatívra vált 0 és -2 közötti értékekkel, majd 2010-től ingadozó, de 5 éves átlagban pozitív egyenlegű, miközben mind Harghita megye, negatív, 0 és -2 ezrelék közötti negatív migrációs egyenleggel rendelkezett végig ebben az időszakban.

A migrációs egyenleg ezer főre, 2002-2012

12

A községbe állandó lakhellyel betelepedett népesség száma évente 21 és 39 között mozgott 2002 óta, összesen 296 fő telepedett le 2012-ig, és 240 fő vándorolt el véglegesen, ezáltal a pozitív migrációs egyenleg összértéke 56 fő volt 2003 és 2011 között.

Összevetve a vándorlási egyenleget a természetes szaporulattal, megfigyelhető, hogy az elhalálozások és a születések száma által generált népességnövekedés 2003 és 2012 között és a pozitív migrációs egyenleg, 178 fővel növelte ténylegesen a község népességét.

A népesség számának és összetételének prognózisa

A 2009-2014 közötti demográfiai adatok függvényében készítettünk egy prognózist arról, hogy a község népessége száma és összetétele hogyan alakul a programozási időszak végéig, azaz 2020-re. Amennyiben a község születési és halálozási viszonyai hasonlóak maradnak a 2009-2014. évek átlagához, és a vándorlás 0 szaldós lesz 2015-2020 között, 2020 végére a népesség száma 2298 fő körüli lesz, ami 2,3 százalékos növekedést jelent.

A jelentősebb változást a népesség korösszetételében észlelhetünk. A 0-4 éves kisgyermekek száma 3,8 százalékkal növekedni fog, és az általános iskolai népességet magába-foglaló, 5-14 éves kiskorú népesség 6,8 százalékkal nő, a 65 éves és idősebb idős népesség aránya pedig 37 százalékkal növekedni fog. Amennyiben a bevándorlás egyenlege pozitív lesz, és fiatal, munkaképes korúak telepедnek le a községben, az előregedés előre jelzett mértékét némileg csökkenteni tudják.

A népesség száma, nemek és életkor szerinti összetétele 2011, 2020 (prognózis)*

2011. népszámlálás	Sub 5	5 - 14	15 - 39	40 - 64	65+	Total
Férfiak	95	159	385	292	124	1055
Nők	73	158	377	290	162	1060
Összesen	168	317	762	582	286	2115
Összesen (%)	7.9	15.0	36.0	27.5	13.5	100.0
2020 Prognózis						
Férfiak	89	182	364	344	171	1151
Nők	85	156	382	304	220	1148
Összesen	174	339	746	648	392	2298
Összesen (%)	7.6	14.7	32.5	28.2	17.0	100.0
Változás 2011-21 (%)	3.8	6.8	-2.1	11.3	37.0	8.7

Forrás: 2011. évi népszámlálás, Népmozgalmi adatok (INS, 2015)

*Módszertani adatok: Az előrejelzés (prognózis) egy egyszerűsített kohorsz-komponens módszerrel készült. A feltételek (hipotézisek), amelyek esetén helytálló lesz, az, hogy a születések és a halálozások száma 2015 és 2020 között, átlagosan, a népesség korcsoportjain belül hasonló lesz a 2009 – 2014 között átlagosan jellemző állapotokhoz. A korösszetétel a 2011. évi népszámlálás eredményein alapult.

A népesség egészségügyi helyzete

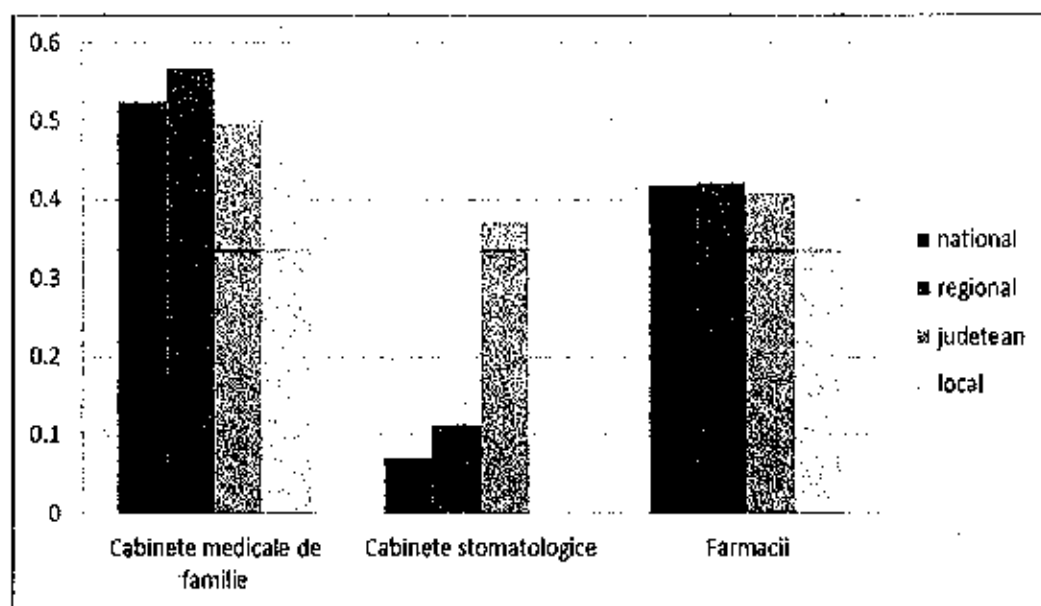
Az egészségügyi ellátás helyzete és mutatói

A községben működik családi orvosi rendelő és fogorvosi rendelő, valamint van egy gyógyszer-tár.

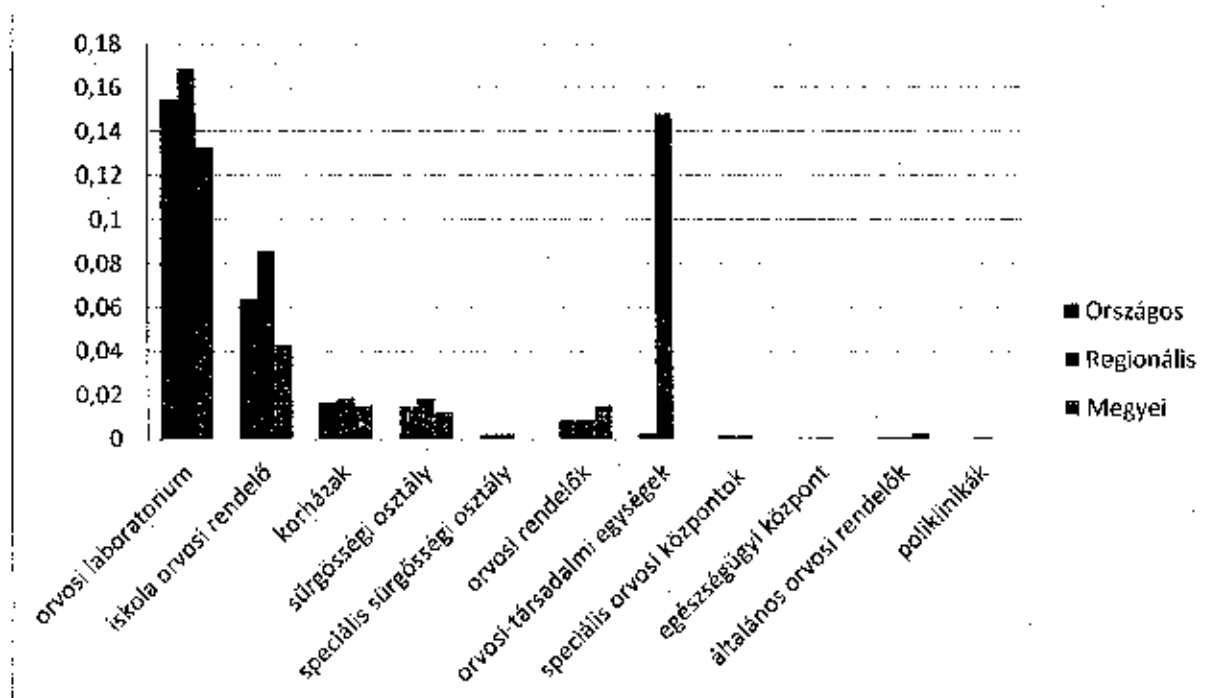
A község területén az 1000 főre eső családi orvosi rendelők száma 0,5, kissé elmarad az országos és megyei, 0,6 körüli átlagtól. Az ezer főre eső fogorvosi rendelők száma 0,4, megyei átlag fölött, míg a gyógyszer-táraké 0,4 viszont közel áll a megyei átlaghoz. Az értékek alacsony száma miatt a mutatók számítása nagyon érzékeny az alacsony esetszámokra, más infrastruktúra csak a községen kívül vehető igénybe.

Az egészségügyi helyzetet községi szinten viszonylag kevés mutatóval tudjuk mérni. Az egyik mutató a bruttó csecsemőhalandósági arányszám, az ezer élveszületettre jutó csecsemőhalálozás, amelynek értéke ingadozó az alacsony esetszámok miatt, ezért hosszabb időszakokra számítottuk ki. Az 2003 és 2008 közötti években 8 ezrelékes volt, országos és megyei átlag alatti, ám 2009-2013 között pedig 16 ezrelékes volt a mutató értéke, miközben a romániai átlag-értékek alacsonyabbak, 10,7 és 9,4 ezrelékesek voltak. A mutató értéke számottevően magasabb az országos és a megyei értéknél, míg azok is jóval magasabbak a legtöbb európai országban jellemző értékeknél.

Ezer főre eső egészségügyi infrastruktúra (családi orvos, fogászat, gyógyszertár)

Ezer főre eső egészségügyi infrastruktúra, amely nem elérhető a község területén

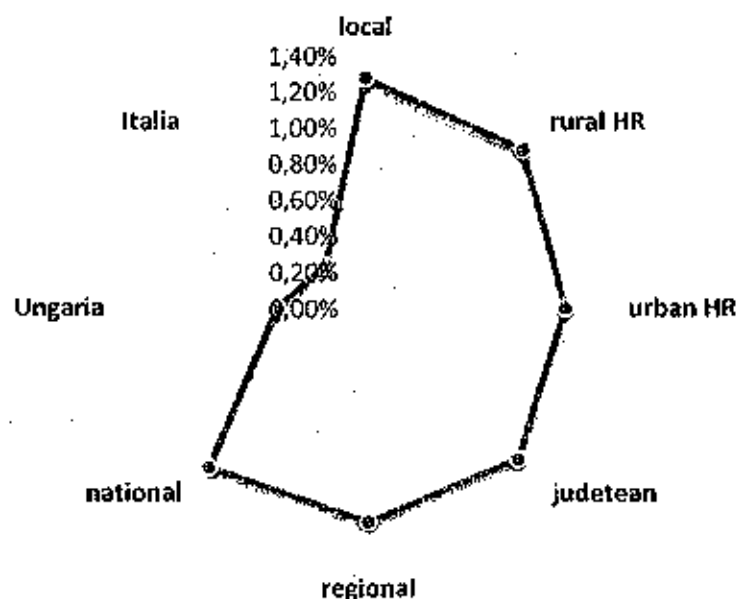
14

A csecsemőhalálozások arányszáma néhány községben, Harghita megyében és Romániában, 1990-2013

	1990-1999	2000-2008	2009-2013
Románia	22.5	15.5	9.4
Harghita megye	16.1	11.5	10.7
Csikkarcfalva	23.6	2.6	15.0
Csíksgyörgy	28.0	19.7	19.3

	1990-1999	2000-2008	2009-2013
Gyergyócsomafalva	22.5	4.9	15.6
Csikkozmas		8.2	16.0
Csikdánfalva	21.4	3.7	0.0
Oroszhegy	27.6	9.8	0.0
Gyimesfelsőlok	38.5	12.9	10.2
Csikszentmihály	0.0	22.1	14.9
Csikpálfalva	6.5	0.0	9.7
Kászon	18.1	26.0	14.8
Csikszentimre		18.2	23.1
Csikszenttamás		8.3	7.8
Kányád	0.0	27.6	0.0

Csecsemőhalálozások összesen, nemzetközi összehasonlításban 1992-2013

Egészségügyi szolgáltatásokkal való elégedettség

A község lakossága a felmérés alapján elégedett a család orvosi szolgáltatásokkal, 67,4 százalék teljesen, 19,6 százalék többnyire elégedett, 8 százalék inkább nem, és 5,1 % egyáltalán nem elégedett. Az otthoni beteggondozással ennél elégedettebbek: 82,5 százalék teljesen elégedett. Ezek, az eredmények kicsit eltérnek az elégedettség megyei szinten 12 községben vizsgált eredményeitől: Csikkozmas lakói kicsit elégedetlenebbek a családorvosi szolgáltatásokkal mint a megyei községeinek átlaga, illetve kicsit jobban meg vannak elégedve az otthoni beteggondozással, mint a megyei községátlag.

Mennyire elégedett a helyi orvosi ellátási lehetőségekkel?(%)

Csíkkozmás	Teljesen elégedett (1)	Többnyire	Inkább nem	Egyáltalán nem elégedett
a. Családi orvosi szolgáltatásokkal	67.4%	19.6%	8.0%	5.1%
b. Otthoni beteggondozással (pl.Caritas)	82.5%	15.0%	1.2%	1.2%

Hargita megyei községek (12)	Teljesen elégedett	Többnyire	Inkább nem	Egyáltalán nem elégedett
a. Családi orvosi szolgáltatásokkal	72.7%	21.8%	5.5%	
b. Otthoni beteggondozással (pl.Caritas)	70.2%	25.3%	3.7%	0.8%

Megvizsgáltuk, hogy a község lakossága hol veszi igénybe a különböző egészségügyi szolgáltatásokat. A családi orvosi vizsgálatokat a válaszadók 88,8 százaléka a községben veszi igénybe, 6,3 százalék Csíkszeredában, 4,9 százalék pedig máshol. A fogászati kezelést 47 százalék helyben, 30 százalék Csíkszeredában veszi igénybe, és 16 százalékuk meg sehol.

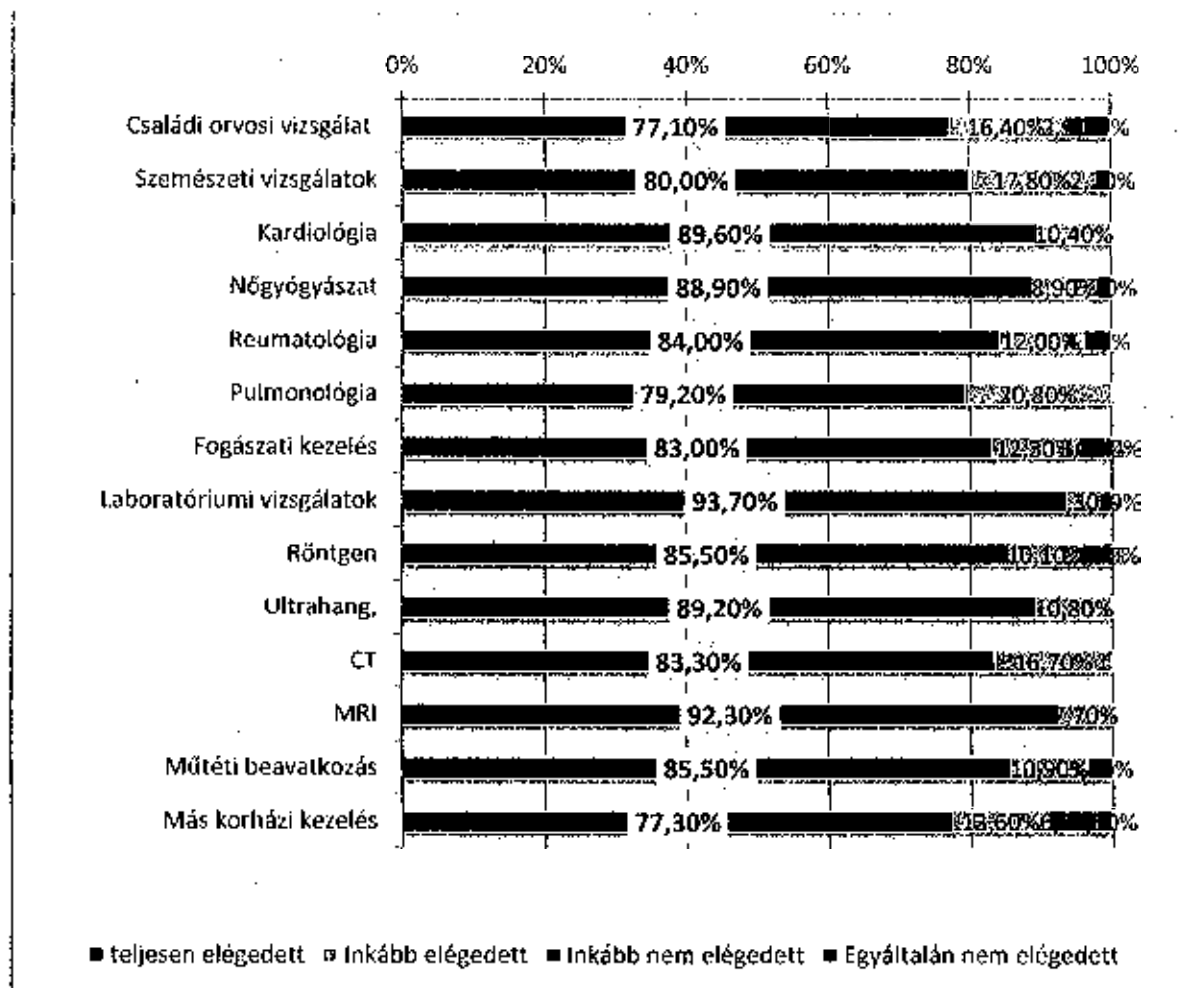
A lakosság nagy része más egészségügyi szolgáltatást nem vesz igénybe. Akik igénybe vesznek különböző vizsgálatokat, kezelést azt Csíkszeredában teszik.

Megkérdeztük, mennyire voltak elégedettek az igénybe vett szolgáltatással. A válaszadók legtöbb esetben teljesen, vagy többnyire elégedettek voltak.

Hol veszi igénybe a következő szolgáltatásokat?

Szolgáltatás	sehol	községben	Csíkszereda	Gyergyó-szent-miklós	Székely-udvarhely	Maros-vásárhely	Máshol
Családi orvosi vizsgálat		88.8%	6.3%				4.9%
Szemészet	35.0%	1.4%	62.2%		0.7%		0.7%
Fogászati kezelés	16.4%	47.1%	30.0%				5.7%
Laborat. vizsgálatok	29.1%	0.7%	69.5%				0.7%

Mennyire elégedett az egészségügyi ellátással (1-teljesen elégedett, 4-teljesen elégedetlen)?

Oktatás és továbbképzés

Az oktatási intézmények helyzete, felszereltsége

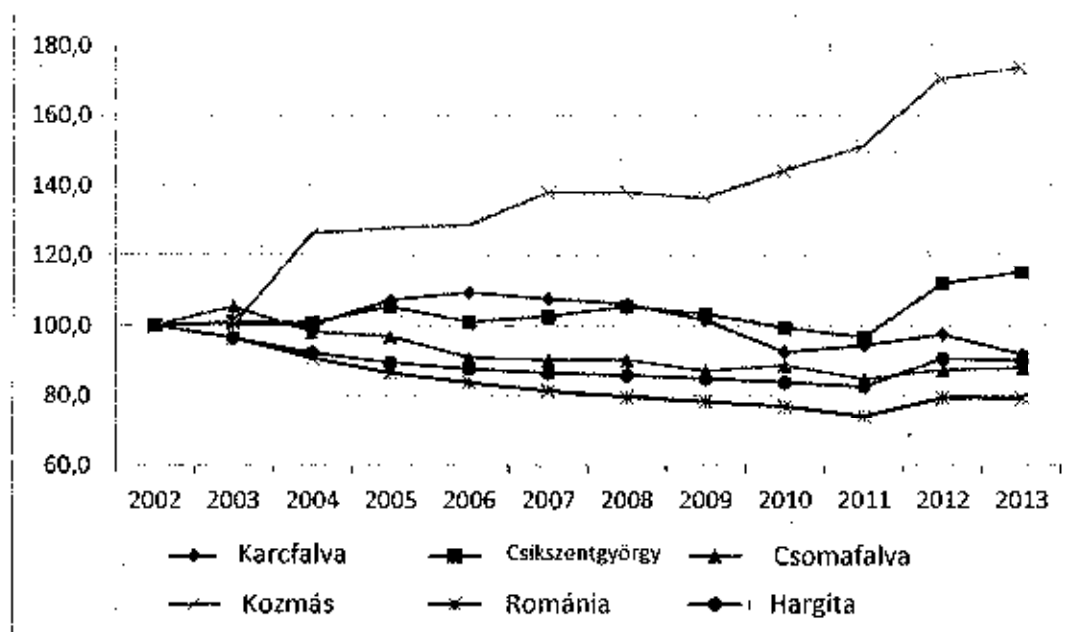
A községben működő általános iskolákban elemi és 8. osztályos általános iskolai szinten tanulhatnak a diákok. A 2013/14. tanévben a községben az elemi oktatásban 152, az általános iskola felső tagozatán 72 tanuló volt beiskolázva. A megyében is hasonlóan többen tanulnak 1-4 osztályban, mint az általános iskola felső tagozatán. Ennek oka egyrészt a 2004-2008 közötti, a korábbi éveknél magasabb születésszám, és részben az 5-8. osztályban az iskolai tanulmányok félbeszakítása, egyes, hátrányos helyzetű tanulók esetében. Az iskolai infrastruktúrát 15 oktató, 10 osztályterem, 1 laboratórium, 20 számítógép képezi és nincs tornaterem.

A diáklétszám 2003 óta jelentős mértékben növekedett, 2008-ban 140 százalékkal 2002-höz képest, aztán 2013-ra közel 180 százalékos növekedést láthatunk a 2002. évi létszámhoz képest, miközben a tanulók száma országos szinten 20, megyei szinten pedig 10 százalékkal csökkent 2013-ig.

A 2013/14. tanévben beiskolázottak, oktatók és az iskolai infrastruktúra száma a községben

2013	Beiskolázott	Ebből:		Oktatók	Osztálytermek	Laborok	PC-k	Tornaterem
	Összesen	Elemi	Általános					
HARGITA	29353	16355	12998	2307	2355	322	5200	135.0
CSÍKKARCFALVA	256	121	135	19	15	1	26	1.0
CSÍKSZENTGYÖRGY	541	322	219	43	34	2	57	2.0
GYER-GYÓCSOMAFALVA	342	174	168	23	25	4	49	1.0
CSÍKKOZMÁS	224	152	72	15	10	1	20	0.0
CSÍKDÁNFAALVA	193	100	93	19	17	1	31	1.0
OROSZHEGY	371	205	166	31	23	2	42	3.0
GYIMESFELSŐLOK	364	193	171	25	38	4	104	1.0
CSÍKSZENTMIHÁLY	234	144	90	19	17	4	39	1
CSÍKPÁLFALVA	119	63	56	13	10	1	23	2.0
KÁSZON	359	227	132	31	22	2	26	1.0
CSÍKSZENTIMRE	202	123	79	14	10	1	29	
CSÍKSZENTTAMÁS	227	101	126	17	13		14	1.0
KÁNYÁD	122	69	53	14	8	2	15	

A beiskolázott népesség számának alakulása, 2002-2013 (2002=100%)

Az iskolai infrastruktúrát elemezve a községben, megállapítható, hogy 100 diákra 7,9 oktató jutott 2007-ben, több mint a megyei 7,7, és az országos 5,4 fő, ám 2013-ra ez lecsökkent 6,7 oktatóra, ami a megyei átlag alatt marad még egy kevéssel. A változás mögött főleg a diáklétszám változását láthatjuk. A 100 diákra jutó laborok száma 2007-ben 5,6 2013-ban 4,5-re csökkent, ami messze alacsonyabb a megyei 11-es átlagnál, és az országos 12-nél is. A 100 diákra jutó számítógépek száma 2013-ban 8,9, amely az országos átlag fele, és eggyel elmarad a megyei 17,7 százalékos átlag felétől is.

19

Az iskolák infrastruktúrájának mutatói (oktatók, laborok, PC-k száma 100 diákra, tanulók száma osztálytermekre) 2002-2013

	Oktatók száma 100 diákra			Laborok száma 100 diákra			PC-k száma/100		Tanulók /1 o.t.e- rüm
	2002	2007	2013	2002	2007	2013	2007	2013	2013
ROMÁNIA	6.0	5.4	5.9	8.6	9.3	12.6	8.6	16.8	29.0
HARGITA	8.4	7.7	7.9	6.9	8.8	11.0	13.1	17.7	12.5
CSÍKKARCFALVA	7.9	7.0	7.4	1.8	3.3	3.9	8.0	10.2	17.1
CSÍKSZENTGYÖRGY	8.7	7.7	7.9	6.4	4.1	3.7	7.1	10.5	15.9
GYER- GYÓCSOMAFALVA	8.0	6.8	6.7	7.7	8.5	11.7	4.0	14.3	13.7
CSÍKKOZMÁS		7.9	6.7		5.6	4.5	9.0	8.9	22.4
CSÍKDÁNFAALVA	6.7	9.0	9.8	4.8	4.7	5.2	18.5	16.1	11.4
OROSZHEGY	8.7	7.5	8.4	5.0	5.4	5.4	11.6	11.3	16.1
GYIMFHELSŐLOK	11.1	9.6	6.9		2.5	11.0	13.9	28.6	9.6
CSÍKSZENTIMHÁLY	10.7	11.8	8.1		5.1	17.1	6.2	16.7	13.8
CSÍKPÁLFALVA	11.7	12.3	10.9	9.7	9.4		6.6	19.3	11.9
KÁSZON	12.5	10.1	8.6	3.4	3.5	5.6	7.3	7.2	16.3

	Oktatók száma 100 diákra			Laborok száma 100 diákra			PC-k száma/100		Tanulók /1 o. le- rem
	2002	2007	2013	2002	2007	2013	2007	2013	2013
CSÍKSZENTIMRE		6.6	6.9		6.0	5.0	6.6	14.4	20.2
CSÍKSZENTIMÁS		6.1	7.5		0.0	0.0	5.3	6.2	17.5
KÁNYÁD	11.7	9.8	11.5		9.8	16.4	6.9	12.3	15.3

Oktatással, tanulással szembeni attitűdök

A felmérés eredményei szerint a községben a népesség 27 százalékának van 1-8 osztályos iskoláskorú gyermeke, míg a Hargita megyei vizsgált 12 község átlagában ez az arány 23,1. Ebből 82,5 százalék válaszolta azt, hogy helyben jár a gyermeke iskolába, és 17,5 százalék, hogy máshol, nem helyben és nem is a legközelebbi városban. A Hargita megyei vizsgált 12 községben átlagban 89,5 százalék válaszolta azt, hogy helyben jár a gyermeke iskolába, és 7 százalék, hogy a legközelebbi városban, 3,5 százalék, hogy máshol (egy szomszéd községben, vagy külföldön, esetleg Kolozsváron). Azok, akiknek nincs gyerekük, ha lenne, 77,8 százalék helyben járatná a gyereket iskolába, a többiek máshol, míg a megyei községi átlag 88,5 százalék. A megyei átlaggal való összehasonlításból az derül ki, hogy a csíkközmásiak valamivel kisebb arányban járatják gyerekeiket helyben iskolában, mint a megyei átlag.

A tanulással szembeni általános attitűdök alapján a község lakói kicsit szkeptikusabbak mint a megyei átlag. A megkérdezett népességnek 40,7 százaléka egyáltalán nem ért egyet, és további 12,9 százaléka inkább nem ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy mai világban nem érdemes túl sok évet tölteni tanulással, mert úgysem lehet rendesen megélni majd belőle, míg 60 százalék teljesen és 21,4 százalék inkább egyetért azzal, hogy a tanulás mindennél fontosabb, mindenkinek annyit kell tanulni, amennyit csak képes. A második kijelentés kapcsán már többen vannak azok, akik pozitívan értékelik a tanulást, de itt is 6 százalékkal vannak többen a megyei átlagnál azok, akik egyáltalán nem értenek egyet azzal, hogy mindenkinek annyit kellene tanulnia, amennyit csak képes.

Tanulással szembeni attitűdök

1. Ön milyen mértékben ért egyet az alábbi kijelentésekkel?	Egyáltalán nem ért egyet	Ínkább nem ért egyet	Ínkább egyetért	Teljes mértékben egyetért
Csíkközmás				
1.A mai világban nem érdemes túl sok évet tölteni tanulással, mert úgysem lehet rendesen megélni majd belőle.	40,7%	12,9%	23,6%	22,9%
2.A tanulás mindennél fontosabb, mindenkinek annyit kellene tanulni, amennyire csak képes.	10,0%	8,6%	21,4%	60,0%
Hargita megyei községek (12)				
1.A mai világban nem érdemes túl sok évet tölteni tanulással, mert úgysem lehet rendesen megélni majd belőle.	43,6%	23,5%	20,6%	12,3%
2.A tanulás mindennél fontosabb, mindenkinek annyit kellene tanulni, amennyire csak képes.	4,0%	8,5%	29,1%	58,3%

A helyi iskolával való elégedettséget négy szempontból vizsgáltuk.

Az 5-8 osztályos iskola állapotával nagyon elégedettek aránya 61 százalék, és összességében a válaszadók 69 százaléka elégedett (nagyon, vagy többnyire), hasonlóképpen az iskola tanszerekkel való ellátottságával is 27,2, 6 százalékuk nagyon, és 22,8 százalék inkább elégedett, a

tanterők felkészültségével is 2,8 százaléuk nagyon, 15,1 százalék inkább elégedett. A tituláris (címzetes) tanárok arányával való elégedettség is aránya: 28,3 százalék nagyon, 12 százalék inkább elégedett, az iskolában követett tantervvel is a többség elégedett (18,4-14,3%). Az elégedetlenek aránya a tanárok felkészültségét illetően a legmagasabb, itt az inkább elégedetleneké 6,5 százalék, a nagyon elégedetlenek aránya egy százalék körüli. Érdemes megjegyezni, hogy míg az iskola állapotáról mindössze 28% nem tudott nyilatkozni, addig a tanterv követéséről már a válaszadók 60 százaléka nem tud nyilatkozni.

Összehasonlításképpen, megtekinthető, hogy a Hargita megyei községekben (12) átlagban mennyire elégedettek a helyi általános iskolával a lakosok: Az iskola épületének állapotával nagyon elégedett 37,3 százalék, a tanszerekkel való ellátással, a tantervvel 19,4 százalék teljesen elégedett, további 25-31 százaléuk minden kérdéssel inkább elégedett. Az inkább elégedetlenek aránya az iskola-épület esetében 3,4, a többi esetekben 5-7 százalék körüli, a nagyon elégedetlenek aránya mindössze 1 százalék körüli.

Az elemi iskola épületének állapotával 64,3 százaléuk nagyon elégedett, és 11,2 százalék inkább elégedett, az inkább elégedetlenek aránya 3,1 százalék, a nagyon elégedetleneké pedig 1 százalék, míg 20,4 százalék nem tudja megítélni. Az eltérések jelentősek falvanként, amíg Lázárfalván 52 %, Csikkozmaszon 64 % nagyon elégedett, és 11 % inkább elégedett a helyi iskolával.

Az iskola tanszerekkel való ellátottságát és a tanterv követését már 40 százaléka a válaszadóknak nem tudja megítélni, ugyanakkor azok, akik válaszolnak, többnyire pozitívan ítélik meg ezeket, az elégedetlenek aránya 5-7 százalék körüli. Az eltérések a község falvai között itt már nem szignifikánsak. A tituláris tanárok aránya, illetve az iskolában követett tanterv már a válaszadók több mint a felének nem átlátható, nem tudják megítélni. Azok, akik válaszolnak ezekre a kérdésekre, többnyire pozitívan ítélik meg, az elégedetlenek aránya 4-6 százalék körül mozog.

Ön mennyire elégedett a helyi általános iskolával (5-8 osztály), a következő szempontokból?

A. Csikkozmas	Nem tudja megítélni	Nagyon elégedett	Inkább elégedett	Inkább elégedetlen	Nagyon elégedetlen
1. Iskola épületének állapota	28.0%	61.3%	7.5%	1.1%	1.1%
2. Iskola ellátottsága tanszerekkel	45.7%	27.2%	22.8%	3.3%	1.1%
3. Tanterv követése	49.5%	28.0%	15.1%	6.5%	1.1%
4. Tituláris (címzetes) tanítók aránya	56.5%	28.3%	12.0%	2.2%	1.1%
5. Az iskolában követett tanterv	60.4%	18.7%	14.3%	5.5%	1.1%

B. Hargita megyei községek (12)	Nem tudja megítélni	Nagyon elégedett	Inkább elégedett	Inkább elégedetlen	Nagyon elégedetlen
1. Iskola épületének állapota	29.0%	37.3%	28.8%	3.4%	1.3%

2.Iskola ellátottsága tanszerekkel	40.8%	21.5%	31.0%	5.3%	1.5%
3.Tanerők felkészültsége	44.1%	21.5%	25.7%	7.7%	1.0%
4.Tituláris/cimzetes tanárok aránya	44.1%	21.5%	25.7%	7.7%	1.0%
5.Az iskolában követett tanterv	45.8%	19.4%	26.2%	6.9%	1.7%

Ön mennyire elégedett a helyi elemi iskolával (1-4 osztály), a következő szempontokból? Válaszok települések szerint (N=143)

Szempont	Falu	Nem tudja	Nagyon elégedett	Ínkább elégedett	Ínkább elégedetlen	Nagyon elégedetlen	Összes
Iskola épületének állapota	Csikkozmas	20.4%	64.3%	11.2%	3.1%	1.0%	100.0%
	Lázárfalva	15.9%	52.3%	25.0%	6.8%	0%	100.0%
Község összesen		19.0%	60.6%	15.5%	4.2%	.7%	100.0%
Iskola ellátottsága tanszerekkel	Csikkozmas	42.9%	27.6%	24.5%	4.1%	1.0%	100.0%
	Lázárfalva	44.2%	25.6%	18.6%	11.6%	0%	100.0%
Község összesen		43.3%	27.0%	22.7%	6.4%	.7%	100.0%
Tanerők felkészültsége	Csikkozmas	41.8%	31.6%	19.4%	6.1%	1.0%	100.0%
	Lázárfalva	38.6%	38.6%	20.5%	7.3%	0%	100.0%
Község összesen		40.8%	33.8%	19.7%	4.9%	.7%	100.0%
Cimzetes tanerők aránya	Csikkozmas	52.6%	34.7%	8.4%	3.2%	1.1%	100.0%
	Lázárfalva	44.2%	39.5%	14.0%	0%	2.3%	100.0%
Község összesen		50.0%	36.2%	10.1%	2.2%	1.4%	100.0%
Követett tanterv	Csikkozmas	54.1%	26.5%	13.3%	5.1%	1.0%	100.0%
	Lázárfalva	48.8%	30.2%	16.3%	2.3%	2.3%	100.0%
Község összesen		52.5%	27.7%	14.2%	4.3%	1.4%	100.0%

Felnőttképzés, továbbképzés

A népesség továbbképzésének helyzetét vizsgálva először felmértük, hogyan ítélik meg, mennyire hasznosítják az iskolai tudást a munkájukban. Csikkozmas községben a válaszadók 19,4 százaléka szerint teljes mértékben, 12 nagymértékben, 25 százalék szerint pedig kis mértékben hasznosítani tudja az iskolában szerzett tudást, 42 százalék pedig azt válaszolta, hogy egyáltalán nem tudja hasznosítani. Az iskolai tudást nem hasznosítók aránya sokkal magasabb a községben, mint a megye más községeinek átlagában. Ezek az eredmények egyben a tanuláshoz, tudáshoz való viszonyt is jelzik a község lakosai körében.

Ön mennyire tudja hasznosítani a munkájában azt a tudást, amit tanuló éve során az iskolában (egyetemen) tanult? (Kérdezőbiztos: az utolsó iskolai szintet kérdezzük)

	Válaszok				Total
	1 teljes mértékben	2 nagymértékben	3 kissé mértékben	4 egyáltalán nem	
2 Csíkszentgyörgy	24 13.00%	32 17.30%	66 35.70%	63 34.10%	185 100.00%
3 Csíkközmas	27 19.40%	17 12.20%	36 25.90%	59 42.40%	139 100.00%
9 Kászón	26 13.30%	33 16.80%	78 39.80%	59 30.10%	196 100.00%
10 Csíkszentimre	35 27.30%	35 27.30%	47 36.70%	11 8.60%	128 100.00%
11 Csíkszenttamás	0 0.00%	68 57.60%	47 39.80%	3 2.50%	118 100.00%
12 Kányád	20 17.10%	24 20.50%	60 51.30%	12 10.30%	117 100.00%
Hargita megyei községek (12)	270 16.70%	347 21.40%	641 39.60%	360 22.20%	1619 100.00%

A megkérdezett népesség 46,8 százaléka részt vett már valamilyen továbbképzésen, átképzésen, és ha ezután szerveznének egy adott szakmában, ami érdekelne, akkor ugyanennyien 46,8 százaléka venne részt, 79 százaléka pedig a gyermekének is javasolná azt.

A Hargita megyei községekben (12) átlagban 40 százalék vett már részt, és 39,3 százalék venne részt továbbképzésen, átképzésen, és 82 százalék javasolná a gyermekének is, hogy vegyen részt.

Vizsgáltuk a továbbképzés/átképzés szintjét is, amit a népesség preferálna. Arra a kérdésre, hogy milyen szinten szervezett átképzés felene meg neki, a község megkérdezett lakosainak több mint a fele (54,1 százaléka) a szakképzést választotta, az érettségi utáni posztliceális képzést 23 százalék választotta, míg 14,8 százalék egyetemi képzést választana. Más, rövidebb kurzusokra mindössze 6,6 százalék gondolt. Kevés, másfél százalék körüli azok aránya, akik nem válaszoltak.

Arra a kérdésre, hogy milyen területen, szakmában szervezett átképzésen venne részt szívesebben 58,7 százalék válaszolt. A megjelölt szakmák nagyon szóródnak, a legnépszerűbb a mezőgazdasági terület, de emellett többen említik az idegen nyelvet, az egészségügyet, kereskedelmet és a mechanikát.

Továbbképzéssel, átképzéssel kapcsolatos vélemények

Csikkozmas	Igen	Nem
Eddigi pályafutása során Ön vett már részt valamilyen továbbképzésen, átképzésen?	46.8%	53.2%
Amennyiben szerveznének egy adott szakmában átképzést/továbbképzést, Ön részt venne ezen?	46.8%	53.2%
És az ön gyermekének javasolná, hogy részt vegyen?	79.0%	21.0%
Hargita megyei községek (12)	Igen	Nem
Eddigi pályafutása során Ön vett már részt valamilyen továbbképzésen, átképzésen?	40.6%	59.1%
Amennyiben szerveznének egy adott szakmában átképzést/továbbképzést, Ön részt venne ezen?	39.3%	60.7%
És az ön gyermekének javasolná, hogy részt vegyen?	82.3%	17.2%

És milyen szinten szervezett átképzés felelne meg Önnek?

	Képzési szintek					Total
	egyetem	érettségi utáni posztliceális	szakképzés	más jellegű tanfolyam	Nem válaszolt	
1 Karcfalva	8 22.90%	1 2.90%	2 5.70%	24 68.60%	0 0.00%	35 100.00%
2 Csikszentgyörgy	5 10.00%	4 8.00%	7 14.00%	34 68.00%	0 0.00%	50 100.00%
3 Csikkozmas	9 14.80%	14 23.00%	33 54.10%	4 6.60%	1 1.60%	61 100.00%
4 Csikdánfalva	4 8.30%	3 6.30%	5 10.40%	36 75.00%	0 0.00%	48 100.00%
9 Kászton	5 12.20%	5 12.20%	13 31.70%	18 43.90%	0 0.00%	41 100.00%
12 Kányád	7 21.90%	2 6.30%	20 62.50%	2 6.30%	1 3.10%	32 100.00%
Hargita megyei	103	81	179	252	3	618
Községek (12)	16.70%	13.10%	29.00%	40.80%	0.50%	100.00%

Szabadidő, kultúra, sport

A népesség szabadidő töltési formái

A község népessége a felmérés során 17 féle szabadidő-töltési formáról mondhatta el, hogy kedveli-e, van-e lehetősége helyben gyakorolni, és ha nem, lenne-e igény arra, hogy helyben is gyakorolhassa. A népesség legnagyobb arányban a következő tevékenységeket kedvelte: leginkább az éttermet kedvelik (58,9 százalék), meg a fast food, pizzázót (46,1 százalék), ezeket követi a színház, opera (43,7 százalék) meg a kávézó (41,1). Harminc százalék fölötti népszerűségnek örvend továbbá a kocsmá, söröző, borozó kategória, a könnyűzene koncert meg a rendezvényház. Legkevésbé vonzóak a klubok, az önképző csoport, illetve a közösségi ház bizonyul.

Arra a kérdésre, hogy a kedvelt tevékenységekre milyen gyakran van lehetőségük, tudnak időt szakítani, átlagosan a legtöbben havonta, vagy ritkábban választ adták, a gyakoribb időtöltést csak kevesen engedhetik meg. Érdekes azonban, hogy a legmagasabb értéket a kocsmá és az önképzőcsoport kapja, noha ez utóbbi a faluban a kevésbé kedvelt szabadidő töltési formák közé lett sorolva.

Arra a kérdésre, hogy a községben van-e rá lehetősége, valamint, ha nincs, igényt tartana rá, eltérő válaszokat kaptunk. A leginkább kedvelt kategóriák közül az étteremre, kávézóra, pizzázóra, kocsmára igény is van, lehetőség is (valójában úgy tűnik, jóval több a lehetőség, mint az igény). Nagyobb az igény a lehetőségekhez képest a színház, koncert esetében.

Milyen szabadidő töltési formákat kedvel? A tevékenységeket kedvelők aránya (%)

Tevékenységek	Karcfalva	Csikszentgyörgy	Csikkozmas	Csikcánfalva	Oroszhegy	Gyimesfalu	Csikszentmihály	Csikpátfalva	Káson	Csikszentimre	Csikszentmárton	Kányád	Összesen Harghita m.
Kocsmá/sör./bor.	38.8	43.8	38.8	29.2	46.9	36.8	13.7	34.3	35.2	22.3	47.5	44.4	36.1
Étterem	48	71.3	58.9	42.5	55.4	47.9	46.1	57.9	55.1	38.7	61.3	73.4	55
Díszkő	21.6	18.9	23.4	21.2	22.2	15.1	6.4	9.4	13.4	11.5	34.5	9.7	21.6
Klubokba	20.8	16.4	8.6	15.3	12.5	11.1	3.2	7.9	11.3	4.1	15.1	12.2	11.5
Kávézóba/	40.4	53.1	41.1	40.7	47.6	49.7	42.7	47.1	44.9	48.8	30.3	41.5	44.2
Fast-food, pizzázó	27	51.2	46.1	31.6	37.8	25.5	43	38.1	31.8	39.7	30.3	50.4	37.5
Színházba, operába	41.2	39.5	43.7	37.5	39	25.3	46.4	52.5	34.2	52.8	31.1	26.8	38.9
Könnyűzene koncertre	20.6	37.3	34.3	25.4	30.5	23.3	44.3	33.6	24	38.2	37	27	30.9
Kozmetika, szolárium	19	23.4	17	24.6	35.4	17.9	26.7	19.7	9.7	20.7	26.9	13.8	20.1
Fitness klub kondi-terem	10.8	20.2	19	12.7	22.2	9.6	12.2	21.6	5.6	18	23.5	13	15.2
Színjátzó kör	5.8	17.2	17.6	20.3	22.2	4.1	27.7	39.7	27.6	24.4	68.1	34.1	25.8
Önképző csoport	12.9	11.1	11.3	17.1	11.1	4.1	17.5	33.8	14.3	8.2	17.6	3.3	13.6
Népfőiskola	1	15.6	20.7	5.9	8.6	2.8	17.7	29	21	40.3	16	3.3	15.8
Kalandpark	7.9	14.2	25.7	15.3	18.5	7.5	19.4	28.1	13.3	22.3	17.6	6.5	16.3
Akadémiapálya	1	11.1	20.6	18.6	14.3	6.2	21.2	20.3	12.3	14	21	7.3	14
Rendezvényház	44.7	16.5	30.7	39	62.8	11	24	55.8	33.7	31.1	86.6	13	36.1
Közösségi ház	25.6	29.5	12.6	37.3	53.4	15.5	91.3	47.1	12.8	44.4	81	14.9	33

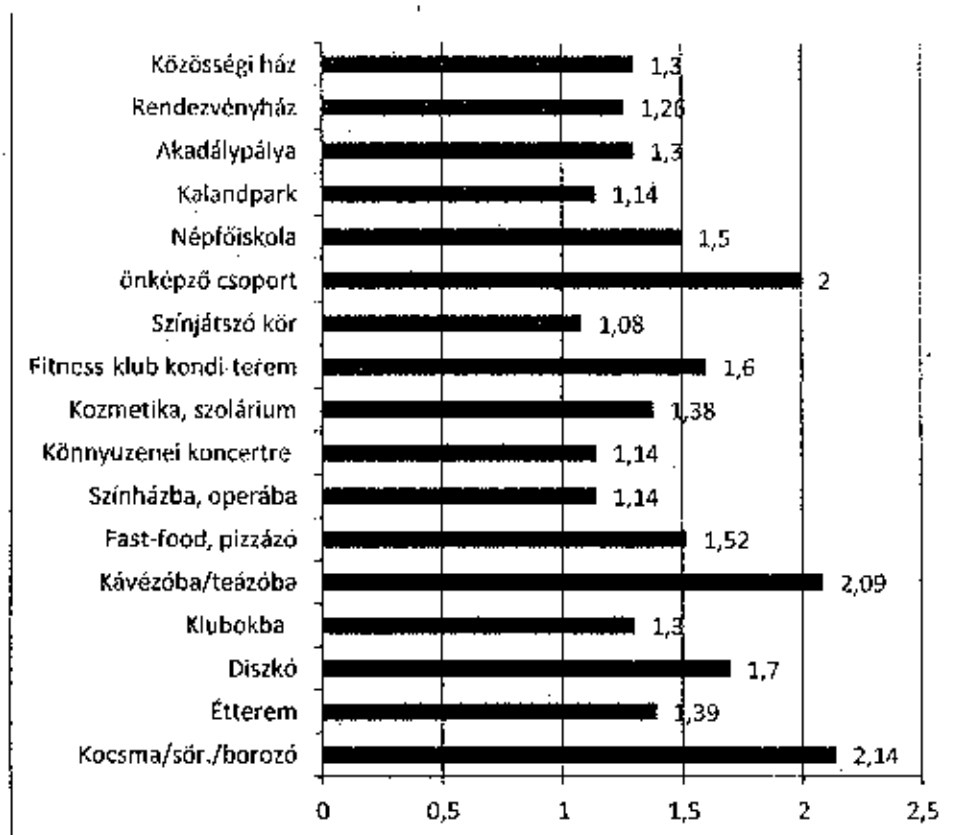
Milyen gyakran tud időt szakítani rá?

	Csikkozmas		Karcfalva		Csikdánfalva		Csikszenttamás	
	N*	Átlag	N*	Átlag	N*	Átlag	N*	Átlag
4 hetente többször, 3-hetente, 2 havonta, 1 ritkábban, 0-soha								
Kocsmá/sör./borozó	59	2.14	46	2.65	40	2.5	72	1.71
Étterem	71	1.39	53	1.62	56	1.39	78	1.1
Diskó	27	1.7	25	2.76	29	2.66	21	1.57
Klubokba	10	1.3	24	2.33	22	2.32	22	1.55
Kávézóba/teázóba	54	2.09	43	1.74	49	1.88	36	1.39
Fast-food, pizzázó	58	1.52	29	1.9	40	1.78	56	1.2
Színházba, operába	50	1.14	49	1.22	48	1.08	30	1.23
Könnyűzene koncertre	43	1.14	21	1.05	37	1.27	34	1.26
Kozmetika, szolárium	21	1.38	19	1.63	29	1.55	26	1.38
Fitness-klub kondi-terem	15	1.6	11	1.73	18	1.72	26	1.31
Színhátszó kör	13	1.08	4	1.25	25	1.6	48	1.19
Önképző csoport	6	2	12	1.75	20	1.6	14	1.36
Népfőiskola	6	1.5	1	1	11	1.64	14	1.5
Kalandpark	14	1.14	5	1	17	1.35	16	1.44
Akadálypálya	10	1.3	1	1	20	1.45	15	1.4
Rendezvényház	34	1.26	52	1.06	47	1.28	73	1.26
Közösségi ház	46	1.3	75	1.05	72	1.28	63	1.13

*N: válaszolók száma (akik kedvelik)

A községben van rá lehetősége? Ha nincs, igényt tartana rá?

27

A népesség sportolási szokásai

A községben megkérdezettek 25 százaléka válaszolta, hogy sportol, vagy szeretne úzni valamilyen sportot.

Arra kérdésre, hogy milyen sportot szoktak úzni, vagy szeretnének gyakorolni, ha lehetne helyben is, Csíkközsmás községben a következő válaszokat kaptuk: a legtöbben a focit említették (39,2%), ezt követi a kézilabda 7,8 százalékkal, és a korcsolya 5,9 százalékkal. Az, hogy milyen gyakran úzi, az függ a választott sporttól, de havi rendszerességgel csak a focira van lehetőség, bár ezzel is csak 20% él. Többnyire ennél ritkábban sportolnak bármit is.

A válaszadók egynegyede mondotta, hogy helyben tudja gyakorolni, további 25 százalék Csíkszeredában és fele csak máshol tudja gyakorolni azt a sportot, amit kedvel. A különböző sportok szerint nézve, helyben leginkább kosarazni szoktak a helyiek, focizni helyben, Csíkszeredában és máshol is szoktak. Korcsolyázni csak Csíkszeredában van lehetőség.

Arra a kérdésre, hogy milyen beruházást javasolna a sporttevékenységek fellendítésére, a megkérdezettek 64,3 százalék (92 fő) válaszolt, és legtöbben a sportcsarnok-tornaterem javaslatot, valamint a modern focipályát említették, de elhangzott a lovarda, korcsolyapálya javaslat is. A válaszadók közt akadt egy olyan is, aki szerint ezen a téren semmibe nem kellene beruházni.

Mit sportol?

	Csikszet- mihály	Karcfalva	Csikszent- györgy	Csikkozmas	Csikdánfalva	Oroszhegy	Gyimesfelsolok
foci	31.10%	17.40%	33.30%	39.20%	20.00%	27.10%	51.40%
teremfoci			2.00%			10.20%	5.40%
jégkorong	2.20%	4.30%	2.00%	2.00%	14.30%		2.70%
kézilabda	8.90%	8.70%	2.00%	7.80%	28.60%	11.90%	13.50%
korcsolya		26.10%	27.50%	5.90%	5.70%	8.50%	13.50%
tenisz	2.20%		3.90%	2.00%			
asztalitenisz							
úszás	2.20%		5.90%	5.90%	17.10%	18.60%	5.40%
egyéb	53.30%	43.50%	19.60%	29.40%	11.40%	15.30%	8.10%

Milyen gyakran űzi e sportot?

Sport megnevezése	soha	ritkábban	havonta	hetente	hetente többször
Foci	40.0%	40.0%	20.0%		
Kézilabda	50.0%	50.0%			
Korcsolya		100.0%			
Úszás			100.0%		
Motorsportok	100.0%				
Kosárlabda		100.0%			
Egyéb		66.7%			33.3%
Összesen	26.7%	53.3%	13.3%		6.7%

28

Hol szokta gyakorolni?

Sport megnevezése:		Hol szokta gyakorolni?			
		helyben	Csik- szereda	Gy.szent- miklós	máshol
	Foci	33.3%	33.3%		33.3%
	Kézilabda				100.0%

Sport megnevezése:	Hol szokta gyakorolni?			
	helyben	Csik-szereda	Gy.szent miklós	máshol
Korcsolya		100.0%		
Úszás				100.0%
Kosárlabda	100.0%			
Egyéb	33.3%			66.7%
Foci	33.3%	33.3%		33.3%
Összesen	25.0%	25.0%		50.0%

A községben van rá lehetőség?

Község			A községben van rá lehetőség?	
			ván	nincs
Csikkozmas	Sport megnevezése:	foci	50.0%	50.0%
		kézilabda		100.0%
		korcsolya		100.0%
		úszás		100.0%
		motorsportok		100.0%
		kosárlabda	100.0%	
		egyéb	33.3%	66.7%
	Total		25.7%	73.3%

Szociális szolgáltatások

A kérdőíves felmérés során megvizsgáltuk a község szociális helyzetét is. Számba vettük, hogy milyen szociális problémákkal küszködnek a község lakói, ezekben a szociális problémahelyzetekben milyen erőforrásokra tudnak támaszkodni, milyen szociális támogatásokat ismernek és vesznek igénybe, mennyire elégedettek a szociális védőhálóval. Ugyanakkor azt is felmértük, hogy a válaszadók a maguk részéről mennyire hajlandóak másoknak segítséget nyújtani (önkéntes munka és adakozás által), végül megvizsgáltuk a beteggondozási helyzetet is.

A község lakóinak szociális problémái

A községben megkérdezettek 65,4 %-a sorolt fel valamilyen problémát. A legtöbben 25,9 % -uk két problémát, továbbá 21 %-uk egy problémát, 19,6 % három problémát. A romák szignifikánsan több problémát soroltak fel, mint a magyarok (2,25-öt az 1-hez képest). A romák és magyarok problémái között is jelentősek az eltérések. A konkrét említési arányok az alábbi táblázatban láthatóak, amit fontos kiemelni, hogy a romák felülreprezentáltak az anyagi jellegű szociális problémák esetében (jövedelem hiánya, munkahelytalálással kapcsolatos tanácsadás hiánya, lakóhely hiánya, élelmiszerhiány), de a kisgyerekek mindennapos felügyeletével és az egyik szülő tartós távollétével kapcsolatos problémákat is nagyobb arányban említették, mint a magyarok. A magyar válaszadók között az idősök elszigetelődése, magányossága volt jellemzőbb, valamint a fizikai korlátozottságuk a hétköznapi teendők és a bevásárlások elvégzése terén.

A község lakói által leggyakrabban említett szociális problémák

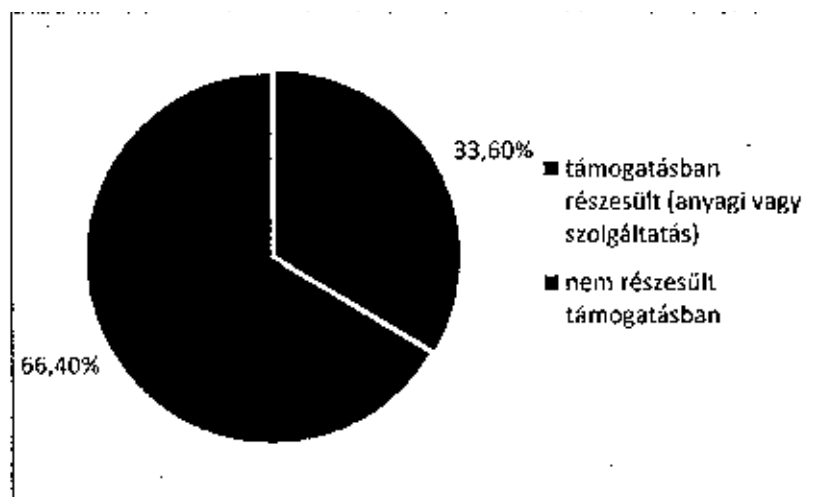
Szociális probléma	romák		magyarok		összesen	
	gyakoriság	arány (%)	gyakoriság	arány (%)	gyakoriság	arány (%)
Jövedelem hiánya	28	80,00	48	44,44	76	53,85
Munkahely hiánya a család egy vagy több tagja esetében	6	17,14	14	12,96	20	13,99
Munkahely találasával kapcsolatos tanácsadás hiánya	7	20,00	1	0,93	8	5,59
Az állam által biztosított segélyek vagy más jogok igénybe vételével kapcsolatos tanácsadás hiánya	3	8,57	4	3,70	7	4,90
Lakóhely hiánya	7	20,00			7	4,90
Minőségi ételkészítés hiánya	4	11,43	2	1,85	6	4,90
A család minden tagja számára elegendő mennyiségű minőségi ételkészítés hiánya	2	5,71			2	1,40
A kisgyermek napközbeni felügyeletével kapcsolatos segítség hiánya	9	25,71	6	5,56	15	10,49
Az egyik szülő tartós távolléte a gyermekek mellől	4	11,43	5	4,63	9	6,29
Mindkét szülő tartós távolléte a gyermekek mellől	1	2,86			1	0,70
Az élettársal való konfliktusos viszony	1	2,86			1	0,70
Konfliktusok a gyermekekkel	1	2,86	1	0,93	2	1,40
A gyermekek gyenge iskolai eredménye, tanulási nehézsége	1	2,86			1	0,70
Súlyos/krónikus egészségi probléma valamely családtag esetében	3	8,57	4	3,70	7	5,59
Egészségügyi tanácsadás hiánya			5	4,63	5	3,50
Egy idős és/vagy beteg családtag napközbeni gondozásában való segítség hiánya	1	2,86	2	1,85	3	2,10
Magányosság érzése	1	2,86	6	5,56	7	4,90
Fizikai korlátozottság, akadályozottság a bevásárlásban			1	0,93	1	0,70
Fizikai korlátozottság, akadályozottság a mindennapi háztartási munkák elvégzésében			5	4,63	5	3,50
A háztartáson kívüli szórakozási lehetőségek hiánya			3	2,78	3	2,10
Összesen	35	100 %	108	100 %	143	100 %

A község lakóinak erőforrásai, elérhető szolgáltatások

Az említett szociális problémahelyzetekben a válaszadók (megkérdezettek 92,3%-a) túlnyomó többsége, 79,5 %-a családjá és rokonai segítségére támaszkodik, ez azt jelenti, hogy a lakosok elsődleges erőforrása a szociális problémahelyzetekben a család és a rokonság. A válaszadók továbbá megemlítették a szomszédok és barátok segítségét (6,0%). A helyi hatóságok segítségére a válaszadók 5,3 %-a támaszkodik, valamilyen szociális tevékenységű szervezetre 1,5 %, az egyházra 0,75 %. Azok aránya, kik nincs akihez segítségért forduljanak 8,3 %-os. A községközpont, és a hozzátartozó Lázárfalva között nincs szignifikáns különbség ebben a tekintetben.

A helyi hatóságok és szociális szolgáltatások segítségét igénybe vevők aránya azonban az említettél valamivel magasabb, ugyanis az elmúlt évben a megkérdezettek összesen 33,6 %-a részesült valamilyen támogatásban (anyagi támogatásban vagy szociális szolgáltatásban).

A szociális támogatásban (anyagi vagy szolgáltatás) részesülő lakosok aránya a községben

A megkérdezettek 70 %-a említett valamilyen szociális támogatást biztosító intézményt, vagy programot. Fontos kiemelni, hogy a válaszadók csak korlátozott mértékben tudnak különbséget tenni az állami/önkormányzati, nonprofit és egyházi szociális szolgáltatások között, valamint a szociális támogatások és szociális szolgáltatások között. Az egyetlen említett szociális szolgáltatás a Gyulafehérvári Caritas programja (23,78 %), viszont számos szociális támogatást felsoroltak, mint a szociális segély (9,79 %), EU-s támogatás (9,79 %), szociális segély romáknak (9,09 %) stb. Ami az elérhető szolgáltatásokat illeti, mind Csíkkozmáson, mind pedig Lázárfalván működik nappali foglalkoztató program és otthoni beteggondozó szolgálat is.

A polgármesteri hivatal szociális tevékenységei között említették a szociális segélyt (26,57 % -uk), a „romáknak szóló szociális segélyt” (13,29 %), a közmunka programot (4,20 %), de a családi pótlékot, gyermekpénzt, EU-s élelmiszer-csomagot, higiéniai csomagot romáknak, karácsonyi ajándékosztást és közbirtokossági támogatást.

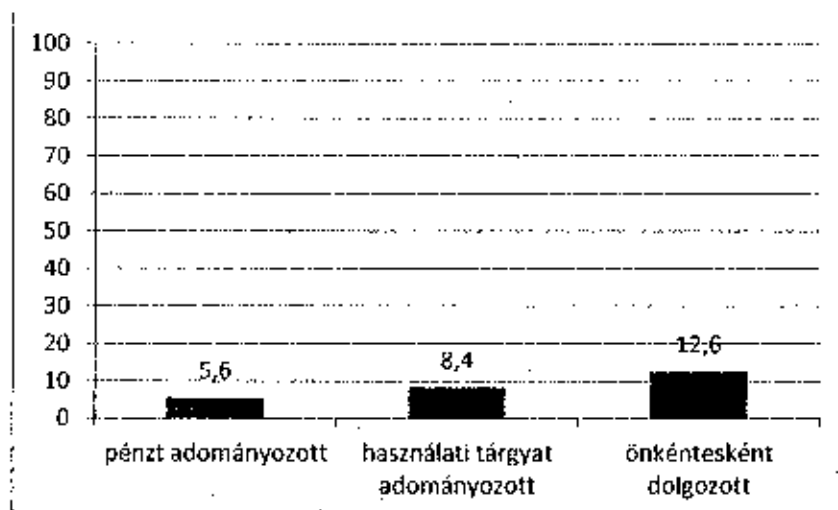
A polgármesteri hivatal szociális tevékenységével a megkérdezettek közel kétharmada (65,1%) elégedett, egyötödük elégedetlen maradék 15,4 %-uknak pedig nincs határozott véleménye.² Az önkormányzat szociális tevékenységével való elégedettség terén nem találtunk szignifikáns különbséget települések szerint, viszont az idősebb korosztály inkább elégedett, mint a fiatalabb. Míg a 75 év fölötti válaszadók teljes csoportja elégedett a polgármesteri hivatal szociális tevékenységével, és az 56-75 év közöttiek között az elégedettségi arány 90 %-os, addig a 36-55 év közöttiek csoportjában 68,6 %-os, és a 18-35 év közöttiek csoportjában pedig 72,5 %-os. A válaszadók valamivel kevesebb mint fele ért egyet azzal, hogy az állam több pénzt kellene költsön a rászorulóknak szóló szociális szolgáltatásokra még akkor is, ha ez az adók növekedésével járna (28% ért teljesen egyet ezzel és 17,5% részben), körülbelül harmaduk utasítja el teljesen (35,0% egyáltalán nem ért egyet) további 16,8 %uk inkább nem ért egyet ezzel.

Hajlandóság az önkéntességre és karitatív segítségnyújtásra

Az állam és a nonprofit szervezetek szociális támogató tevékenysége mellett egy közösségen belül fontos erőforrás a közösségi összetartás, a kölcsönös segítségnyújtás. Csíkkozmás község lakosai körében közepes mértékű karitatív hajlandóságot találunk, mivel az elmúlt évben 25,2 %-uk vett részt valamilyen karitatív tevékenységben (69,9 %-uk nem vett részt ilyenben, 4,9 %-uk nem válaszolt); a legtöbbjük (12,6 %) önkéntesként dolgozott, de használati tárgyat adományozott 8,4 %-uk, továbbá pénzt adományozott 5,6 %-uk.

² A teljesen elégedettek aránya 32,9 %, a többnyire elégedetteké 32,2 %. Inkább nem elégedett a válaszadók 10,5 %-a, egyáltalán nem elégedett pedig 9,1 %a. A határozatlanok aránya 15,4 %-os.

Önkéntesség és karitatív tevékenység elterjedtsége a községben (%-ban)

A beteggondozás helyzete a településen

A településen elérhető a Gyulafehérvári Caritas otthoni beteggondozó szolgálata.³ Ezen kívül a válaszadók (válaszadási arány 99,3%) mintegy 13,4 %-a gondoz idős, beteg vagy sérült személyt. Közülük 12,7 % családtagot (az esetek 5,6 %-ában ez a családtag egy háztartásban él a gondozó személlyel), 0,7 %-uk pedig családon kívüli személyt.

A válaszadók 8,5 %-a részesül valamilyen gondozásban (6,3 %-uk családtagtól, továbbá 0,7 % családon kívüli személytől, 1,4 % pedig hivatásos gondozótól). Azon személyek aránya, akiknek szüksége lenne gondozásra, de nem részesülnek benne 3,5 %.

³ Lehet érdemes lenne adatokat kérni a Caritástól is a szolgáltatást igénybe vevők számáról, helyzetéről...

Társadalmi inklúzió

A kozmási alanyok 82,4% vallotta magát magyarnak és 17,1% romának (cigánynak), valamint 0,7% más etnikumúnak. A kérdőív kitöltéséért felelős kérdezőbiztosok azonban további nyolc személyt azonosítottak romaként, akik magyarnak vallották magukat.

Csíkkozmás etnikai összetétele (%)

	Magyar	Román	Roma (cigány)	Más	TOTAL (N)
Csíkkozmás	82,4	0	17,1	0,7	143

A felmérés szerint a csíkkozmási romák követik a magyar lakosság vallását. A romák iskolázottsági szintje alacsonyabb a nem-roma lakosságénál, legfeljebb csak a 8 általános osztályt végezték el. A megkeresett romák közül egynek sincs munkahelye.

A felmérésben azt is megvizsgáltuk, hogy hogyan viszonyulnak a helyi nem-roma lakosok a romákhoz, mekkora a társadalmi távolság közöttük, mennyire elfogadóak a romákkal szemben, valamint, hogy ezek az attitűdök hogyan fordítódnak le a konkrét élethelyzetekben.

Kozmáson az átlagnál elfogadóbbak a lakosok: több mint negyedük akár közelebbi viszonyt is kialakítana a romákkal (rokonsági viszonytól egészen szomszédsági viszonyig). De az átlagnál többen vannak, akik nem élnének velük egy országban (55%), szemben a vizsgált 4 község átlagával (53,2%).

35

Társadalmi távolság Csíkkozmáson (%)

	Családba fogadnám (házasság, örökbe)		Elfogadnám lakótársnak		Elfogadnám munkatársnak		Elfogadnám szomszédnak		Egy faluban / városban laknék vele		Egy országban se laknék vele		Nem tudja /NV	
	Román	Roma	Román	Roma	Román	Roma	Román	Roma	Román	Roma	Román	Roma	Román	Roma
Csíkkozmás – magyar (N=111)	40,2	3,6	5,4	0	23,2	20,7	10,7	7,2	6,2	11,7	12,5	55,0	1,8	1,8

Nincs különbség az között, hogy a nők és a férfiak hogyan viszonyulnak a romákhoz, ugyanolyan mértékben elutasítóak. Ugyanígy, az iskolázottsági szint sem befolyásolja az attitűdöket.

A magyar válaszadóknak több mint kétharmada rossznak ítélte meg a romákkal való interakció lehetséges formáit. A legelfogadóbbak a közös munkahely vagy együttműködés lehetőségével szemben voltak, de azt is elég sokan elfogadják, hogy a gyermekek együtt játszódnak.

Véleménye szerint az jó vagy rossz, hogy a...[%]

		magyarok és cigányok ugyanabban a részében éljenek a falunak (N=111)	magyar és cigány gyermekek egy osztályban tanuljanak (N=110)	magyarok és cigányok ugyanabban a műhelyben/helyiségben dolgozzanak (N=109)	románok és cigányok összeházasodjanak (N=107)	magyar és cigány gyerekek együtt játszdjanak? (N=110)
Csikkozmas	Nagyon jó	0	0	0	6,5	0
	Jó	12,6	22,7	35,8	55,1	31,8
	Rossz	61,3	48,2	47,7	28	48,2
	Nagyon rossz	26,1	29,1	16,5	10,3	20

Ennek a kérdésnek a kapcsán is megvizsgáltuk, hogy van-e eltérés a férfiak és a nők attitűdje között, illetve azt, hogy az iskolázottsági szint befolyásolja-e a viszonyulást a felsorolt élethelyzetekhez, de nem találtunk összefüggést.

Egy következő kérdéssorban azt próbáltuk megvizsgálni, hogy a kérdezettek szerint milyen mértékben számít az etnikai hovatartozás abban, hogy valaki munkát találjon, hogy a gyermeke sikeres legyen az iskolában vagy, hogy egy személy általában sikeres legyen az életben. A válaszadóknak körülbelül háromnegyede válaszolta azt mindhárom kérdésre, hogy az etnikai származás nem számít, vagy kismértékben számít ahhoz, hogy valaki sikeres legyen vagy munkát találjon.

Itt a faluban mennyire számít a nemzetiség, etnikai származás, ahhoz hogy... : (magyar minta, N=111)

	Teljes mértékben	Nagymértékben	Kismértékben	Egyáltalán nem
Valaki munkát vállalon? (%)	16,4	26,4	38,2	19,1
A gyermeke sikeres legyen az iskolában? (%)	17,1	31,5	24,3	27
Sikeres legyen az életben? (%)	15,3	28,8	19,8	36

Egy további kérdéscsoporttal már nem csak attitűdöket vizsgáltunk, hanem konkrét viselkedési formák és interakciók meglétével (vagy hiányával) próbáltuk megnézni, hogy milyen kapcsolat van a helyi lakosság és a romák között. Az alábbi táblázatban az elkerülés mértékét mutatjuk be.

Magyar minta (% , N=110)

Általában hogyan viszonyulnak a helybeliek (többségiek) a roma/cigány közösséghez a faluban/községben?	Csikkozmas
A falubeliek átmennek a cigánylakta részen (utcán) fenntartások nélkül	20
A falubeliek, ha tehetik, elkerülik cigánylakta részt (utcát), csak akkor mennek oda, ha ott dolguk akad.	29,1
A falubeliek, amennyire tehetik, elkerülik cigánylakta részt (utcát), csupán néhányan járnak oda a többségből	3,6
Minden falubeli elkerüli a cigánylakta részt, csak ha nagyon muszáj, akkor mennek arra	46,4

A magyar válaszadóknak csak a 20% -a gondolja úgy, hogy a falubeliek fenntartások nélkül átmennek a telepen, vagy a romák által lakott részen, szinte fele a válaszadóknak azonban azt mondta, hogy inkább elkerülik. A nem és az iskolázottság nem befolyásoló tényező ennek a kérdésnek az esetében sem.

A továbbiakban azt néztük meg, hogy a válaszadóknak milyen típusú személyes kapcsolataik vannak a roma lakossággal vagy, hogy egyáltalán van-e lehetőségük személyes kapcsolatot kialakítani. Csikkozmason nagyon magas azon magyarok aránya, akiknek van roma szomszédja az utcában (49,1%). Sok személynek van roma munkatársa is, de nagyon magas az aránya azoknak, akik romákkal együtt végzik a mezőgazdasági munkákat vagy az ők segítségével. Más településekhez képest azonban több személynek van közelebbi kapcsolata a romákkal (baráti vagy rokonsági). Ebben az esetben is érdemes figyelembe venni, hogy a kérdezőbiztosok 8 olyan személyt azonosítottak a terepmunkájuk során, akik ugyan magyarnak vallották magukat, de a kérdezőbiztos megítélése szerint romák. Ez befolyásolhatja az eredményeket.

37

A következő állítások IGAZ-ak (magyar minta, %)

Csikkozmas	Csikkozmas	N
Néha a romák/cigányok segítenek a mezőgazdasági munkákban	76,8	112
Vannak roma/cigány szomszédjaim az utcában	49,1	112
Vannak (voltak) roma/cigány kollégáim a munkahelyen	10,8	111
Néha roma/cigány ismerőst meglátogatok	10,8	111
Van roma/cigány rokonom	1,8	112
Van cigány keresztgyermekem	2,9	105

A válaszadóknak kiemelkedően magas aránya – 59,8%-a válaszolta azt, hogy ismer olyan roma személyt, akiben megbízhat. Az eredmény azzal is magyarázható, hogy a magyarok többségének, ha nem is szomszéd-sági, de valamilyen munkaviszonya van a romákkal. A többi kijelentés esetében azonban már egy alacsonyabb fokú bizalomról tesznek tanúságot.

A következő állítások IGAZ-ak (magyar minta, %, N=112)

	Csikkozmas
A mi környékünkön a cigányok megbízhatóbbak, mint általában Romániában	27,7
A falubeli cigányok megbízhatóbbak, mint a szomszéd falvakbeli cigányok	38,4
A cigánytelepen élők megbízhatóbbak, mint akik a faluban élnek elvegyülve	1,8
Ismerek olyan cigány személyeket, akik megbízhatóak	59,8

III. ELÉRHETŐSÉG ÉS TELEPÜLÉSHÁLÓZAT

Csíkkozmás község Harghita megyében található, a 2011-es népszámlálás alapján a népessége 2.115 fő. A községet két település alkotja: Kozmás és Lázárfalva. A két falu közt a távolság közúton 4 km.

A községközpont az E578 jelzésű európai, azaz a 12 jelzésű, országos út mellett fekszik a Csíkszeredát Sepsiszentgyörggyel összekötő szakaszon. Lázárfalvára a 113b jelzésű megyei út vezet.

A községet nem érinti vasúthálózat, a legközelebbi megálló Újtusnádon található 6km-re a Kozmástól, 8 km-re Lázárfalvától.

Településhálózat

Regionális repterek és nagyvárosi vonzáskörzetek

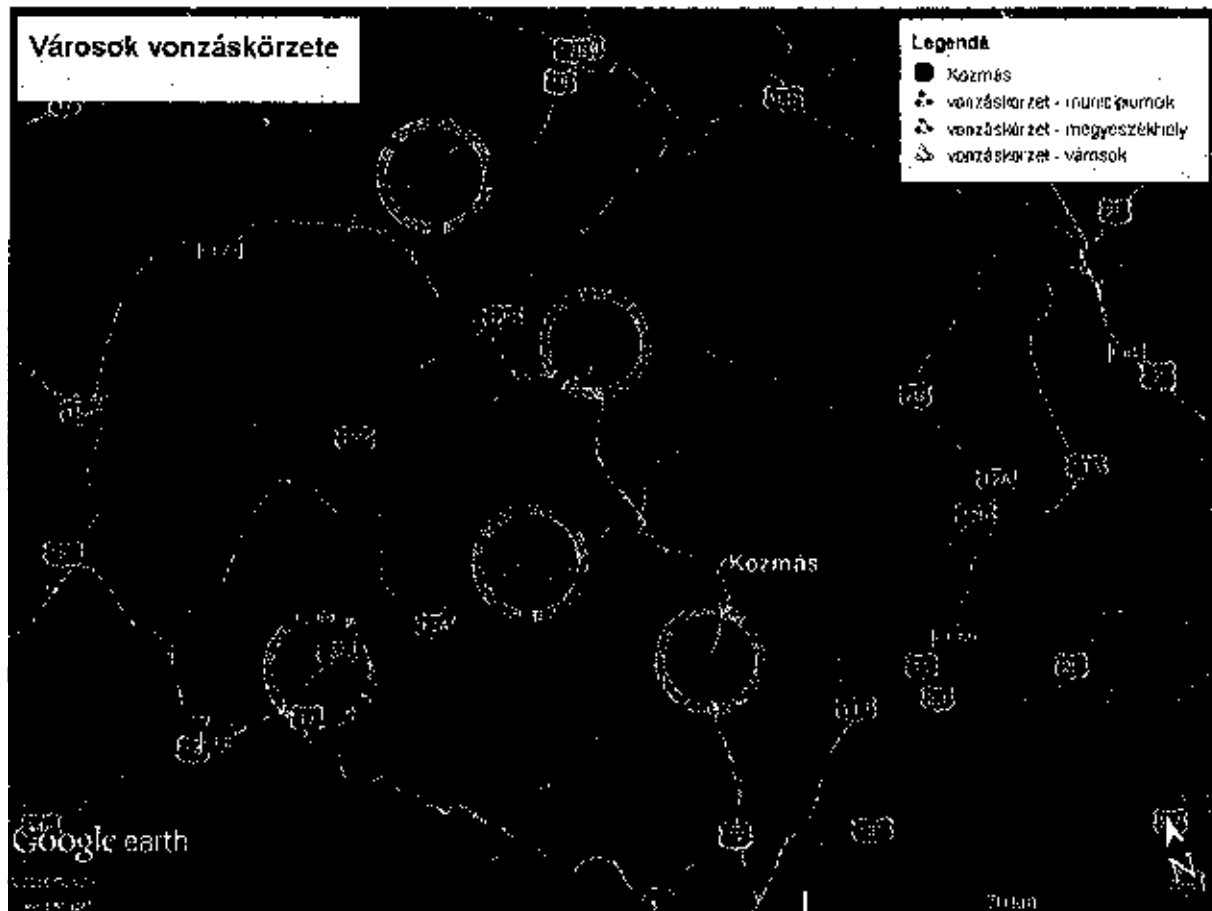

Forrás: saját szerkesztés, Google Earth Pro

Amint az ábrán is látható Kozmás nem tartozik egyik százezer lakosúnál nagyobb város vonzáskörzetébe sem. A legközelebbi nagyvárosok közül, Brassó 77 km, Marosvásárhely 161 km, Bákó 163 km távolságra található. Ezek a nagyvárosok, gyorsforgalmi utak hiányában gépkocsival 2-3,5 óra alatt közelíthetők meg. Bukarest 246 km-re helyezkedik Kozmástól. A megyeszékhely 21 km távolságra található a községtől.

A lenti ábrán láthatóak a megye városainak vonzáskörzetei. A megyeszékhely viszonylag kis távolságra van (21 km), így Csíkszereda vonzáskörzetébe tartozik a község. A 2. rangú települések közül Kézdivásárhely van a legközelebb, 47 km-re, Udvarhely (71 km), Gyergyószentmiklós 77 km távolságra van. Kozmához a legközelebbi 3. rangú besorolással rendelkező város Tusnádfürdő (12 km). Kozmás nem tartozik az említett 2. és 3. rangú városok vonzáskörzetébe. Központi funkciókkal a megyeszékhely látja el a községet.

A megyeszékhely, valamint 2. és 3. rangú települések vonzáskörzete

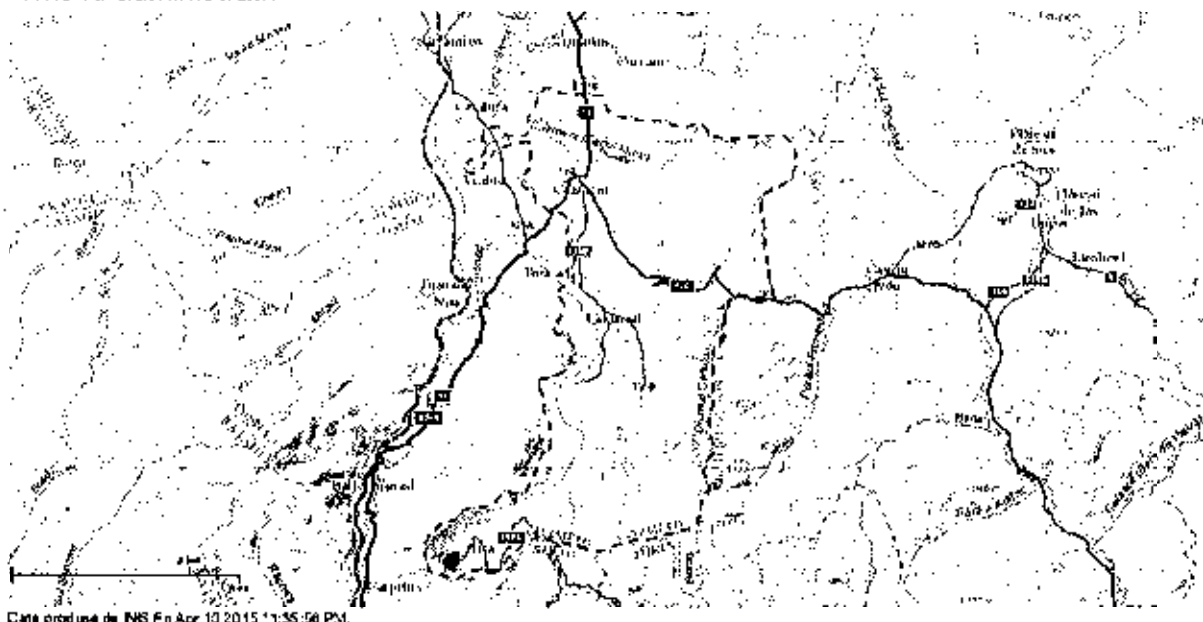

Forrás: saját szerkesztés, Google Earth Pro

Kozmás község közigazgatási területe

Cozmeni

területi administratív

Kozmás határos Szentmárton, Szentsimon, Tuszád, Bükszád, Torja és Kászón községekkel. A község legközelebbi szomszédjai Szentmárton és Tuszád, de ezek a községek sincsenek közvetlen szomszéd-ságba Kozmással.

Közlekedési elérhetőség

Repterek

Légvonalban Kozmához közel, 200 km-es távolságon belül a következő városok repterei találhatók: Marosvásárhely, Jászvásár, Bákó, Nagyszeben, illetve a közeljövőben megépülő Brassó-Vidombák rep-tér.

A repterek között 3,5-4,5 óra alatt érhetőek el, gyorsforgalmi utak nem segítik a repülőterek elérhe-tőségét, az út 10-20%-os többletköltséget jelent. A helyiek egyik kedvenc úti célja Budapest. Ez a leg-közelebbi működő, Marosvásárhelyi reptérről, reptéri beszállással 6 óra alatt érhető el, közúton pedig 8-9 óra, így nem igazán versenyképes ez a járat a helyieknek. A marosvásárhelyi reptér a belföldi jára-ton kívül, jelenleg a következő országokba indít nemzetközi járatokat: Egyesült Királyság, Olaszor-szág, Spanyolország, Magyarország, Franciaország, Németország.

A kolozsvári Avram Iancu nemzetközi repülőtér 261 km-es közúti távolságban található. Innen belföldi járatokon kívül 24 külföldi reptér érhető el, az európai városok mellett Tel Aviv is. A város a globális légi közlekedés rendszerébe csatlakozik Bécsen és Münchenen keresztül. 220 km-re található a nagy-szebeni repülőtér, ahonnan szintén Bécsen (Austrian) és Münchenen (Lufthansa) keresztül érhető el a globális destinációk. A jászvásári reptér, 289 km-re van járható közúton. A város a nemzetközi forga-lomhoz is csatlakozik, hiszen az Austrian légitársaság is indít járatokat.

A repterek turisztikai hatása igencsak bizonytalan, hiszen a repterektől a községig a nagy távolság mellett az autóbérlési díjak is 40-60%-kal magasabbak a nagy nemzetközi repterek áraihoz képest.

Autópályák

A község elérhetősége javulhat, amennyiben a Jászvásár-Marosvásárhely autópálya, és adott esetben az ahhoz csatlakozó kolozsvári szakasz, vagy gyorsforgalmi út megépül. Az autópályára legközelebb a gyergyóditrói feljárónál lehet majd csatlakozni, ami közúton 92 km távolságot jelent Kozmástól.

Ingázás

A felmérés alapján, a kozmásiak 83%-a 100-200 lej, csak 15%-a költene többet az ingázásra, ha máshol találna munkát, illetve jobbat a jelenleginél. Autóbusszal a 100-200 lej nem elég havonta arra, hogy beengázzanak a városba.

A lakosság 15%-a érzi úgy, hogy valamilyen szinten befolyásolja lehetőségeit, hogy nem megfelelőek a közlekedési lehetőségei, ugyanakkor a kozmásiak 55%-a nem rendelkezik autóval, azaz a tömegközlekedést kell igénybe venniük. Ilyen összefüggésben vagy sokat kell tenni a tömegközlekedés fejlesztéséért, vagy pedig helyben, a térségben kell megteremteni a megfelelő szolgáltatásokat.

Alapszolgáltatások és szolgáltatások elérhetősége

Oktatás

A község rendelkezik, óvodával, és I-VIII osztállyal. Napközi otthonos óvoda jelenleg épül Kozmásban. Óvoda, I-IV osztályos elemi iskola a község mindkét falujában található. V-VIII osztályos képzésben Kozmásban részesülhetnek a diákok. Kozmás diákjainak a 82%-a a községben jár iskolába, az iskoláskorú gyerekekkel nem rendelkező szülők 77%-a a községben iskoláztatná gyermekét ha lenne. Azok akik nem szeretnék, ha a gyermekük a községben tanulna, a legtöbben okként, a nagyszámu roma gyermekek jelenlétét hozták fel. Kozmásban oktatás szempontjából kényes kérdés a roma gyermekek integrációja az iskolákba. A megkérdezettek 44%-a úgy gondolja, hogy nagyon súlyos, 25% pedig, hogy súlyos a roma gyerekek jelenléte a helyi oktatás szempontjából. A roma gyerekek integrációja problematikus, a fókusz csoportos interjúkon az iskolaigazgató elmondta, hogy a gyerekek nagy részét 6-7 osztályos korig engedik tanulni a szülők, az otthoni felkészülést pedig egyáltalán nem támogatják az otthoniak. Ilyen formában nagyon jó kezdeményezés a községben az iskola utáni iskola építése, az úgynevezett after schoolokat a községben, hogy a roma gyerekeknek is legyen lehetőségük követni a tantervet, esetleg felzárkózni a többi gyerekekhez, tovább tanulni és ezáltal integrálódni a társadalomba.

Egészségügyi ellátás

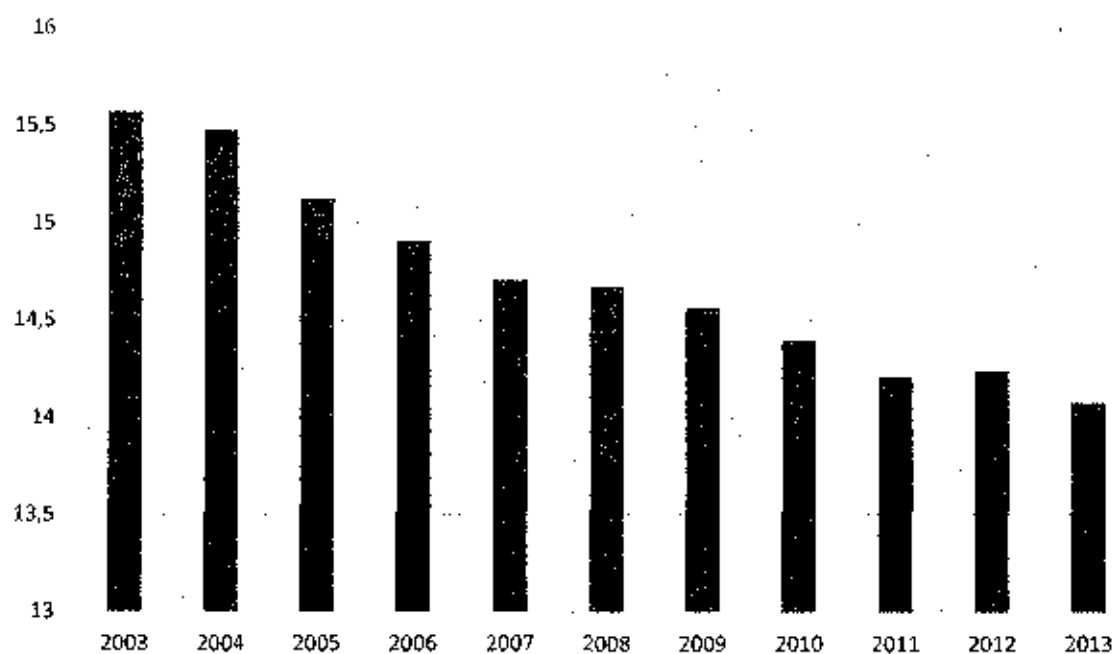
A község rendelkezik két család orvosi rendelővel, fogorvosi rendelővel, valamint egy gyógyszerházzal. Az egészségügyi intézmények mind Kozmás faluban helyezkednek el. A kérdőívben megkérdezett személyek 88%-a, tehát a község lakóinak nagy része, helyben veszi igénybe a család orvosi szolgáltatásokat, 67% pedig teljesen elégedett a kapott ellátással, további 17% pedig többnyire elégedett. A fogászati szolgáltatásokat viszont csak 46% veszi igénybe a községben, a község lakóinak nagy része, ezzel a szolgáltatással is teljesen elégedett (83%). Mentőállomás legközelebb Szentmártonon van 4 km távolságra a községtől. Mentővel tehát körülbelül 25-30 perc alatt lehet elérni a megyei kórházat.

A község lakóinak 44%-a nem rendelkezik egészségügyi biztosítással, ez a szám rendkívül magas.

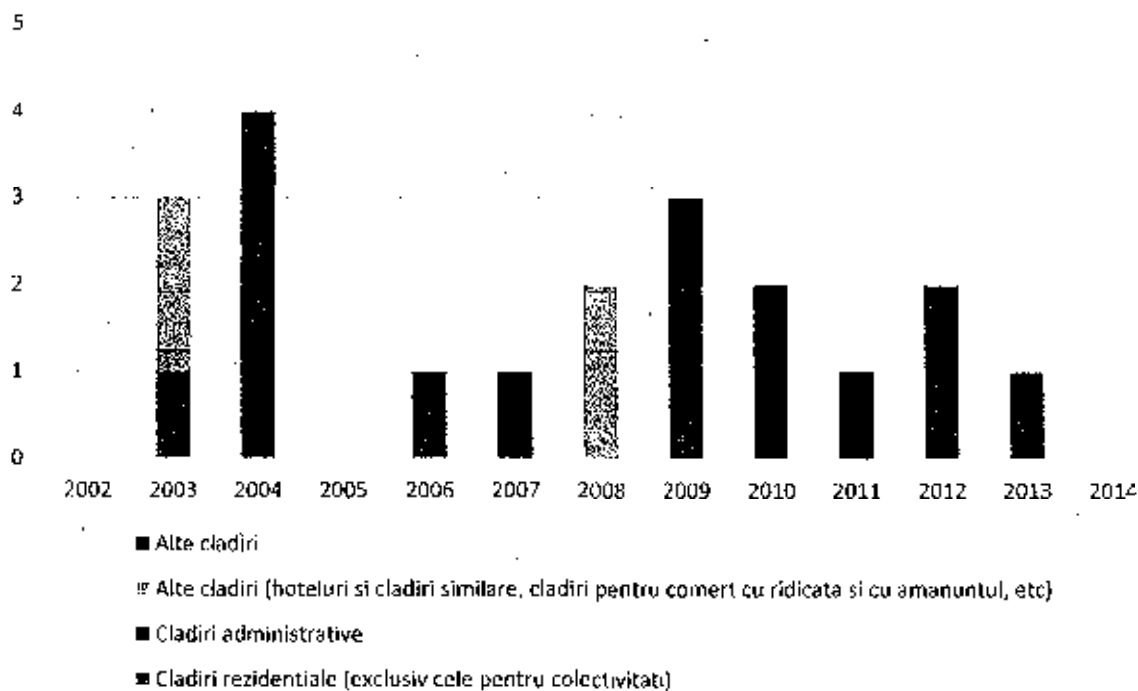

Építésügy

Egy főre eső lakófelület 2003-2013

Építkezési engedélyek 2002-2014

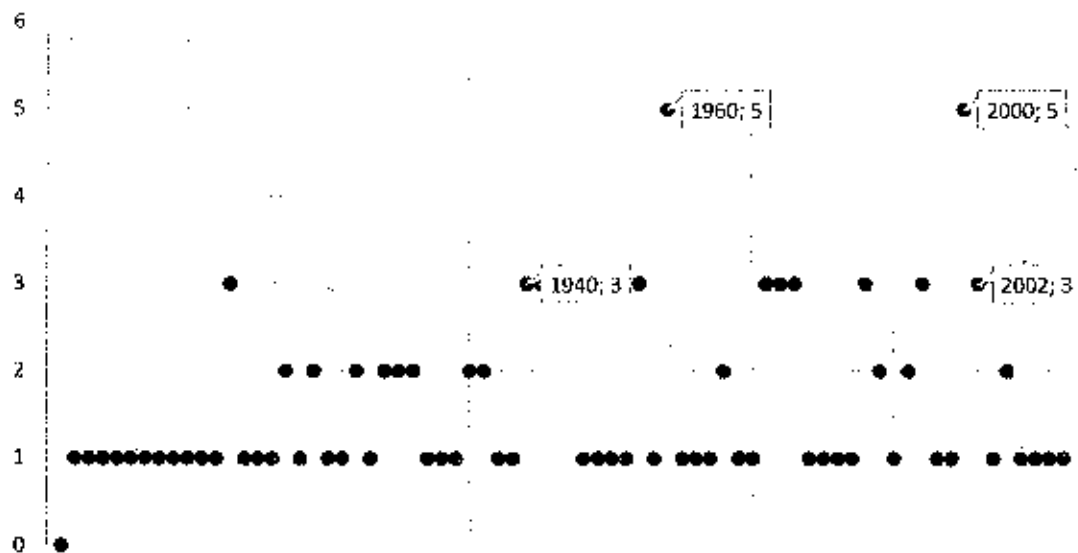

A községben, a főként roma lakóság növekedésével csökken az egy főre jutó lakható terület. A fenti ábrán jól látható, hogy utoljára 2004-ben volt magasabb az építkezési engedélyek kérése, majd 2008-

2009-ben növekedésnek indult, de a válság hatására ismét csökkeni kezdett. Összehasonlításképp Pálfalván, ahol a lakóság és a gazdaság növekedik, évente 2-3-szor több építkezési engedélyt kérnek.

A lakásállomány törzsét az 1940-1980 között épült lakóházak adják. A régebbi épületek nem jellemzőek, az újabbak pedig a beszűkülő anyagi lehetőségek miatt nem terjedtek el, viszont érzékenyek faluképi szempontból.

Megkérdezettek által használt ingatlanok: építés éve, adott évben épült lakóházak

Vállalkozói és mezőgazdasági szaktanácsadás

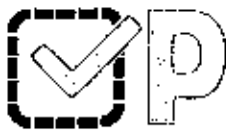
Vállalkozói és mezőgazdasági szaktanácsadás jelenleg nem működik a községben, pedig fentebb leírt okok miatt is nagy szükség lenne rá. A kérdőíves kutatásban megkérdezettek 28%-a indítana szívesen valamilyen vállalkozást. Vállalkozói és mezőgazdasági szaktanácsadásban legközelebb Csíkszeredában lehet részesülni.

Okmányiroda

A különböző okmányok, mint a személyazonossági igazolvány, útlevél, forgalmi engedély, vezetői engedély Csíkszeredában intézhető.

Kulturális intézmények

Kozmás rendelkezik felújított kultúrházzal, Lázárfalván jelenleg újíják, a község otthont adhat különböző kulturális rendezvényeknek. A kérdőíves kutatás alapján község lakóinak valamivel kevesebb, mint a fele (43%) kedveli a színházat, 37% igényelné is, viszont a megkérdezetteknek mindössze 10%-a gondolja úgy, hogy helyben is van rá lehetőség. Így indokolt lenne a színházi élet beindítása a községben.

Bank, pénzügy

Kozmás nem rendelkezik bankfiókkal sem bank automatával. A község lakóinak 50%-a úgy gondolja, hogy szükség lenne a községben bankfiókra, valamivel többen (63%) igényelnének bank automatát. Bankfiók és automaták legközelebb Tusnádfürdőn vannak, 12 km-re a községtől. Az alacsony ellátottsági szint magyarázhatja, hogy a község lakóinak mindössze 44%-a rendelkezik bankkártyával.

Úthálózat

Községi utak:

DC 175 – Cozmeni - Plăieșii de Jos	236 m
DC 176 – Cozmeni - Plăieșii de Jos	976 m
DC 177 – Cozmeni - Tușnad	353 m
DC 178 – Cozmeni - Tușnad	281 m
DC 179 – Cozmeni - Plăieșii de Jos	478 m
DC 180 – Cozmeni - Plăieșii de Jos	610 m
DC 181 – Cozmeni - Plăieșii de Jos	561 m
DC 182 – Cozmeni - Plăieșii de Jos	496 m
DC 183 – Cozmeni - Plăieșii de Jos	400 m
DC 184 – Cozmeni - Plăieșii de Jos	967 m
DC 185 – Cozmeni – Tușnad	2.057 m
DC 186 – Cozmeni – Sânsimion	420 m
DC 187 – Cozmeni – Tușnad	1.102 m
DC 188 – Cozmeni - Plăieșii de Jos	1.550 m

45

Községi utak helyi elnevezése:

Drum Soszek

Drum Tekeres

Drum Nyerges alja

Drum Bodokert

Összekötő út Verebes – Kozmás

Drum Kicsigödör – Lazaresti

Drum Malomfele

Drum Csorgofele

Drum Tusnad pataki

Drum Kismező

Drum Hidutja	5.500 m	33.000 mp
Drum Kapolnamezo		
Drum Kerekbukk		
Drum Fureszoldal		
Drum Kishavas		

Egyéb utcák:

158/1 Kozmás	1.700 mp
166/2 Kozmás	900 mp
184 Kozmás	400 mp
109 Kozmás	15.900 mp
263 Kozmás	1.800 mp
174 Kozmás	200 mp
306/372 Kozmás	
312 Kozmás	800 mp
318 Kozmás	300 mp
330/331 Kozmás	500 mp
355 Kozmás	200 mp
367 Kozmás	150 mp
381 Kozmás	500 mp
401 Kozmás	100 mp
412 Kozmás	100 mp
429 Kozmás	600 mp
448 Kozmás	2.100 mp
464 Kozmás	900 mp
501 Kozmás	300 mp
502 Kozmás	400 mp
507 Kozmás	7.800 mp
524 Kozmás	1.100 mp
523 Kozmás	700 mp
603 Kozmás	2.100 mp

636 Kozmás	3.800 mp
639 Kozmás	1.200 mp
658 Kozmás	400 mp
687 Kozmás	330 mp
705/1 Kozmás	100 mp
812 Kozmás	1.200 mp
844 Kozmás	300 mp
848/858 Kozmás	600 mp
868/869 Kozmás	3.500 mp
906 Kozmás	5.200 mp
937 Kozmás	100 mp
964 Kozmás	400 mp
972 Kozmás	1.300 mp
4 Lázárfalva	3.000 mp
68 Lázárfalva	4.600 mp
74 Lázárfalva	200 mp
93 Lázárfalva	800 mp
152 Lázárfalva	300 mp
186 Lázárfalva	100 mp
208 Lázárfalva	200 mp
236 Lázárfalva	600 mp
238 Lázárfalva	16.900 mp
263 Lázárfalva	300 mp
279 Lázárfalva	600 mp
287 Lázárfalva	200 mp
315 Lázárfalva	200 mp
368 Lázárfalva	2.800 mp
407 Lázárfalva	200 mp
415 Lázárfalva	2.500 mp
421 Lázárfalva	300 mp

437 Lázárfalva		1.500 mp
454 Lázárfalva		200 mp
469 Lázárfalva		100 mp
507 Lázárfalva		300 mp
521 Lázárfalva		300 mp
565 Lázárfalva		500 mp
567/568 Lázárfalva		710 mp
587 Lázárfalva		100 mp
Boridomb Utca	2.200 m	7.700 mp

Erdészeti utak

Bornahordó	5.000 m	30.000 mp
Ugros		
Linistit	4.400 m	26.000 mp
Linistit meghosszabbítása	3.300 m	20.000 mp
Gorgan	600 m	4.000 mp
Vargyas – Csomad	1.400 m	18.000 mp
Drum forestier Cozmeni	2.100 m	13.000 mp
Pataki Út	4.830 m	38.700 mp
Hosszuberce	1.480 m	89.000 mp
Elohegyhago	3.360 m	20.002 mp
Bojzas-Pataki út	1.600 m	9.700 mp
Havasi út	8.000 m	48.500 mp
Hipatak utja	5.430 m	32.600 mp
Nagyláz – Hosszumezo	5.000 m	30.000 mp
Haram alja- Macskalik	2.500 m	15.000 mp

Varful Merges (Nyerges)

Drumul Craiului

Mezőgazdasági utak

Dekany

Akasztófa dombja

Csepany

Cozmeni – Cetatuia

Nagykobukk

Gorgos

Bojzas

Hidegkut

928 m

5666,9 mp

A belterületi utakkal a lakosság 33%-a egyáltalán nem elégedett, további 19%-a inkább nem elégedett ez az arány igen magas. A külterületi utakkal a közműszolgáltatások 25%-ban teljesen elégedetlenek 16% inkább elégedetlenek. Kerékpárutak építését 64% látja szükségesnek.

Ivóvíz és szennyvíz

A kiépült ivóvíz-hálózat hossza 16.000 m, a szennyvíz hálózat jelenleg nincs a községben. Azok közül, akik nincsenek az ivóvíz hálózatra csatlakozva a rákötési hajlandóságuk 60%.

Földgáz-szolgáltatás

Földgáz szolgáltatást jelenleg nincs a községben. A felmérés szerint a földgáz-szolgáltatást a község lakóinak 34%-a igényelné.

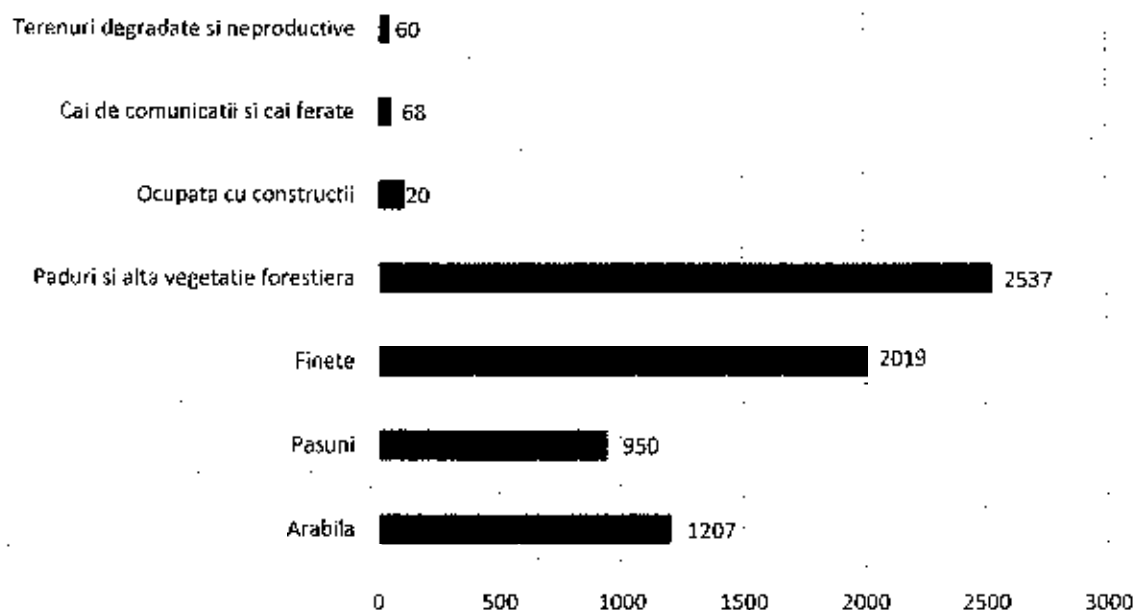
IV. GAZDASÁGSZERKEZET

Területhasználat, gazdálkodás

A község területe közel 7.000 ha, az erdészeti hasznosítás a leginkább meghatározó, ugyanakkor jó minőségű szántóföldekkel is rendelkezik. A legelők és a kaszálók kevésbé jellemzőek, mint a megye más községeiben, így az állattartási feltételek nem kedvezőek.

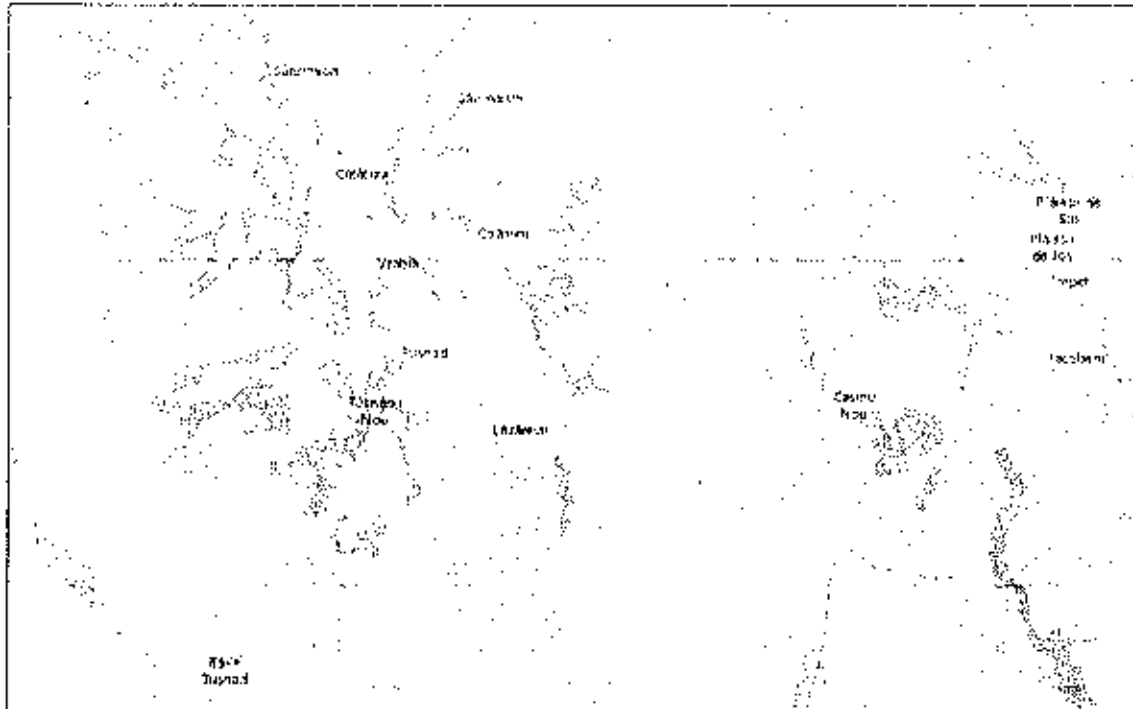
Az erdős területek a lakott településektől keletre találhatók. Mind Lázárfalva, mint pedig Kozmás esetében elmondható, hogy a kiterjedt szántóföldi hasznosításban levő területek a lakott területekkel szomszédosak, azaz a szállítási költségek alacsonyak a termeléssel kapcsolatban.

Területhasználat (6998 ha)

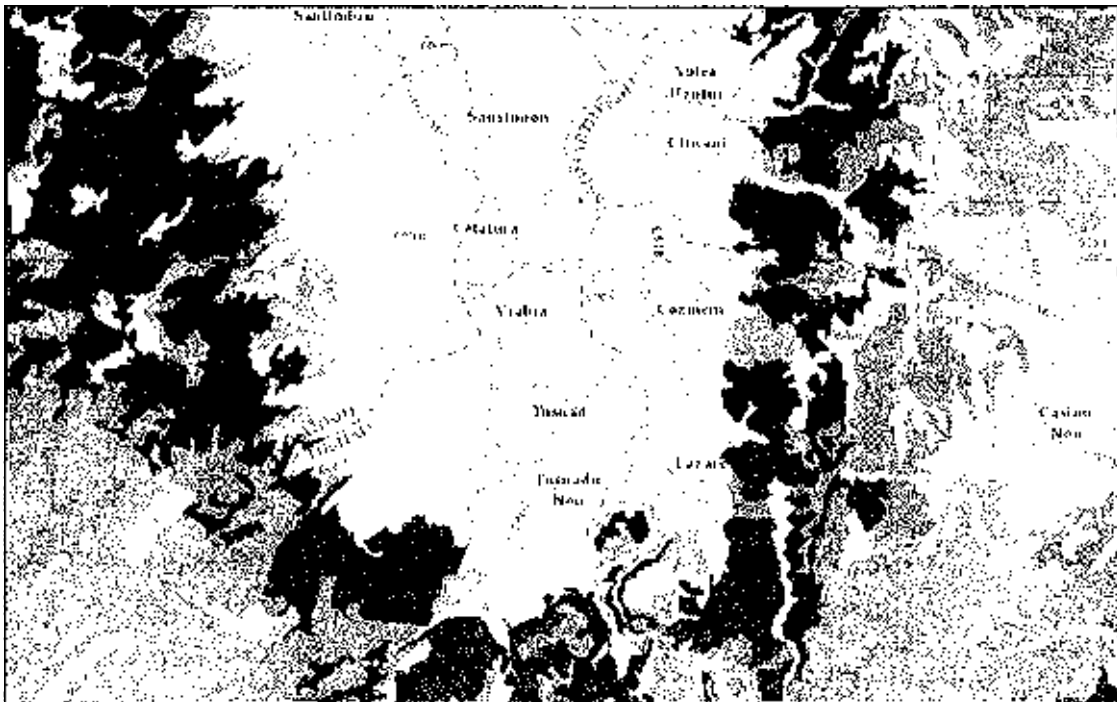
Mezőgazdasági területek

May 19, 2015

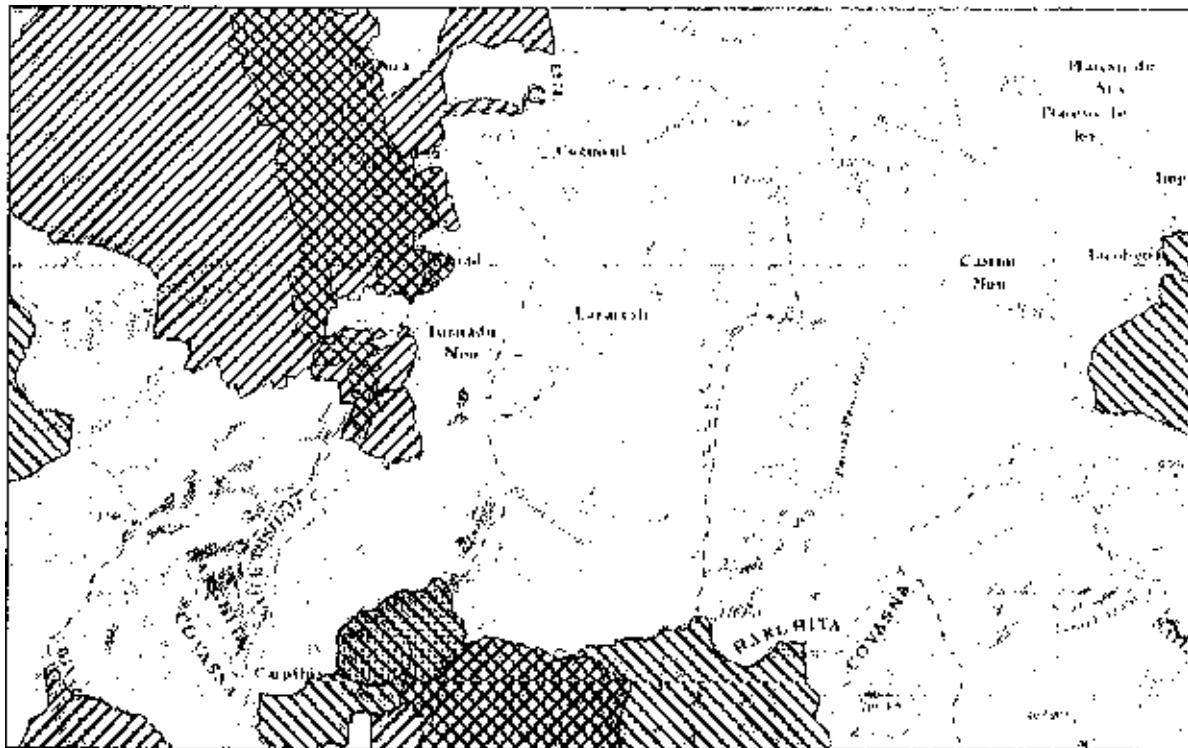
0 125 25 5 km
0 2 4 8 km
Măștiș EEA, Geosign, 2011
Geo, HERE, DeLorme, Mapbox, A.S., © OpenStreetMap contributors, and the
map data

Erdős területek

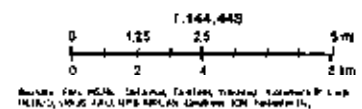

May 19, 2015

0 125 25 5 km
0 2 4 8 km
Măștiș EEA, Geosign, 2011
Geo, HERE, DeLorme, Mapbox, A.S., © OpenStreetMap contributors, and the
map data

June 25, 2015

NATURA 2000 területek a közelben:

- délen:
 - Ciomad-Bálványos ROSCI0037
 - Muntii Bodoc – Baraolt ROSPA0082
 - Tinovul Mohos – Lacul Sf. Ana ROSCI0248
- nyugaton:
 - Bazinul Ciucului de Jos ROSCI007
 - Depresiunea și Muntii Ciucului ROSPA0034

A Natura 2000 területek nem közelítik meg a községet, vagy megállnak a község közigazgatási határánál – kivételt képez a nemzetközi jelentőségű Szent Anna tó és a Mohos tőzezláp, ami egyúttal a Ciomad-Bálványos Natura2000 terület része is. A megyében kivételes esetként elmondhatjuk, hogy a terület nemcsak védelmi feladatokat, azaz használati korlátozásokat jelent, hanem egyértelmű turisztikai lehetőséget is rejt. A többi területet környezeti szabályozás, korlátozás nem érinti.

Csíkkozmás azon szerencsés Hargita megyei községek egyike, amely mezőgazdasági szempontból – megyei viszonylatban – előnyös természeti adottságokkal rendelkezik, hisz mezőgazdasági területének 27,5 százaléka szántóföld. A természeti adottságok mellett földrajzi fekvés szempontjából sincs hátrányos helyzetben, hisz Csíkszeredától alig 20 km-re található, főút mentén fekszik, a napi ingázás lehetőségével. E környezeti adottságokból a helyi agrárszektornak két fontos jellegzetessége fakad: egyrészt a városi munkahelyek viszonylag könnyű elérhetősége megkönnyíti a gazdálkodással felhagyni óhajtok számára az agrárszektorból való kilépést, ami a nem gazdálkodók magas arányát eredményezi (55,4 százalék a térségi 44,2 százalékhöz képest). Az így kilépők inkább a fiatalabb generációkból kerülnek ki, az idősebb generációra viszont az előnyös gazdálkodási feltételek miatt a szokásosnál nagyobb nyomás nehezedik, hogy felhagyjanak a gazdálkodással és átadják helyüket a fiatalabbaknak. Mindezek azt eredményezik, hogy a község gazdálkodó népessége viszonylag fiatal, amelyen belül egy kicsi és idősebbekből álló, kisegítő gazdálkodást folytató (egy hektárnál kevesebb földet megművelő) gazdálkodó csoport mellett egy erőteljesen polarizálódott gazdatársadalom alakult ki, jelentős számú kisgazdasággal (17,5%), a térségi átlag fölötti nagygazdasággal (7,7%), és kisszámú közepes gazdasággal (4,2%).

A község szántóföldi gazdálkodásra szakosodott, ami tükröződik a gépi felszereltségben is (a térség legjobban felszerelt gazdaságai itt találhatók), de főleg a terményeladásban mutatkozik meg: a leggyakrabban értékesített termékek a szántóföldi művelés termékei, a burgonya (a gazdák majdnem fele ad el burgonyát), a búza és az árpa (a térséghez képest mindkettőből kétszer annyian adnak el). A tej- és szarvasmarha eladás viszont a térségi átlag alatti, ami logikus következménye annak, hogy a szarvasmarha-állomány is kicsi (a 2010-es agrárösszeírás szerint a község marhaállománya az egyik legkisebb a megyében). A község juhállománya már nagyobb, de ez inkább a nagygazdaságok nagyobb számú juhainak köszönhető, így a bárány eladás is viszonylag kevés gazdaság esetében fordul elő.

A mezőgazdaság fontosságát az is jelzi, hogy a földbérlet más községekhez képest gyakori, a gazdák 28 százaléka bérel földet, és azon belül a hivatalos szerződések aránya is jelentős (bár a bérletek fele még így is zsebszerződés).

A község mezőgazdaságának fentiekben vázolt helyzete azt eredményezi, hogy bár a község mezőgazdasága jelentős jövedelmet hoz, ez a lakosságnak csak egy kisebb része számára képez elsődleges jövedelemforrást, a közepes és nagygazdaságokban, amelyek esetében az agrárjövedelmek a második és harmadik legfontosabbak (a valamelyik családtag nem mezőgazdasági eredetű fizetése után). E két kategória azonban összesen a lakosságnak mindössze 12 százalékát teszi ki, így községszinten a mezőgazdasági jövedelmek kevésbé fontosak, a fizetések, nyugdíjak és különböző segélyek után következnek. Az agrárjövedelmek e viszonylag csökkent fontosságának okai között az is ott található, hogy a község jelentős roma lakossággal rendelkezik, a roma családok zöme pedig (körülbelül kétharmada) egyáltalán nem gazdálkodik, a többiek pedig háztartás-kiegészítő gazdaságokat tartanak fenn. A helyi mezőgazdaság azonban mégis fontos számukra, mert ha gazdálkodásból nem is jutnak jövedelemhez, megélhetésüket jelentős mértékben a mezőgazdaságban végzett alkalmi munka biztosítja.

Csikkozmas mezőgazdasági területének megoszlása (Mezőgazdasági összeírás – 2010)

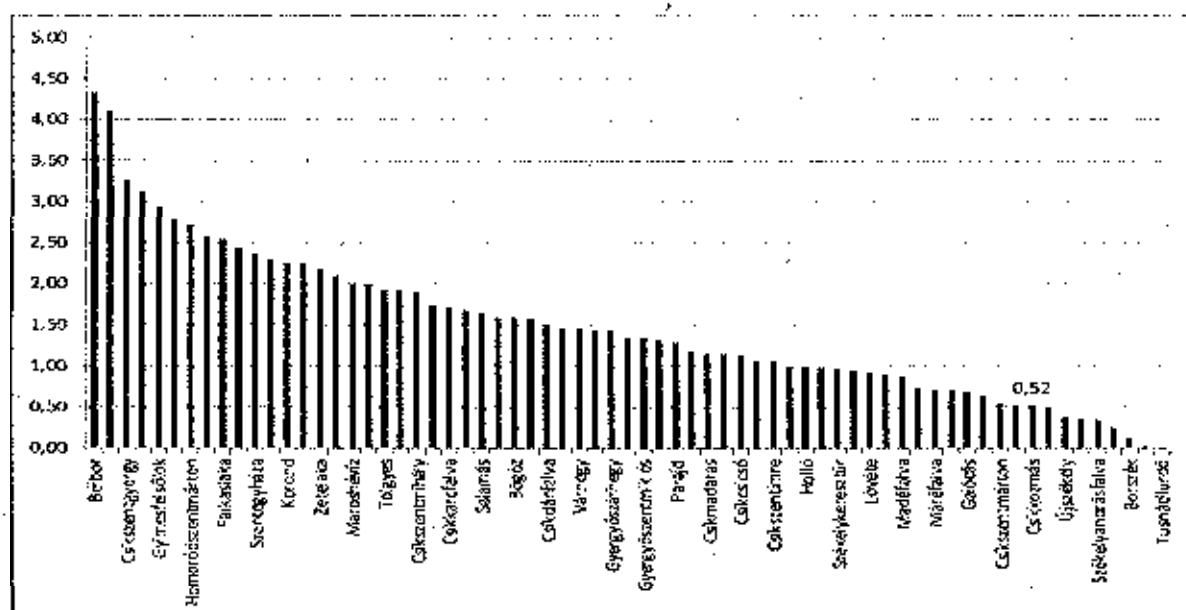
	Hargita megye		Csikkozvás	
	hektár	%	hektár	%
Szántóföld	45860,5	12,8	1139,8	27,5
Családi kert	2041,0	0,6	22,5	0,5
Legelő és kaszáló	310144,3	86,5	2985,2	71,9
Állandó kultúrák	298,6	0,1	3,3	0,1
Használt mezőgazdasági terület	358344,4	100,0	4150,9	100,0

A gazdaságok méretkategóriák szerinti megoszlása a megművelt terület alapján, valamint az egyes kategóriákba tartozó gazdák átlag életkora (N=143)

	Gazdaságkategóriák		Állag életkor	
	Csíkkozmás	Térség	Csíkkozmás	Térség
Nem gazdálkodik	55,2	44,2	46,7	49,1
1 ha alatt	4,9	9,6	57,9	52,9
1-5 ha	17,5	21,4	41,7	47,5
5-10 ha	4,2	12,8	45,3	46,3
10 ha fölött	7,7	6,2	39,9	44,8
nincs adat	10,5	5,8	-	-
Összesen	100	100	45,7	48,5

54

A Harghita megyei marhaállomány megoszlása a megye közigazgatási egységei között, százalékban
(Mezőgazdasági összeírás, 2010)

A gazdaságok állatállománya, méretkategóriánként (darabszám átlagértékek)

		Szarvasmarha	Juh	Kecske	Disznó	Tyúk	Ló
Csíkközmás N=49	1 ha alatt	0,4	2,7	0,7	1,3	9,6	0,4
	1-5 ha	0,7	7,2	2,0	3,3	15,7	0,3
	5-10 ha	2,2	9,2	0,0	3,8	13,2	0,2
	10 ha fölött	5,9	28,2	0,2	5,9	16,4	0,5
	Teljes község	2,0	11,5	1,2	3,6	14,7	0,4
Térség N=856	1 ha alatt	0,5	1,1	0,4	1,0	6,3	0,3
	1-5 ha	1,7	3,6	0,9	1,5	7,6	0,5
	5-10 ha	4,7	6,0	1,0	2,1	7,5	0,7
	10 ha fölött	9,1	33,6	0,9	3,9	11,9	1,0
	Teljes térség	3,1	7,5	0,8	1,9	7,9	0,6

A szarvasmarhát és juhot tartó háztartások aránya az egyes méretkategóriákon belül, és az átlag állatszám a marha- illetve juhtartók körén belül (N=64)

	Marha		Juh	
	Tart (%)	Átlag (db.)	Tart (%)	Átlag (db.)
1 ha alatt	28,6	1,5	57,1	4,8
1-5 ha	36,0	1,9	72,0	10,1
5-10 ha	66,7	3,3	66,7	13,8
10 ha fölött	63,6	9,3	63,6	44,3
Teljes gazdálkodó népesség	44,9	4,5	67,3	17,1

55

Gazdaságok felszereltsége (százalék, N=64)

	Csíkközmás	12 község átlaga
Traktor, 0-5 éves	14,0	3,9
Traktor, 5 évnél régebbi	53,5	28,5
Eke	72,1	37,3
Vetőgép	27,9	9,3
Trágyázó és műtrágyázó gép	20,9	6,4
Permetező gép	41,9	10,8
Kombájn	7,0	3,2
Kaszálógép	65,1	39,3
Forgató	32,6	19,5
Bálázó	9,3	6,1
Pityókaszódó-gép	20,9	2,3
Kultivátorozó	41,9	13,7
Borona, tárcsa	67,4	27,7
Remorka	44,2	19,3
Szekér	62,8	54,9

A gazdálkodók eladásainak gyakorisága – növényi termékek (százalék, N=64)

	12 község átlaga	Csikkozmas
Burgonya, étkezési célú	18,9	48,4
Szőna	3,9	3,2
Búza, étkezési célú	2,2	9,7
Takarmánynövény	1,8	8,1
Búza, takarmány	1,5	6,5

A gazdálkodók eladásainak gyakorisága - állati termékek (százalék, N=64)

	12 község átlaga	Csikkozmas
Tej	19,6	9,7
Marha, borjú	11,4	3,2
Disznó	6,9	12,9
Sajt	4,5	4,8
Juh, bárány	3,6	3,2
Baromfi	1,9	1,6

A háztartások jövedelmeinek fontossága (átlagértékek, 1=legfontosabb, 5=nem volt ilyen jövedelmük)

	Csikkozmas						12 község átlaga	Hargita megye*
	nem gazdálkodók	1 ha alatt	1-5 ha	5-10 ha	10 ha fölött	Teljes község		
Havi (fix) fizetés	3,38	3,29	2,00	1,67	1,09	2,85	2,86	3,21
Nyugdíj, betegnyugdíj	3,41	1,43	3,73	3,33	3,00	3,31	3,26	2,37
Segélyek (GYES, gyerek-pénz, stb.)	3,41	3,71	4,14	4,33	3,73	3,63	4,05	-
Külföldi munka	4,58	5,00	4,41	3,33	3,91	4,46	4,54	4,85
Tej eladásából származó pénz	4,96	5,00	4,81	4,67	4,73	4,90	4,40	4,44
Termények, állatok eladásából származó pénz	4,75	3,86	3,59	2,40	2,45	4,19	4,20	4,70
Állami szubvenció a mezőgazdaságra	4,44	3,50	3,48	2,00	2,27	3,88	3,58	3,41
Közbirtokosság / erdő utáni jövedelem	4,22	4,14	3,52	3,17	3,45	3,98	3,90	4,50
Állami munka, napszám	3,88	4,86	4,45	5,00	4,50	4,15	4,49	-
Egyéb (vállalkozás, osztály stb.)	4,76	4,43	5,00	4,67	4,55	4,76	4,82	-

* A CDC Consulting és a Vidékkutató Központ 2017-es kutatásából származó adatok.

A földbérlet különböző típusainak előfordulási gyakorisága (százalék, N=64)

Bérlet típusa	%
Nem bérlet	71,9
Pénzért, szerződéssel	15,6
Pénzért, szóbeli egyezség alapján	1,6
Részes művelésben	4,7
Más formában bérlet	6,3
Összesen	100

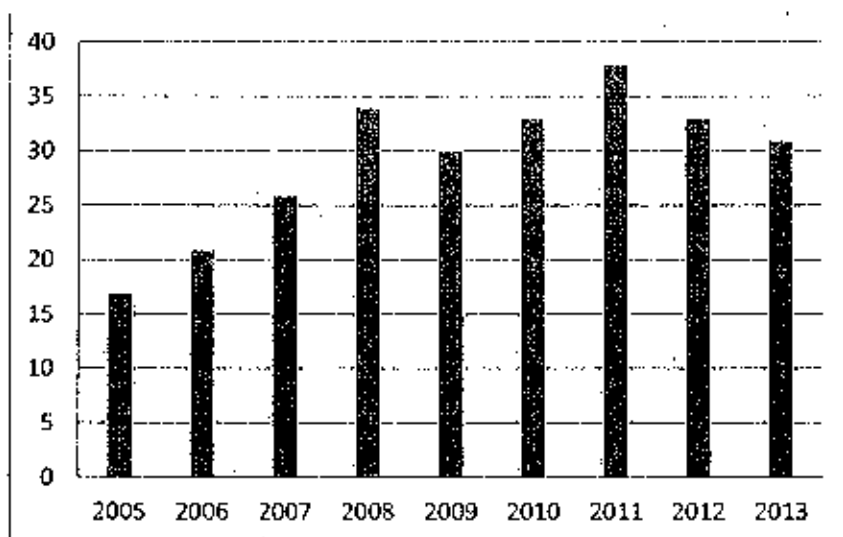
A gazdálkodók aránya a roma, illetve a teljes népességben

	Roma népesség (önbesorolás)	Roma népesség (heteroidentifikáció)	Község né- pessége
Nem gazdálkodik	62,5	65,7	55,6
Gazdálkodik	37,5	34,3	44,4

Vállalkozások

A vállalkozások vizsgálatánál elsőként a gazdasági társaságok száma látható. Csíkkozmás községben a gazdasági társaságok száma 2008-ig fokozatosan növekedett, amit a válság éve szakított meg. Az utána következő időszakban növekedést, majd újabb csökkenést regisztráltak. Látni lehet, hogy 30-35 körül ingadozott a gazdasági társaságok száma 2009 után.

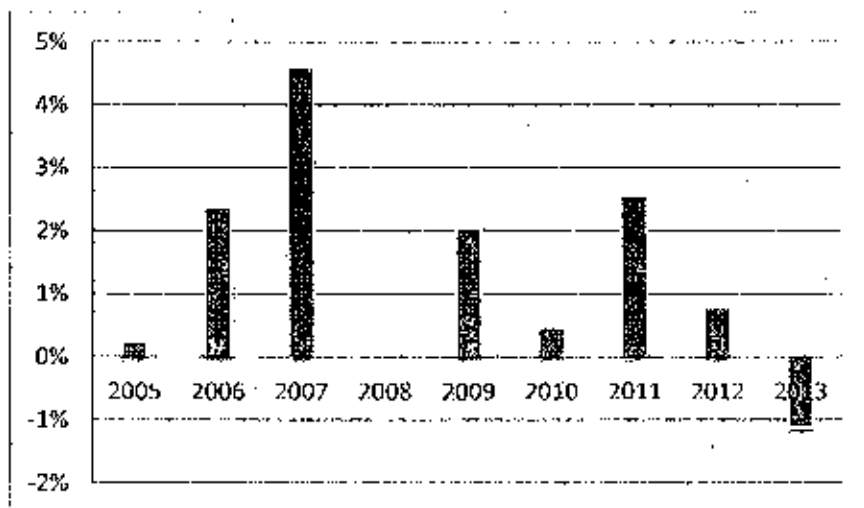
Gazdasági társaságok száma

Forrás: saját szerkesztés, Lista Firme szerződés

A gazdasági súly alapján kiszámított profinnál negatív érték szerepel a 2008-as évnél és a 2013-asnál. Legmagasabb érték a 2007-es évben volt, amit se előtte, sem utána nem sikerült újra elérni.

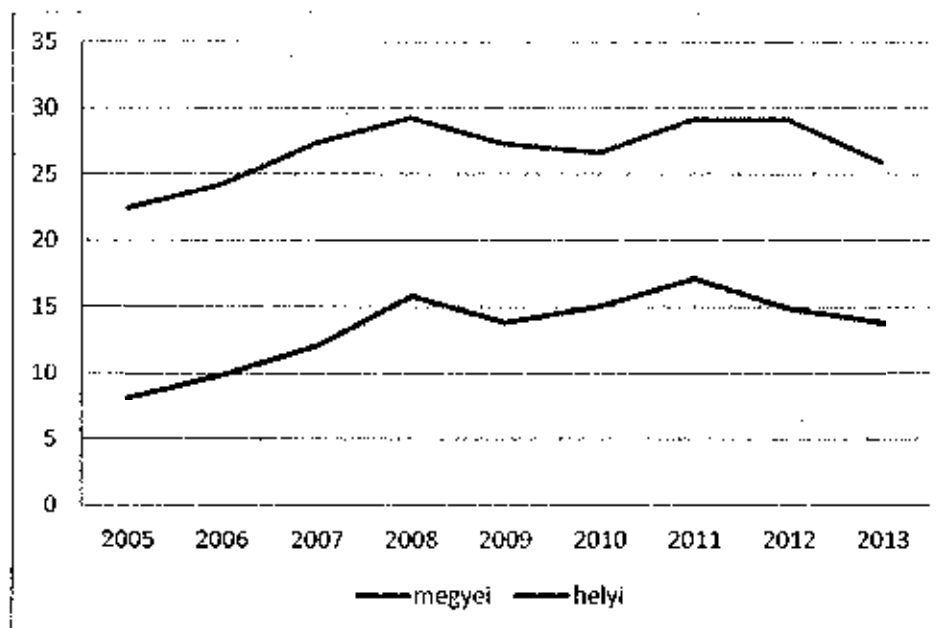
Profit a gazdasági súly alapján

Forrás: saját szerkesztés, Lista Firme szerződés

Csíkkozmásban fele annyi gazdasági társaság jut ezer főre, mint Hargita megye esetében. Még ha az értékek egyformán alakultak, úgy se közelítették meg egymást.

Ezer lakosra eső gazdasági társaságok száma

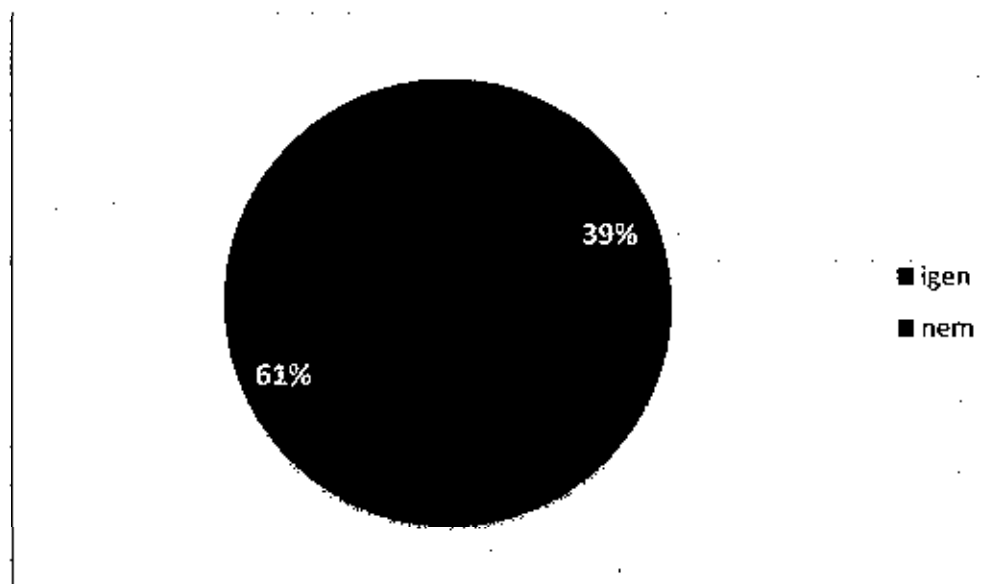

Forrás: saját szerkesztés, Lista Firme szerződés

Foglalkoztatás

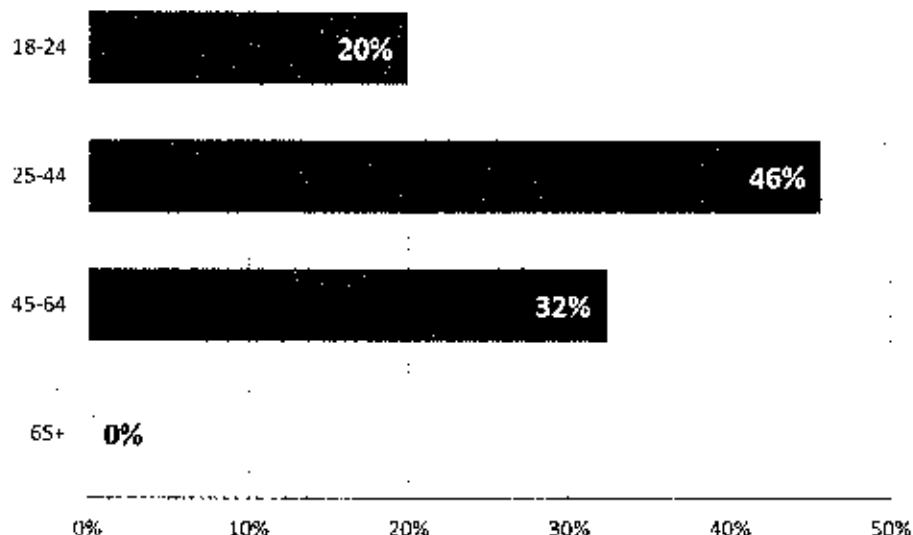
A kérdőíves kutatásban megkérdezett személyeknek 39%-a rendelkezik és 61% nem rendelkezik munkahellyel.

Foglalkoztatottak aránya

A közvélemény kutatás eredményeire alapozva, a következő ábrán megtekinthető a foglalkoztatottak eloszlása korcsoportonként. Lehet látni, hogy jobb esetben sem éri el a fele arányt a foglalkoztatottak száma és főleg a fiatalok körében alacsony az érték. A legtöbben kétértelmű munkából szerzik a mindennapi betevőjüket.

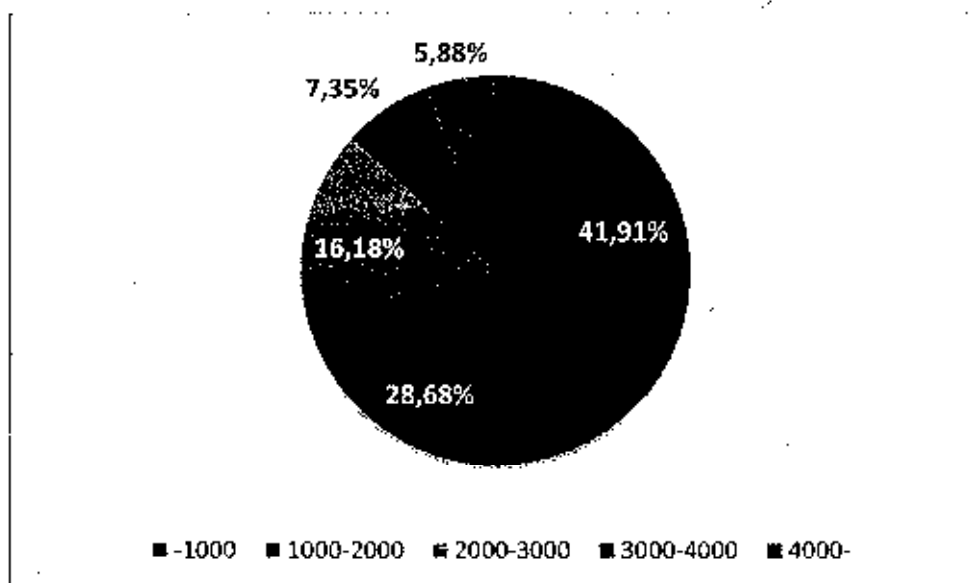
Foglalkoztatottak aránya korcsoportonként

Amellett, hogy alacsony a foglalkoztatási arány, az összjövedelmek helyzetéről sem lehet jobban mondani. Lehet látni, hogy a legnagyobb arányban 1000 lej alatt van egy háztartás teljes jövedelme. Súlyosbít a helyzetet az a tény, hogy egy háztartás legtöbb esetben 4 személyből áll, ami nagyon alacsony összeget jelent: 250 lejes egy főre eső jövedelem.

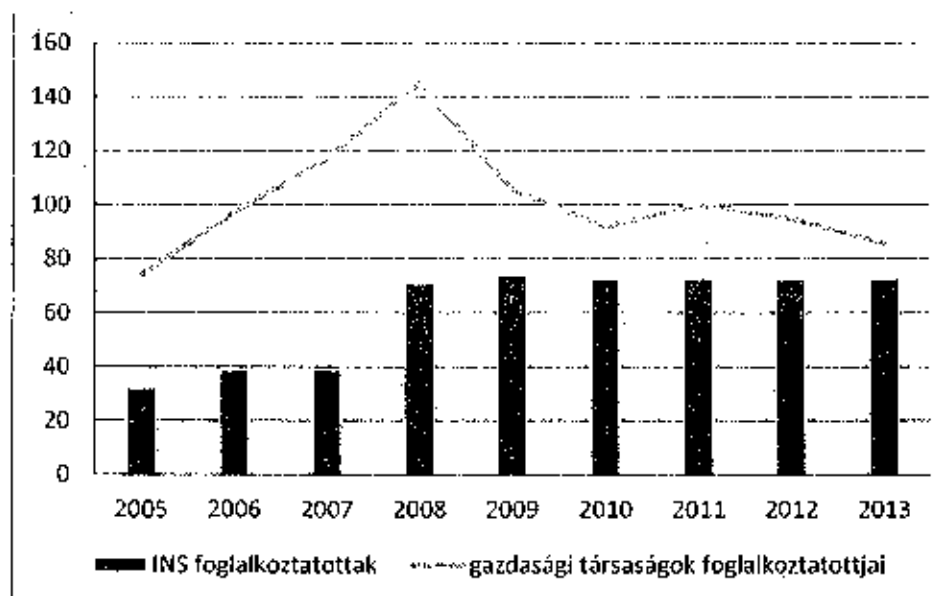
Családok havi összjövedelme

60

A foglalkoztatottak számának az alakulását mutatja a következő ábra és két forrást használ fel: INS Tempo adatbázis és a Lista Firme szerződés. Az utóbbi forrásnál magasabbak a számadatok, a csúcserőteket 2008-ban regisztrálták. Az INS adatainál is 2008-tól van növekedés, és az utána következő időszakot a stabilitás jellemzi.

Foglalkoztatott számának az alakulása 2005 és 2013 között

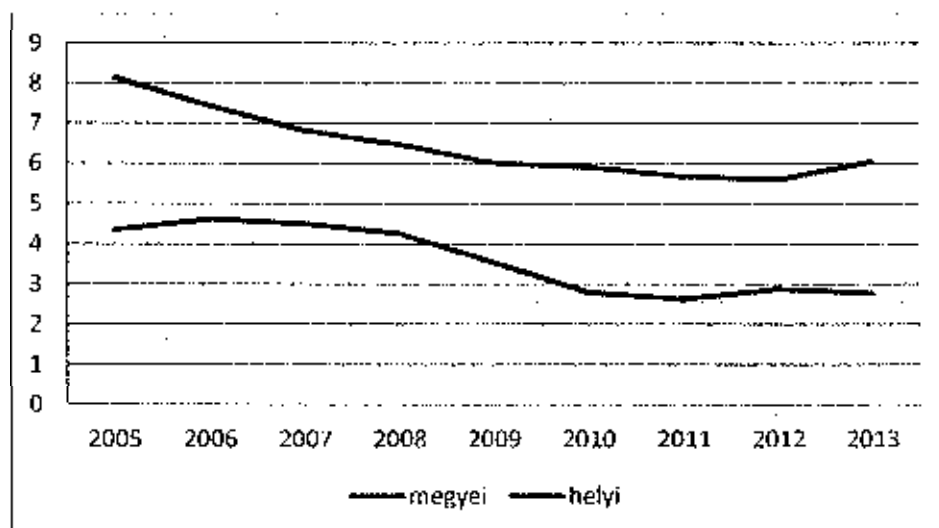

Forrás: saját szerkesztés, Lista Firme szerződés

Vállalatonként átlagban 4 munkás volt 2008-ig, ami 2009 után egészen 2,5-ig csökkent. A válság után csak egy enyhe növekedés észlelhető. Csökkentésen az átlagos foglalkoztatás jóval alacsonyabb mint a megyében, értéke sokszor még a felét sem éri el a megyeinek.

A beregisztrált vállalatok által foglalkoztatott személyek átlagos száma

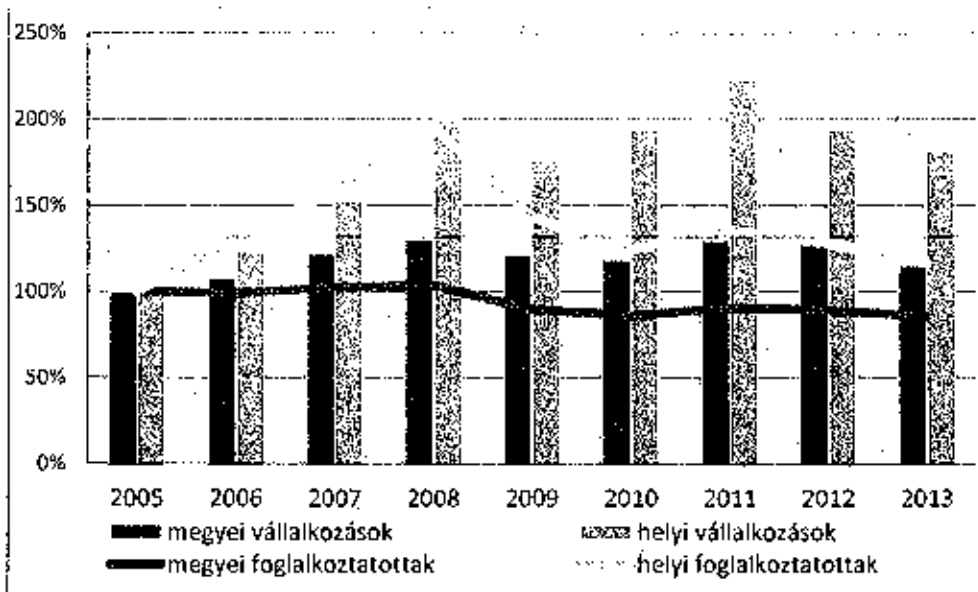
61

Forrás: saját szerkesztés, Lista Firme szerződés

A következő ábrán azt vizsgáljuk, hogy a 2005-ös kiindulási évhez viszonyítva hogyan alakult a vállalkozások és a foglalkoztatottak száma, úgy helyi, mint megyei szinten. Nagyon jól lehet látni, hogy a vállalkozások és a foglalkoztatottak száma 2005 után megnövekedett, még ha kisebb ingadozással is, de 2013-ban is még magasabb értékek voltak mint a kiindulási év számadatai. A megyénél a vállalkozások száma enyhén megnövekedett, viszont az alkalmazottak száma csökkent.

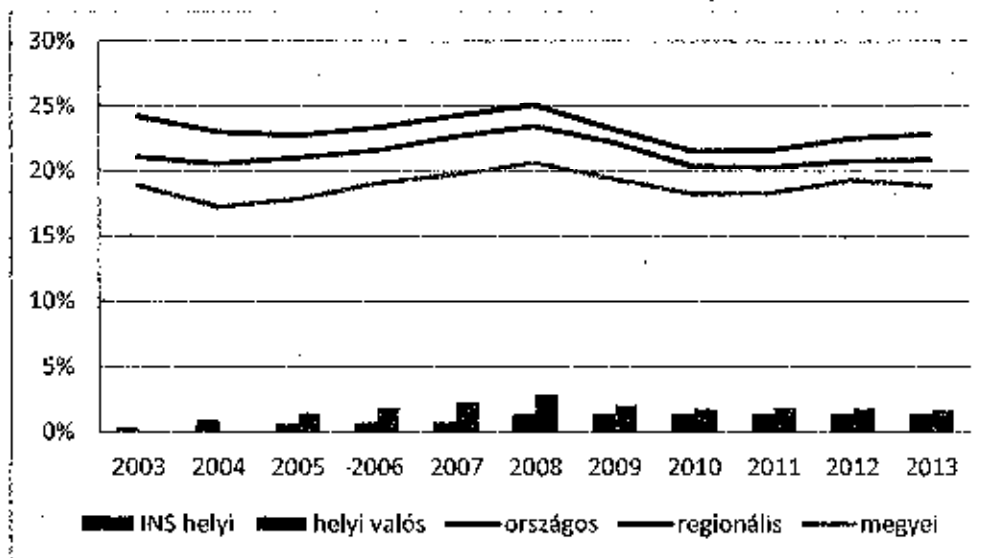
A foglalkoztatás és a gazdasági társaságok száma megyei és helyi szinten

Forrás: saját szerkesztés, Lista Firme szerződés

Azért, hogy a foglalkoztatási rátát össze lehessen hasonlítani a megyei, regionális és országos adatokkal, a teljes lakosságra vetítve kellett kiszámolni. Helyi szinten 2003-tól (INS Tempo) és 2005-től (Lista Firme) vannak adatok a foglalkoztatásra vonatkozóan. Lehet látni, hogy Csíksomlyó adatai jóval a többi szint értéke mögött maradnak.

A foglalkoztatottak száma a teljes lakosságra vetítve

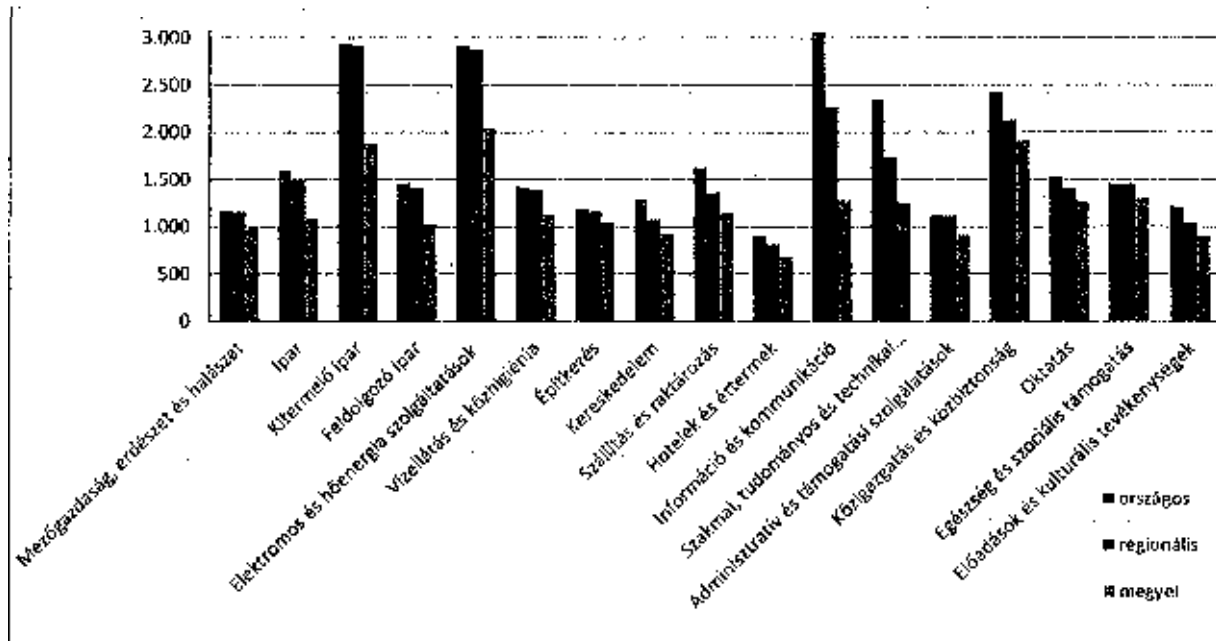
Forrás: saját szerkesztés, INS Tempo adatbázis és Lista Firme szerződés

A következő ábrán a nettó átlagbérek eloszlását lehet szemügyre venni, szektoronként. Sajnos a megyei a legkisebb lebontás.

Lehet látni, hogy mindhárom szint esetében két szektornál a legmagasabbak a nettó átlagbérek: kitermelő ipar és az elektromos és hőenergia szolgáltatások. Hargita megye

esetében még a közigazgatás és közbiztonság is jövedelmező szektornak számít. Megyénkben 2000 lej körül van a legmagasabb nettó átlagbér. A legalacsonyabban jövedelmező szektor mindhárom esetben ismét ugyanaz: turizmus. Itt még az 1000 lejes értéket sém éri el.

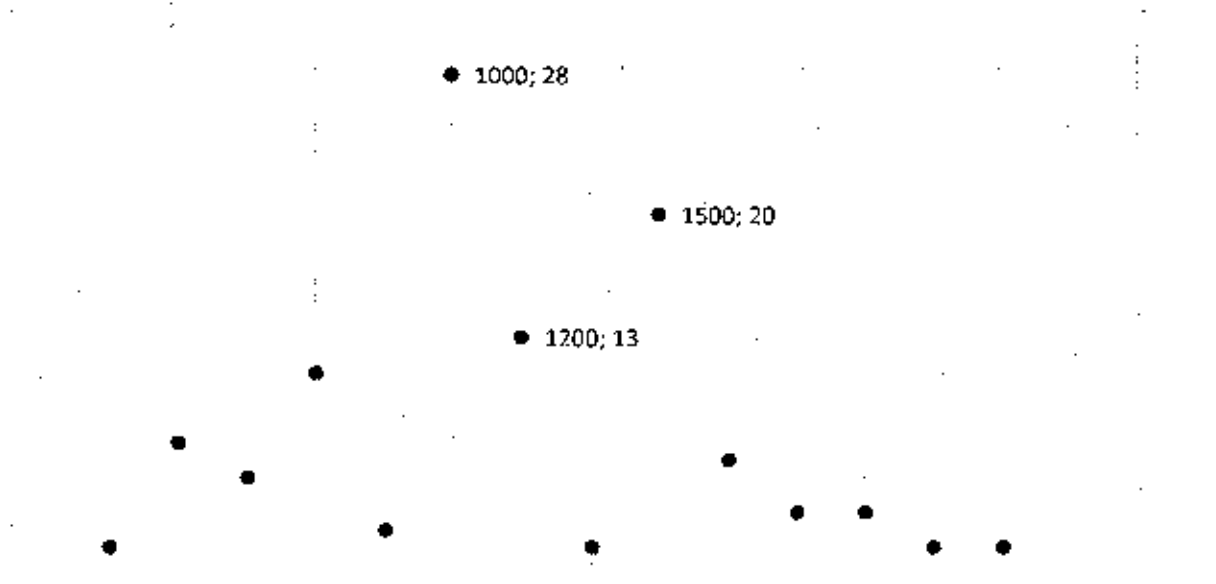
A nettó átlagbérek szektoronként a 2013-as évben

Forrás: saját szerkesztés, INS Tempo adatbázis

Csíkkozmás lakosai ha olyan munkahelyet találnának, amely 1000 és 1500 lej közötti értékben fizetik, akkor már hajlandóak lennének a jelenlegiről lemondani. Az elvárások valamennyire megfelelnek a fenti ábra megyei átlagbéreinek is.

Csíkkozmás lakosainak kereseti elvárásai (nettó érték lejből, esetszám)

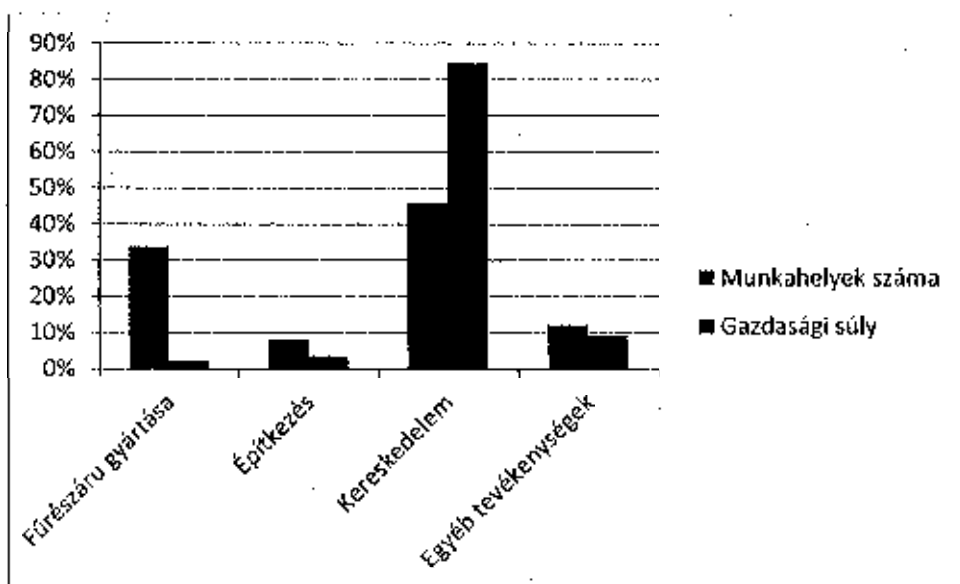

Gazdaságszerkezet

Az elkövetkezendőben a gazdasági szerkezet kerül bemutatásra, három évben: 2005, 2008 és 2013. A településen bejegyzett vállalkozásokat a típusaik alapján szűkebb kategóriákba csoportosítottuk és ez alapján vizsgáltuk meg, hogy mekkora a gazdasági súlyuk és milyen arányban biztosítanak munkahelyeket.

Az alfejezet első ábráján jól lehet látni, hogy főleg a kereskedelemnek van erős dominanciája, úgy a munkahelyek számánál, mint a gazdasági súly szempontjánál. Az egyéb tevékenységeket (szolgáltatások) tömörítő kategória gazdasági súlya a másodikként követi a kereskedelmet. Munkahelyek szempontjából a fűrészáru gyártás kategóriájánál is magas az arány. Az építkezés kisebb arányban van jelen a gazdasági életben.

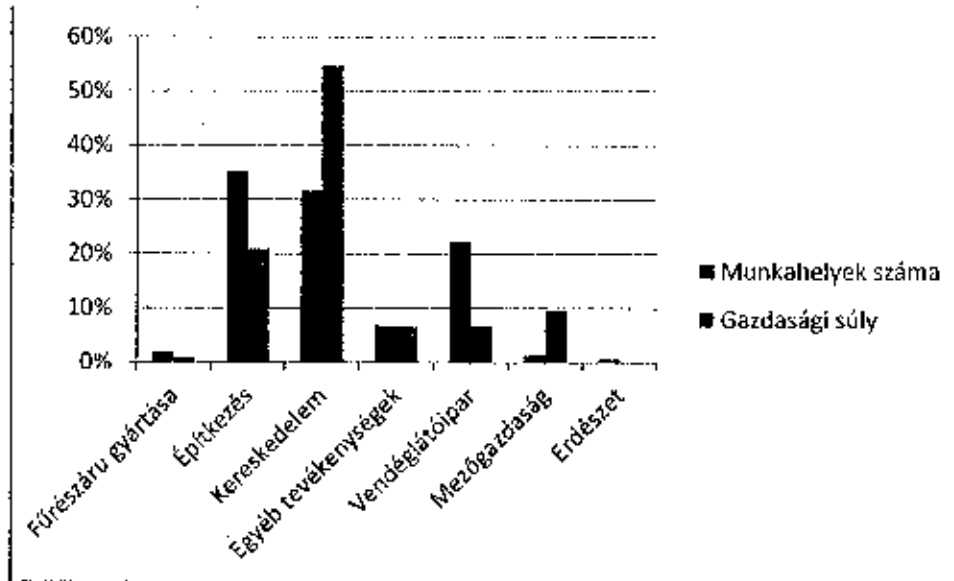
Csíkközmáson bejegyzett gazdasági társaságok a 2005-ös évben

Forrás: saját szerkesztés, Lista Firme szerződés

2008-ra a kategóriák sora kibővült, és olyan szektorok jelentek meg mint a vendéglátóipar (itt nem csekély a munkahelyek aránya), mezőgazdaság (a gazdasági súlya megközelíti a 10%-ot) és az erdészet (elenyésző aránnyal). A fűrészáru gyártásánál és a kereskedelemnél is csökkenésnek lehetünk szemtanúi, és az építkezésnél jelentősen megnövekedett a munkahelyek száma és a gazdasági súly is.

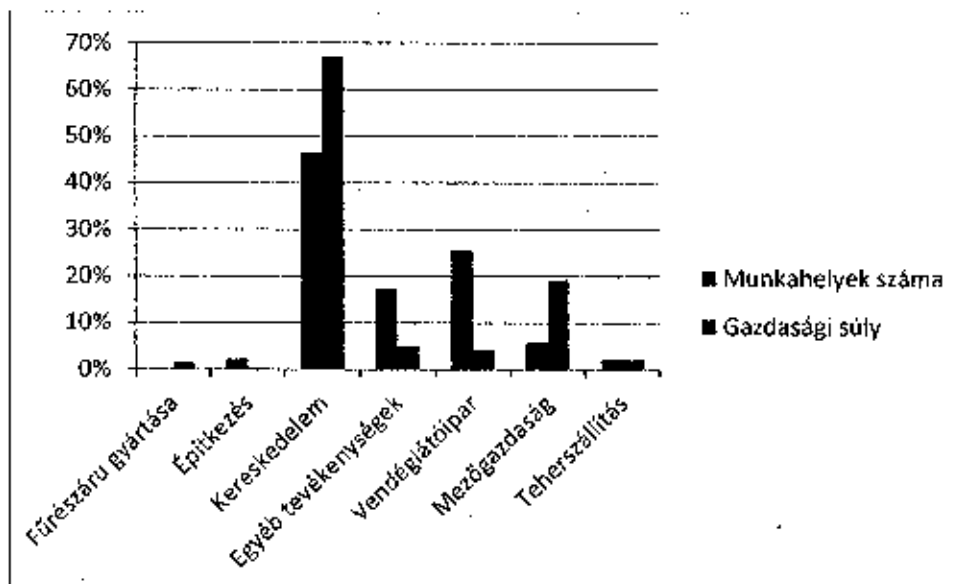
Csíkkozmáson bejegyzett gazdasági társaságok 2008-ban

Forrás: saját szerkesztés, Lista Firme szerződés

2013-ban továbbra is a kereskedelem számít domináns szektornak, továbbá még nem elhanyagolható aránnyal rendelkezik az egyéb tevékenységeket tömörítő szektor, a vendéglátóipar és a mezőgazdaság is.

Csíkkozmáson bejegyzett gazdasági társaságok 2013-ban

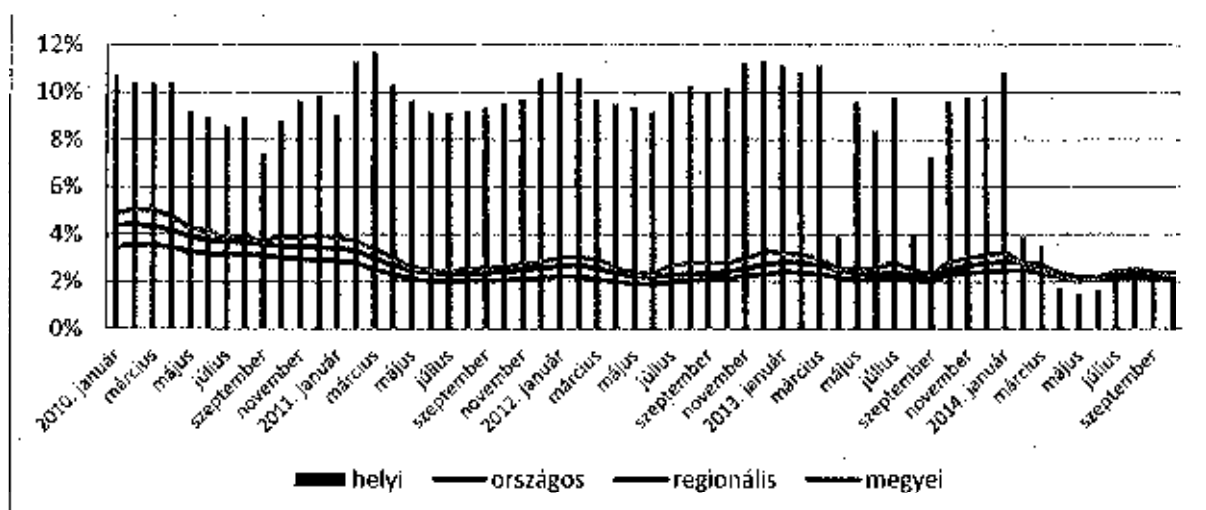
Forrás: saját szerkesztés, Lista Firme szerződés

Fejlesztési lehetőségekre a mezőgazdaság területén lehetne esély, mivel a közvélemény kutatásnál akik azt mondták, hogy szívesen vállalkoznának, azok a mezőgazdaság területén kezdenének termelő-tevékenységbe. Igaz, hogy a vállalkozási hajlam alacsony, viszont nem elhanyagolandók az általa megteremtődő lehetséges munkahelyek.

Munkanélküliség

A munkanélküliségi ráta kiszámítása a teljes lakosság számának a figyelembevételével történik. Lehet látni, hogy 2014 áprilisáig a községben nagyon magas volt a munkanélküliek aránya főleg, hogyha azt a felsőbb szintek eredményeivel vetjük össze. 2014 áprilisától az értékek alább maradtak, és nagyjából azonos szinten alakultak mind a négy szinten.

Munkanélküliségi ráta a teljes lakosságra vetítve

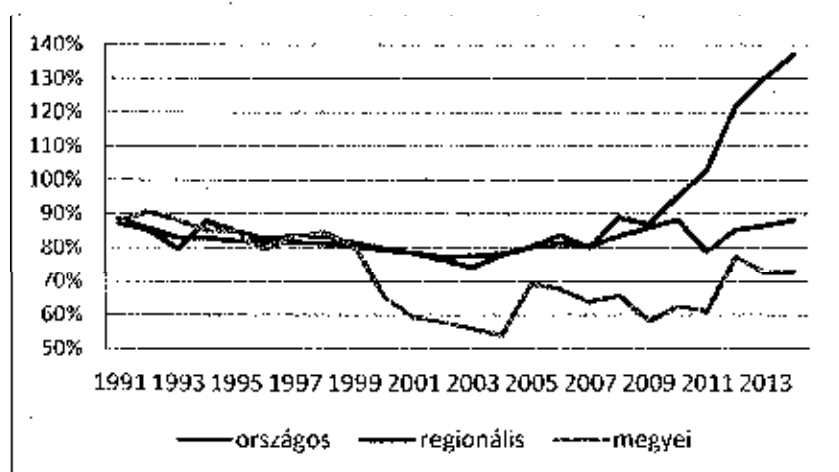
Forrás: saját szerkesztés, INS Tempo adatbázis

Turizmus

A turizmusra vonatkozó adatoknál megvizsgáljuk a szálláskapacitást, annak kihasználtságát és a vendégéjszakák alakulását is. Kozmáson 2014-ben pusztán 1244 vendégéjszakát jegyeztek be, ahhoz, hogy az érték azonos legyen a megyeivel, 2200 éjszakának kellene lennie.

A szálláskapacitásnál 1990 számít kiindulási pontnak, az ekkori értéket országosan és megyei szinten nem sikerült túlszárnyalni. Csak a régiónak sikerült és az is csak 2010 után történt meg és 30%-os növekedés látható 2013-ig. Hargita megyénél a szálláskapacitás majdnem a felére csökkent 2004-re. Az utána következő növekedést a válság szakította meg kis időre.

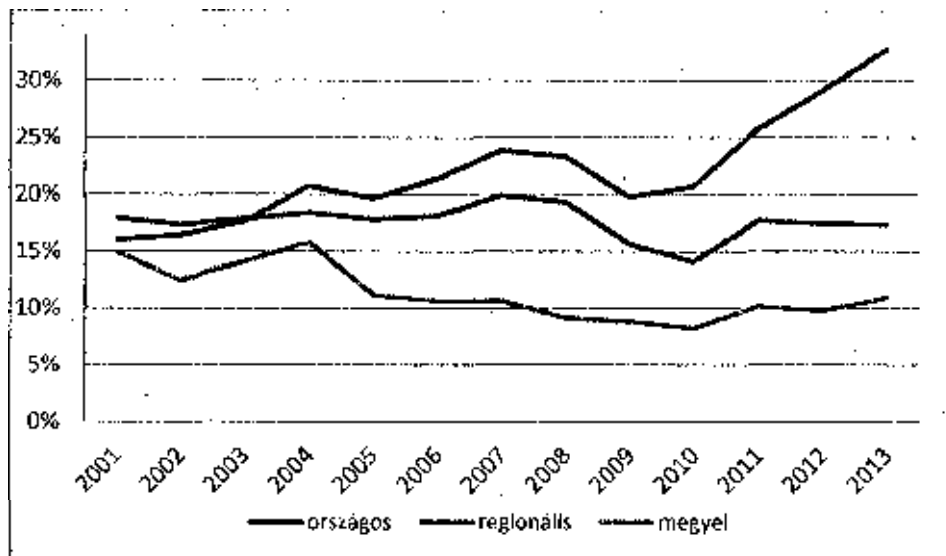
Szálláskapacitás

Forrás: saját szerkesztés, INS Tempo adatbázis

A szálláskapacitás kihasználtsága egy másik szempontot közelít meg. Az, hogy mekkorra a szintek szálláskapacitása, nem azonos annak a kihasználtsági mértékével. Megjegyzendő, hogy bár nem lehet magas értékekről beszélni egyik szint esetében sem, ki kell emelni a régiót, amelynél a leginkább lehet növekedésről beszélni. Hargita megye aránya itt is alacsony, míg az országos az a kettő között helyezkedik el, alig mutatóva jeleit a növekedési tendenciának.

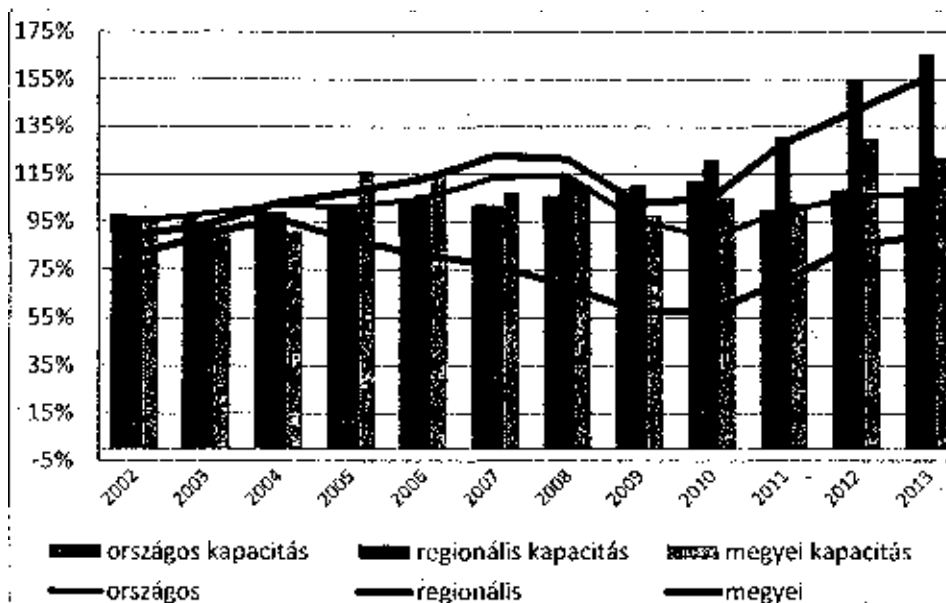
A szálláskapacitás kihasználtsága

Forrás: saját szerkesztés, INS Tempo adatbázis

A vendégéjszakáknál ugyiszintén a régió helyzete a legkedvezőbb, szinte másfélszeresére növekedett a számadat 2013-ra. Hargita megye itt is a rangsor végén található.

Vendégéjszakák és szálláskapacitás

Forrás: saját szerkesztés, INS Tempo adatbázis

A regionális adatok nagysága annak köszönhető, hogy ide tartozik két magas turisztikai potenciállal rendelkező megye: Brassó és Szeben. Hargita megye sem szűkölködik látnivalóiban, viszont a turisztikai menedzsment hiányában nem tudják jövedelmező szektorrá tenni a turizmust.

Lásd példaként Csíkkozmást, ahol a romániai nemzeti Örökség Intézete által összeállított műemléklistán szerepel a község is: az árpád korban épített római katolikus templom, az 1849-es hősi emlékmű a Nyerges tetőről, Szócs Lajos fából készült háza, a Lázárfalvi római katolikus templom, kőkereszt, Kőházkert régészeti lelőhely, Becz család kúriája.⁴

Ami a helybéli italspecialitást és a gasztronómiát illeti, csak általános dolgokat soroltak fel a helybéliek. Köztudatukban turisztikai látványosságnak számít a templom, a Nyírfürdő és a Nyerges tető. Ami pedig az eseményszervezést illeti, akárcsak a legtöbb községben, itt is főleg a búcsúból és a falunapokból áll.

A község szerencsésnek tekinthető, hiszen a közigazgatási területén található Erdély legszebb tavainak egyike: a Szent Anna tó. Csíkszereda felől érkező utas először Lázárfalván utazik keresztül, amely egy csendes település, és ez lehetővé tenné, hogy egy szabadidős camping fogadóközpontot létesítsenek itt, parkolóhellyel ellátva. Tovább haladva, jó hírnek számít a téli sport kedvelőinek az, hogy Lázárfalva és a Szent Anna tó közötti terület földrajzi adottságainak kedvezőek lehetnek egy sípálya kialakítására. A sípálya egyedi lehetne, lévén, hogy a többivel ellentétben, északi lejtése van. Ráadásul ugyancsak ennél a közigazgatási területnél itt található a Nyerges tető is, amely a történelmi múltra való megemlékezés helyszíne.

A településnek többféle turisztikai profilt lehetne kialakítani: szabadidős -, téli sport - és nemzeti turizmus. Látnivalókban bővelkedik a település és autentikus tájegységgel találkozhat az ide látogató. Éppen ezért megfelelő turisztikai marketinggel fejlesztéseket lehetne véghezvinni, amelyeknek pozitív hatása lenne, mind társadalmi, mind a gazdaság szempontjából.

⁴ Vö.: MINISTERUL CULTURII ȘI PATRIMONIULUI NATIONAL: Lista Monumentelor Istorice, 2010 – Harghita [http://patrimoniul.gov.ro/images/LMI/LMI-2010_HR.pdf], letöltve: 2015. május 7.

V. SWOT

ERŐSSEGEK - Szent Anna tó - Flataf lakosság - Erdő - Szántóföldek - Hozzáférhetőség - Fiatal gazdálkodók - Termék értékesítés (krumpli, búza, árpa) - Jól felszerelt gazdaságok - Átlagos juhtartás	GYENGESÉGEK - Iskolai infrastruktúra - Nem kedvező állattartási feltételek - Vasúti vonal hiánya - Foglalkoztatási ráta - Vállalkozások száma
LEHETŐSÉGEK - EU-s támogatás - Új turisztikai trendek - Térségi szintű értékesítés - Gyümölcsfeldolgozás - Nyitás a térségi szintű kolaborálásra - Helyszín egy pályára, északi lejtéssel - Csomagoló és feldolgozó rendszer	VESZÉLYEK - Klímaváltozás - Gazdasági válság - EU-s források korlátozása - Etnikai feszültség - Szabályzati változások - költségvetés

A község adatainak részletes elemzése alapján az alábbi sarkalatos témaköröket azonosítottuk be:

- Szántóföldi minőségi művelési lehetőségek és a gépesítése fejlődésével egyértelműen csökken a mezőgazdaság eltartó képessége, azaz egyre kevesebben részesülnek a növekvő mezőgazdasági jövedelmekből.
- A legelő-kaszáló területek távolsága, minősége és mennyisége nem teszi lehetővé a megyében jellemző, kifejezetten állattartásra is szakosodó önellátó gazdálkodás fenntarthatóságát, így a társadalom alsó rétegei számára sem a szántóföldi, sem az állattartási tevékenység sem férhető hozzá.
- A hagyományos székely közösség erős előregedést mutat, mind Lázárfalván, mind pedig Kozmásán – mivel a fiatalok száma alacsony és az elvándorlás is meghatározó, ezért ellátási gondok előre jelezhetők.
- A Szent Anna tó és a Mohos tőzegláp nemcsak Natura2000 terület, hanem nemzetközileg ismert turisztikai célpont: ugyanakkor jelenleg kifejezetten méltatlan a terület hasznosítása, a községben pedig semmilyen jövedelem sem jelenik meg az egyébként a látogatóktól származó jelentős bevételekből.
- Az épített örökség, a hagyományok fontos erőforrást képviselnek, hozzájárulnak az identitáshoz is, ugyanakkor jelenleg nem beszélhetünk munkahelyteremtő hatásokról.
- A községben nagyon jelentős számú roma közösség él, ugyanakkor nincsenek meg azok a társadalmi és gazdasági formák, amelyekbe beilleszkedhetnének, és megfelelő megélhetést tudnának biztosítani számukra.

A társadalom kettészakadása egyértelmű és egyébként racionális okokból bekövetkező folyamat. Ugyanakkor a közösség nagy többségét érinti, ezért hathatós beavatkozásokra van szükség ezen a téren.

A felsorolt erőforrások és probléma-csoportok komplex megközelítésére kell tehát törekedni.

Fontos általános következtetés, hogy a szegénység, az elöregedés és a roma csoportokkal törődő speciális intézményi és személyi kompetenciák hiányoznak – kivételt egyedül az iskolai oktatás képez, ahol már most is komolyan foglalkoznak a speciális felzárkóztatási kérdésekkel.

Külső szakértőink a Babeş-Bolyai Tudományegyetemről az alábbi kiegészítő szempontokat fogalmazták meg:

Mezőgazdasági javaslatok

1. A helyi mezőgazdaság versenyképességének erősítése a legfontosabb termékek értékesítésének segítése révén.
 - A burgonyatermelésben betöltött vezető pozíciójára építve a község a burgonya értékesítés térségi központjává válhatna. E célból csomagoló és feldolgozó egység létrehozása volna kívánatos.
 - A takarmánygabona előnyösebb értékesítése céljából tároló létesítése az ajánlott.
 - Az élőállat eladás segítése szintén fontos feladat. Külön figyelemmel kell kezelni a juh- és bárány-eladás kérdését.
2. A fejlesztési programok kiemelt célcsoportjai
 - Nagy és közepes gazdaságok. E vállalkozásszerűen működő gazdaságok esetében a helyi társult érdekérvényesítés helyett a térségi szövetkezésre való áttérés segítése kell az egyik fontos cél legyen. Ugyancsak fontos feladat a közepes gazdaságok megerősítése, vállalkozás-jellegük erősítése.
 - Kisgazdaságok, háztartás-kiegészítő gazdaságok és „nem gazdálkodók”. A helyi agrárpolitika egyik célja a kisgazdaságok fennmaradásának segítése kell legyen, mivel ezek a saját fogyasztásra élelmiszert termelő gazdaságok nagymértékben hozzá tudnak járulni a háztartás költségeinek csökkentéséhez. Ennek érdekében a legfontosabb feladatok:
 - Háztartás-kiegészítő gazdaságok termelékenységének növelésével kapcsolatos szaktudás bevitel
 - A kismennyiségű főlegleges termék eladásának segítése helyi piac működtetésével, illetve a helyi értékesítés más formáinak segítségével (pl. helyi tejcsarnok)
 - A magukat nem gazdálkodóknak tekintő családok buzdítása a gazdálkodás fel nem adására

- Romák. Esetükben a háztartás-kisegítő gazdálkodás elkezdésére ösztönzés a legfontosabb, mivel a szegénység enyhítésének ez fontos eszköze lehet. E célból fontos az ehhez szükséges minimális földhöz jutás segítése (egy ilyen program esetleges lakossági népszerűtlensége ellenére is), valamint a létező pozitív példák kiemelt támogatása, modellként felmutatása a többiek számára, mivel a magyar lakosság gazdálkodási mintái ehhez nem biztos, hogy elégségesek, nem tűnnek követhetőnek.

Népesség, oktatás

- a megye egyik legdinamikusabban növekvő népessége
- hangsúlyozott előregedés figyelhető meg, miközben fiatal népessége is magas, a magyar származású népesség előregedik, a roma származásúak dinamikusan növekednek.
- A településen a roma népesség integrációja az egyik kiemelt cél.
- Az iskolai integráció javítására elengedhetetlenül fontos after school rendszerben gondolkodni. Az óvodák számára is a napközis rendszer kifejlesztését javasoljuk. Itt is foglalkozni kell a roma gyermekek lemorzsolódásának megfékezésére.

Sport, szabadidős fejlesztések

Sportcsarnok Kozmásán, tornaterem Lázárfalván javasoljuk, valamint a modern focipályát a kettő közötti zöldmezős övezetben.

Társadalmi inklúzió és romakérdés: stratégiai javaslatok Csíkkozmás

A stratégiák kidolgozásában 3 dimenziót érdemes figyelembe venni:

1. IDŐ dimenzió – Tekintetbe véve, hogy a felmérés eredményei szerint a csíkkozmási romákkal szemben is van bizonyos fokú távolságtartás, valamint csoportszinten nagyobb fokú bizalomhiány jellemzi, másrésztől azonban vannak személyes- és munkakapcsolatok a magyarok és a romák között, hosszú távú célként ki lehet tűzni a jelenlegi egyensúly fenntartását és javítását, a társadalmi kohézió megteremtését és a cigánytelepen élőkkel pedig kiépíteni. A társadalmi kohézió – bár nehezen lehet lefordítani konkrét cselekvések nyelvére – de feltételezi a bizalom, a kapcsolattartás meglétét, formális vagy informális hálózatok kialakítását. Csíkkozmáson élő romák között vannak olyanok, akik bent élnek a faluban, de van olyan roma közösség is, amelyik elszigetelve, szegregálva él a többségtől. A romákat célzó beavatkozások ezt a különbséget figyelembe kell venni, mert mások a prioritások azok esetében, akik esetleg jobb körülmények között élnek bent a faluban, és mások azok esetében, akik elszigetelve élnek rosszabb körülmények között.

2. Gazdasági és szociális dimenzió

[igények azonosítása típusok szerint] Előző felmérések (s) azt mutatják, hogy Csíkkozmáson nagyon sok roma család nagyon egészségtelen körülmények között él, ideiglenesek a házak, villany és a minimális infrastruktúra nélkül. Az együttélést azonban inkább konfliktusmentesnek írták le. A helyi romák – bár munkanélküliek – de vállalkozókészségük magas, egyesek valamilyen hagyományosnak tekintett gazdasági tevékenységgel is foglalkoznak (erdei gyümölcs, gombaszedés, seprűzés, téglavetés, stb). Azonban még ezeket sem végezhetik, mivel az engedély nélküli árusítást büntetik, és ez miatt még a csekély, de biztos (a minimális megélhetést biztosító) szociális segély összegét csökkentik le.

[prioritások] Nincsen adatunk arról, hogy a helyi romáknak van-e még valamilyen képviselője a községben (mediátor, tanácsos, stb.). Csíkkozmáson – ha még van egészségügy mediátor, akkor vele együttműködve programokat lehetne szervezni az alkoholizmus témájában (ami az egyik legsúlyosabb problémának tűnt a roma férfiak körében). Ezekben a tevékenységekben segíthet a roma tanácsos. A szociális gazdasági tevékenységek itt is jövedelemhez juttathatnák a lakosság egy részét. Olyan kistérségi társulásokat lehetne létrehozni, amelyben a magyarok és a romák közösen dolgoznak. Ha a romák által végzett munkáknak esetleg nagyobb piaca van, akkor arra lehetne fektetni a hangsúlyt (vigyázva arra, hogy a romák ne érezzék úgy, hogy kirekesztik őket a saját területükről, mert ez konfliktusokhoz vezethet.). Ezáltal meg lehetne

⁵ Accésul autorităților locale la fondurile europene, Fundația Soros, București, 2010

oldani, hogy a hagyományos tevékenységek ne legyenek büntetve a jövőben. Prioritás a gyermekek iskolázottsága: egy iskolai mediátor az első pár évben (3-4 év) meg tudná növelni a gyermekek számát az iskolában, az egészségügyi mediátorral együttműködve.

3. Társadalmi (közösségi) dimenzió – Ez az a dimenzió, amely a legnehezebben konkretizálható, de érdemes hosszabb távon tervezni és több energiát és erőforrást befektetni, mert társadalmi kohéziót eredményezhet, amely hozzájárulhat ahhoz, hogy a többségi lakosság és a romák közötti kapcsolat javuljon. Mivel a magyar lakosság a felmérés szerint nem tanúsít feltétlenül kirekesztő magatartást, az eddigi jól működő tevékenységeket kell megerősíteni, a találkozásokat gyakoribbá tenni. Ha a nagyfokú bizalom jelenléte személyek közötti, és nem csoportok közötti, akkor a közös gazdasági társulások, vagy akár szomszédsági társulások (kalákszerű) fenntarthatják, sőt javíthatják, nemcsak az együttélést, hanem a megélhetést is. Ugyanakkor az egyházi, iskolai programok közös szervezése, vagy a falunapok szervezésébe való nagyobb mértékű részvétel, szintén ösztönzőleg hat a további együttműködési lehetőségek kidolgozására. Ha a romák még gyakorolnak valamilyen hagyományos mesterséget, Nyílt Napokat lehetne szervezni, ahol bemutatják, részletesen elmagyarázzák, hogy hogyan is dolgoznak. Sok helyen az a téves elképzelés pl. az erdei gyümölcsöket gyűjtő romákról, hogy csak sétálgatnak egész nap a friss levegőn, mert ők megengedhetik maguknak. De nem kérdezik meg, vagy nem hallgatják meg, hogy tulajdonképpen ez egy veszélyes és kimerítő munka. (6) Pár évvel ezelőtti tereplátogatás során, a falunapon azt figyeltük meg, hogy alig volt roma személy az eseményeken – ezek szervezésébe be lehetne vonni őket. Az önkéntes tűzoltó csoport keretén belül képzéseket lehet tartani a Gödörben lakó romáknak. Ez azért is indokolt, mert sokan veszélyes építményekben laknak (biztosítani kell a folyóvizet pár kút, csap felállításával).

⁶ Ez egy példa. Nyílt Napokat gyakorlatilag bármilyen témában lehet tartani.

VI. CÉLRENDSZER, PRIORITÁSOK

Az elemzések alapján beazonosított erőforrások és probléma-csoportok alapján a célrendszert is ebben a szerkezetben adjuk meg, ugyanakkor törekedni kell az egyes prioritások közti szinergikus hatásokra.

FEJLETT MEZŐGAZDASÁG ÉS FELDOLGOZÓIPARI, LOGISZTIKAI KAPACITÁS KIALAKÍTÁSA

- szántóföldi művelés iparszerű megoldásainak további fejlesztése
- közös tárolási, logisztikai integráció térségi szerepet megelőlegezve
- csomagolási és lehetőség szerint feldolgozó kapacitás kialakítása
- iparszerű mezőgazdasághoz szükséges kompetenciák fejlesztése

SZENT ANNA TÓ ÉS MOHOS TÓZEGLÁP GAZDASÁGI-TURISZTIKAI HASZNOSÍTÁSA A KÖZÖSSÉG ÉRDEKÉBEN

- terület szennyezésének teljes megszüntetése
- fosszilis energiahordozók használatának tilalma
- tájidegen építmények, épületek, műtárgyak tilalma
- megfelelő tájékoztatás és őrzés biztosítása
- Lázárfalva felől a közúti feltárás megoldása, gépjárműforgalom szinte teljes tilalma
- Lázárfalván a tóhoz kapcsolódó turisztikai fejlesztések megvalósítása
- helyi termékek és termények bevonása a turisztikai ágazatba

74

ROMA KÖZÖSSÉG SAJÁTOS LEHETŐSÉGEI INNOVATÍV MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SEGÍTÉSE

- speciális problémák kezeléséhez szükséges intézményi és személyi kompetenciák biztosítása
- szociális vállalkozás indítása értékesítés és nemzetközi imázs-kampány bevezetésével

IDŐSEK ÉS BETEGEK ELLÁTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ELLÁTÓRENDSZER FEJLESZTÉSE

- több komponensű, adott esetben térségi szerepet is betöltő idősgondozó rendszer kialakítása
- aktív időskor lehetővé tétele, nyugdíjas barát településsé válás

TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓS SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK ÉS ÖNELLÁTÁS ELŐSEGÍTÉSE

- kisgazdaságok lehetőséghez juttatása (közösségi formák révén)
- iskolai felzárkóztatás etnikai háttértől függetlenül
- közétkeztetés megoldása
- közművesítés a szociálisan hátrányos helyzetűek számára is elérhető formában

VII. PROGRAMOK

VERSENYKÉPES AGRÁRIUM PROGRAM

A) Agrárpark

- helyi gazdálkodók által kialakítandó, közös, de térségi szintű szállítási és tárolási kapacitás kialakítása a burgonya szektor számára
- kis labor beüzemelése a hatékonyabb talajerő utánpótlás és fajtaválasztást elősegítendő, szintén térségi kiszolgálási lehetőséggel
- elsődleges termék csomagolásának integrálása

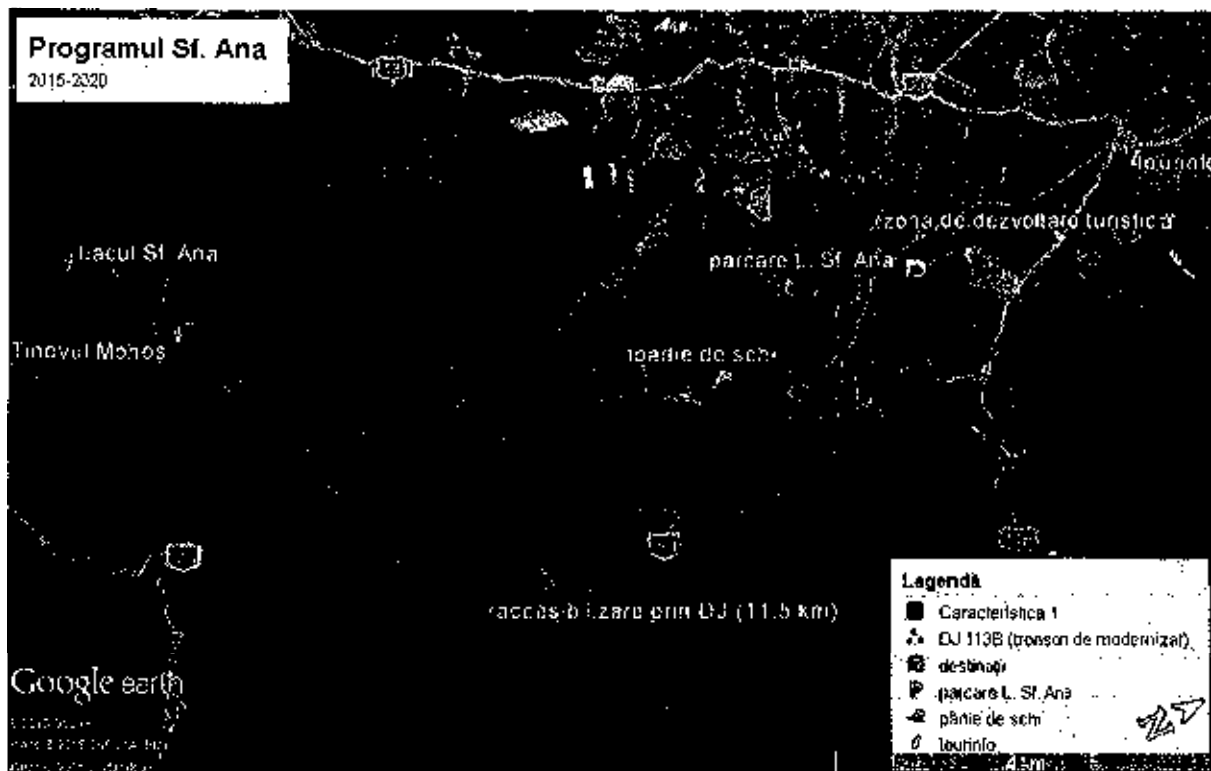
B) Állattartási övezet

- tekintettel arra, hogy a hat szarvasmarhát tartó gazdaságok működését teljes mértékben ellehetetlenítik a falun belül a különböző szabályok, ezért ki kell jelölni egy olyan területet, ami a lakott területtől (lakó, szolgáltató, turisztikai, kereskedelmi, élelmiszeripari funkciókat lehetővé tevő belterületi zónától), folyó víztől, Natura 2000 területtől legalább 150 m-re található, legfeljebb 2,5%-os lejtésű terület, amit zonális rendezési tervvel, vagy az új általános rendezési tervben erre kijelölnek, és ahol más tevékenység, mint állattartás eleve tilos, legalább 300 m-es többlet saját puffer zónával.

C) Feldolgozás térségi bázison

- az agrárium munkaerő-felvételi képességét nagyban javítaná, ha helyben valamilyen szintű feldolgozás is létesülne
- ezzel kapcsolatban meg kell vizsgálni a piaci és a pályázati feltételeket, és ezek függvényében kell megfelelő döntést hozni
- amennyiben feldolgozóipari beruházást terveznek, úgy ehhez szükséges képzési programot is kell indítani, mert jelenleg helyben nem áll rendelkezésre megfelelően képezett élelmiszeripari munkaerő

SZENT ANNA PROGRAM

D) A Szent Anna program részei

- DJ 113B hiányzó 11,5 km szakaszának aszfaltozása
- téli szezon érdekében min. 1,5 km sípálya építése az út mentén, saját parkolóval
- a téli szezonon kívül útzárta van szükség a láphoz és a tóhoz vezető megyei utakon, télen csak a Lázárfalva-sípálya szakasz nyitandó meg
- a helyieknek ingyenes feljutást kell biztosítani
- elektromos kisbuszokat kell üzembe állítani a Bálványos-Mohos-Lázárfalva útvonalon, mindkét végállomáson belépőjegy-vásárlási lehetőséggel
- fontos, hogy a programhoz online foglalási felület is létesüljön (szállás, parkolás, siberlet, kisbusz-jegy, túravezetés fent, egyéb programok pl. lovaglás)
- a tónál a víz-szennyvíz rendszeren kívül más közmű nem telepítendő, az áram-ellátást napele-
mekkel, a meleg vizet napkollektorral kell biztosítani
- lázárfalvi parkoló: itt kell kialakítani a szálláshelyeket, kempinget, valamint a vendéglőket (a
tónál sátorozás, panzióépítés, táboroztatás tilos, csakúgy, mint a tóban való fürdés, strando-
lás)
- fent a jelenlegi kabanán kívül a többi épületre felújítási tilalmat kell kiadni, mivel azok nem
illeszkednek a fejlesztési és arculati koncepcióba, a tulajdonosokat, használókat rá kell venni
a bontásra és az eredeti helyzet visszaállítására
- kilátóhelyek építendő a kráter szélén és a kisbusz nyomvonalán (a kisbusz programját úgy
kell kialakítani, hogy arról menet közben a turisták le- és felszállhassanak kedvük szerint)

BOLDOG CEFERINO PROGRAM

E) Roma közösségfejlesztési alap és szociális vállalkozás

- az alap működési elve, hogy a jelenleg is folyó tevékenységek (erdei nem fa termékek gyűjtése) helyi feldolgozását ki kell alakítani, és nyugatra értékesíthető, szociálisan érzékenyeket megcélzó termékcsoporthként kell értékesíteni
- a megvalósuló eredményt 1/3-1/3 ad arányban a helyiek többlet-jövedelme, a romák javuló esélye alprogram finanszírozása és a további fejlesztésekre kell fordítani

F) Romák javuló esélye

- egészségügyi és higiénés felvilágosító program
- mentálhigiénés szakember alkalmazása
- pszichológus
- közösségi mediátor
- közösségfejlesztő
- egészségügyi asszisztencia
- továbbtanulási tanácsadó, képzésszervező

SZENT ERZSÉBET PROGRAM

G) After school

- szegény családokból származó gyerekek speciális délutáni foglalkoztató programja, térségi ellátási funkcióval, valamint meleg ebéddel
- iskolabuszszal szállítandók a gyerekek a községben működő
- a finanszírozásba bevonandók a szomszédos községek is, beleértve a személyzeti, szállítási és étkezési költségeket is

H) Községi kisgazda támogatás

- községi fejőház kialakítása
- községi, kistermelői termékek piacosítása (szeredai és szentgyörgyi piaci stand bérlete községen), rövid értékesítési lánc megszervezése

I) Idősgondozás

- Caritas-szal közösen tervezett idősgondozási központ
- nappali foglalkoztató és idősek klubja (programszervezés, kirándulások)
- falugondnoki szolgáltatás
- idősbárát közterületek: padok, pihenők a közterületeken, jól kiépített, kényelmes buszmegálló, pihenési lehetőség a hivatalban

J) Közkonyha

- térségi ellátási rendszerben közétkeztetési központ kialakítása
- községen belül a rászoruló és idősek étel-házhozszállításának megoldása

VIII. FINANSZÍROZÁS, INDIKÁTOROK

A felsorolt programok finanszírozási rendszere az alábbi elemekből áll:

- helyi költségvetés
- állami költségvetés
- megyei költségvetés (Szent Anna tó felé vezető út)
- EMVA
 - ✓ vidékfejlesztési program (országos pályázati rendszer): agrárpark
 - ✓ LEADER források
 - ✓ vállalkozásfejlesztés
 - ✓ gazda-támogatás
- ESZA
 - ✓ LEADER források
 - ✓ térségi ESZA pályázat (pl. afterschool működése)
- ERFA
 - ✓ energiahatékonyság a középületekben
 - ✓ oktatási infrastruktúra fejlesztése
- magán tőke: vállalkozások a lázárfalvi turisztikai övezetben, gazdaságok fejlesztése
- speciális helyi tőke, amennyiben a közbirtokosságok, valamint a helyi közösség megtakarításai alacsony megtérülésű helyi projektekbe kerülnek befektetésre (helyi fejlesztési alap)

A stratégiában foglalt programok megvalósítása esetén az alábbi eredmények érhetők el 2020-ra:

- új munkahelyek: min. **50 új munkahely** (a jelenlegi szinthez képest értett növekedés)
- új vállalkozások: min. **10 új helyi székhelyű cég** (a jelenlegi szinthez képest), melyek közül leg-
alább **1 szociális vállalkozás, 4 pedig turisztikai**
- aszfaltozott megyei út: **11,5 km**

79

A szakpolitikai és költségvetési környezet folyamatos változása miatt fontos, hogy 2017-ben elkészüljön a stratégia felülvizsgálata

A stratégia nem foglalkozik olyan témakörökkel, amelyek nem, vagy csak formálisan tartoznak a helyi autonómia döntési körébe, így a hulladékkezeléssel, vagy a közrendvédelmi kérdésekkel.